

Raftul
Denisei

David Foenkinos

CĂTRE FRUMUȘETE

„Un roman rafinat despre suflete zdrobite
și puterea taumaturgică a artei.” — Bernard Pivot

ARMAND MOYSAN
Judecata lui Dumnezeu, 1987

ARMAND MOYSAN
Judecata lui Dumnezeu, 1987

HUMANITAS
fiction

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

PARTEA A DOUA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

PARTEA A TREIA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31

PARTEA A PATRA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

EPILOG

DAVID FOENKINOS

CĂTRE FRUMUȘEȚE

Traducere din franceză de Daniel Nicolescu

Titlul original: *Vers la beauté*, 2018

HUMANITAS FICTION, 2020

Versiune ebook: v1.0, octombrie 2020

PARTEA ÎNTÂI

1

Muzeul Orsay din Paris este o fostă gară. În acest fel, trecutul lasă o urmă neobișnuită asupra prezentului. Printre lucrări de Manet și de Monet, te poți duce cu gândul la trenurile sosind printre tablouri. Acum, au loc altfel de călătorii. Unii vizitatori l-au zărit poate pe Antoine Duris în ziua aceea, încremenit în piața de la intrare. Pare picat din lună, uimit că se află acolo. Cuvântul care-i poate zugrăvi cel mai bine sentimentele din această clipă e uluire.

2

Antoine venise mult mai devreme la întâlnirea cu responsabilul departamentului de resurse umane. De câteva zile, întregul lui spirit era concentrat pe acest interviu. Orsay era locul unde voia să fie. Se îndreptă cu un pas domol către intrarea destinată personalului. Mathilde Mattel îi precizase, la telefon, să nu cumva s-o apuce pe traseul vizitatorilor. Îl opri un paznic:

- Aveți ecuson?
- Nu, sunt așteptat.
- De către cine?
- ...
- Cine v-așteaptă?
- Scuze... am o întâlnire cu doamna Mattel.
- Foarte bine. Vă rog să vă îndreptați spre recepție.
- ...

După câțiva metri, și-a rostit din nou motivul vizitei. O tânără îl verifică într-un caiet negru mare:

— Sunteți domnul Duris?

— Da.

— Mi-ați putea da un document de identitate?

Era absurd. Cine-ar vrea oare să se dea drept Duris? Se supuse, ascultător, însoțindu-și gestul cu un zâmbet înțelegător, ca să-și ascundă stânjeneala. Interviu de angajare părea că începuse deja, întâi cu paznicul, apoi cu recepționera. Se cuvenea să fie performant încă de la primul salut, nu mai era îngăduit nici cel mai mărunț mulțumesc îndoielnic. După ce tânăra a verificat dacă era Antoine Duris, i-a indicat drumul pe care trebuia să-l urmeze. Trebuia să meargă de-a lungul unui culoar, la capătul căruia avea să găsească un lift.

— E simplu, n-aveți cum să vă-ncurcați, adăugă ea.

Antoine presimțea că o astfel de frază avea negreșit să-l facă să se-ncurve.

La mijlocul coridorului, nu mai știa pe unde s-o apuce. De cealaltă parte a peretelui cu geamuri, zări un tablou al lui Gustave Courbet. Frumusețea rămâne cel mai bun leac împotriva incertitudinii pe care-l avem. De câteva săptămâni, lupta ca să nu se împotmolească. Simțea că nu prea mai are vlagă, iar cele două interogatorii, venite unul după altul, îi solicitaseră un efort considerabil. Cu toate astea, nu avusese de rostit decât câteva vorbe, trebuise să răspundă la niște întrebări care nu ascundeau nici cea mai mărunță capcană. Se întorsese la un stadiu primar de înțelegere a lumii, lăsându-se adesea năpădit de niște spaime iraționale. În fiecare zi, simțea tot mai mult consecințele a ceea ce trăise. Avea oare să fie în stare să treacă cu bine de acest interviu cu doamna Mattel?

În liftul care îl ducea la etajul al doilea, aruncă pe furiș o privire spre oglindă și avu impresia că slăbise. Nu era de mirare, câtă vreme mânca mai

puțin, uitând uneori de masa de seară sau de prânz. Totuși, stomacul nu-i făcea probleme. Putea sări câteva mese la rând, fără să simtă ghiorțaieli, de parcă întregul lui trup era de-acum alcătuit din zone anesteziate. Doar mintea îl îmboldea să-și spună: „Antoine, trebuie să mănânci.” Făpturile omenești aflate în suferință se împart în două tabere. Cele care rezistă prin trup și cele care rezistă grație spiritului. Fie așa, fie așa, arareori și, și.

La ieșirea din lift, îl întâmpină o femeie. De obicei, Mathilde Mattel îi aștepta la ea în birou pe cei cu care avea întâlnire, însă pentru Antoine Duris se hotărâse să se deplaseze. Era probabil foarte nerăbdătoare să afle mai mult despre motivele care-l mânaseră aici.

— Sunteți Antoine Duris? se interesă ea, ca să fie totuși sigură.

— Da. Doriți cartea mea de identitate?

— Nu, nu. De ce?

— Jos mi-a fost cerută.

— E stare de urgență. Așa se-ntâmplă.

— Nu prea văd cine-ar putea pune la cale un atac terorist împotriva DRU¹¹ de la Muzeul Orsay.

— Nu se știe niciodată, răspunse ea zâmbind.

Ceea ce ar fi putut să treacă drept o vorbă de duh din partea lui Antoine sau chiar drept umor era de fapt o constatare rece. Ea făcu un gest cu mâna, ca să indice drumul spre birou. Pătrunseră pe un culoar lung și strâmt, unde nu întâlneau pe nimeni. În timp ce o urma, se gândi că femeia aceea avea probabil o viață plicticoasă, câtă vreme primea potențiali viitori angajați la o oră în care restul funcționarilor nu părea să fi sosit la lucru. Nu trebuia căutată nicio logică în felul în care erau rânduite gândurile lui Antoine.

Odată ajunși în birou, Mathilde i-a propus ceai, cafea, apă, altceva, dar Antoine a preferat să zică nu, mulțumesc – nu, mulțumesc – nu, mulțumesc. Atunci, ea a început:

— Trebuie să vă spun că am fost foarte surprinsă când am primit CV-ul dumneavoastră.

— De ce?

— De ce? Mă întrebați de ce? Sunteți conferențiar...

— ...

— Ba chiar aveți un oarecare renume. Cred că am și dat peste unul dintre articolele dumneavoastră. Iar acum, candidați... pentru un post de paznic de sală.

— Da.

— Nu vi se pare ciudat?

— Nu neapărat.

— Mi-am permis să sun la ENSBA^[2], mărturisii Mathilde după o vreme.

— ...

— Mi-au confirmat că ați hotărât să vă părăsiți slujba. Așa, de azi pe mâine, nitam-nisam.

— ...

— V-ați săturat să predați?

— ...

— Ați intrat cumva... într-un soi de depresie? E de înțeles. Din ce în ce mai multă lume ajunge la *burn-out*.

— Nu. Nu. Voiam să pun punct. Pur și simplu. Mă voi întoarce cu siguranță cândva, dar...

— Dar ce?

— Știți ceva, doamnă? Am candidat pentru o slujbă și aș vrea să știu dacă am șanse s-o primesc.

— Nu vă simțiți supracalificat?

— Iubesc arta. Bun, am studiat-o, am predat-o, atât doar că acum am chef să stau așezat într-o sală, în mijlocul tablourilor.

— Nu-i o meserie ușoară. Vi se pun întrebări tot timpul. În plus, aici, la Orsay, sunt mulți turiști. Trebuie să fii mereu vigilent.

— Dacă aveți îndoieli, angajați-mă de probă.

— Am nevoie de personal, pentru că săptămâna viitoare inaugurăm o mare retrospectivă

Modigliani. O să atragă puhoi de public. E un eveniment deosebit.

— Pică bine.

— De ce?

— Teza mea de doctorat e despre el.

Mathilde nu răspunse nimic. Antoine crezuse că această dezvăluire avea să atârne în favoarea lui. Dimpotrivă, părea să accentueze ciudătenia demersului său în ochii doamnei DRU. Ce căuta aici un erudit ca el? Nu putea să-i spună adevărul? Era ca un animal hăituit, pe care doar gândul că se va refugia într-un muzeu părea să-l liniștească.

3

În mai puțin de o zi, își reziliase toate abonamentele și înapoiase cheile de la apartamentul unde locuia. Proprietarul îi spusese: „E nevoie de un preaviz de două luni, domnule Duris... Nu se poate pleca așa... Trebuie să-mi iau măsuri de siguranță.” Turuise câteva fraze pe un ton de mahnire nemăsurată.

Antoine îi retezase monologul. „Nu vă faceți griji. O să vă plătesc cele două luni.” Închiriasse o camionetă în care-și înghesuisse toate cutiile. În principal, cutii cu cărți. Citise un articol despre niște japonezi care-și abandonau viața în acest chip, de pe-o zi pe alta. Li se spunea *evaporați*. Cuvântul ăsta minunat aproape că ascundea tragedia situației. Adesea, era vorba despre oameni care-și pierduseră locul de muncă și care nu erau în stare să-și asume năruirea în sânul unei societăți întemeiate pe aparență. Preferau să fugă și să devină boschetari, decât să înfrunte privirea unei soții, a unei familii, a unor vecini. Dar asta n-avea nici în clin nici în mănecă cu situația lui Antoine, care se afla în punctul de vârf al carierei și era un dascăl emerit și respectat. An de an, zeci de studenți și de studente visau să-și scrie disertația cu el. Și-atunci? Fusesse despărțirea de Louise, dar timpul tămăduise rana sentimentală. Și, până la urmă, tuturor li se-ntâmplă

să sufere din dragoste. Nu-ți abandonezi viața pentru atâta lucru.

Își lăsase toate cutiile și cele câteva piese de mobilier pe care le avea într-un depozit din Lyon. Și luase trenul spre Paris, având cu el doar o valiză. În primele nopți dormise într-un hotel de două stele din preajma gării, după care găsisese o garsonieră de închiriat într-un cartier popular din capitală. Nu-și trecuse numele pe cutia de scrisori și nu-și făcuse niciun abonament. Gazul și electricitatea erau pe numele proprietarului. Nimeni nu-l mai putea găsi. Desigur, cei apropiați intraseră la griji. Ca să-i liniștească sau, mai degrabă, ca să fie lăsat în pace, expediasse un mesaj:

Dragii mei,

Sunt profund mâhnit de neliniștea pe care e posibil să v-o fi pricinuit. Ultimele zile au fost atât de încărcate, încât nu am putut să vă răspund la mesaje. Fiți liniștiți, totul e-n regulă. Am hotărât brusc să plec într-o lungă călătorie. Știți că, de multă vreme, plănuiesc să scriu un roman, așa că, iată, îmi iau un an sabatic și pornesc la drum. Știu că aș fi putut organiza o petrecere de despărțire, dar totul s-a petrecut foarte repede. De dragul proiectului, să nu mi-o luați în nume de rău, o să retez legăturile cu lumea. N-o să mai am telefon. Vă voi trimite uneori niște mail-uri.

Vă iubesc,

ANTOINE

A primit răspunsuri admirative din partea unora, alții l-au socotit oleacă smintit. Dar, la urma urmei, era celibatar, fără copii, poate că venise momentul să-și vadă visul cu ochii. Mulți dintre prietenii lui au sfârșit prin a-l înțelege. A citit veștile de la ei, fără să le răspundă. Doar sora lui n-a crezut în acel mesaj. Eléonore îi era prea apropiată ca să admită că ar fi putut pleca așa, fără măcar să ia masa împreună pentru ultima dată. Fără măcar să-și

îmbrățișeze nepoata, cu care îi plăcea la nebunie să se joace. Ceva scârțâia. L-a bombardat cu mesaje: „Te rog. Spune-mi unde te afli. Zi-mi ce probleme ai. Sunt sora ta, sunt aici, te rog nu mă lăsa așa. Rupe tăcerea!” Nimic. Niciun răspuns. A încercat, a schimbat tonul: „Nu-mi poți face așa ceva. E dezgustător. Nu cred o iotă din povestea ta cu romanul!” Numărul mesajelor creștea. Antoine nu-și mai conecta telefonul. A făcut-o o singură dată și a citit nenumăratele văicăreli ale soră-sii. Ar fi trebuit să scrie doar câteva cuvinte, măcar ca s-o liniștească. Să-i vorbească. De ce nu reușea? A rămas înțepenit în fața ecranului mai bine de un ceas. Îi era cu neputință. A început să se simtă cuprins de un soi de stinghereală. O stinghereală care te împiedică să acționezi.

În cele din urmă, a reușit să-i răspundă: „Am nevoie de timp doar pentru mine. O să-ți dau vești curând, dar încetează să mai fii îngrijorată. Sărut-o cu foc pe Joséphine. Fratele tău, Antoine.” Închise îndată telefonul, de teamă să nu-l sune după citirea mesajului. Ca un criminal care se teme să nu fie descoperit, se hotărî să scoată cartela SIM, pe care o puse într-un sertar. Nimeni nu va mai putea lua legătura cu el. Lui Eléonore i s-a luat o piatră de pe inimă la citirea acestui mesaj. A înțeles îndată că totul era fals și că îi fusese probabil necesar un efort considerabil ca să scrie acele câteva cuvinte politicoase. Îngrijorarea îi rămânea însă la fel de mare. În mod vădit, nu-i mergea bine. Fusese surprinsă că semnătura era „Fratele tău, Antoine”. Folosea pentru prima oară această formulă, de parcă ar fi vrut să le redefinească relația, așa, ca să fie sigur. Habar n-avea însă prin ce trecea Antoine și de ce se purta așa, însă știa că ea n-avea să-l lase baltă. Depart de a o liniști, mesajul îi întărea ideea că trebuia să dea cât mai repede de el. Va avea nevoie de timp și de energie, dar va izbuti în cel mai neprevăzut mod.

Ieșind din casă, Antoine se întâlnește cu un vecin. Un bărbat fără vârstă, rătăcit între patruzeci și șaizeci de ani. Acesta își pironi privirea asupra lui, după care îl întreabă: „Sunteți nou pe-aici? Ați venit în locul lui Thibault?” Antoine balmăji un răspuns afirmativ, apoi anunță că era foarte grăbit, ca să curme orice nou elan interogativ. Chiar e nevoie să fim întrebați fără încetare cine suntem, ce facem, de ce locuim aici și nu altunde? De când evadase, Antoine își dădea seama că viața socială nu se oprește niciodată și că devenea aproape imposibil să te strecoreai printre picăturile ploii umane.

La serviciu, cel puțin, nimeni n-avea să-l remarce. Paznicul de muzeu nu există. Lumea trece prin fața lui, cu privirea ațintită la următorul tablou. Dacă vrei să fii singur în mijlocul unei mulțimi, e o meserie nemaipomenită. Mathilde Mattel îl înștiințase, chiar la sfârșitul întrevederii, că avea să înceapă de luna viitoare. Chiar în ușa biroului, adăugase:

— Tot nu vă înțeleg motivele, dar, până la urmă, putem considera că e un noroc pentru noi să vă avem aici.

Tonul ei fusese nespus de călduros. Pentru Antoine, rupt de lume cum era, fusese singura persoană cu care purtase o conversație adevărată de o săptămână încoace. De aceea, numele acestei femei căpătase o importanță nemăsurată. În zilele următoare, se gândise la ea în mai multe rânduri, așa cum îți îndrepti atenția, la ceas de noapte, asupra unui punct luminos. Era oare căsătorită? Avea copii? Cum poți ajunge DRU la Muzeul Orsay? Îi plăceau oare filmele lui Pasolini, cărțile lui Gogol, *Impromptu*-urile lui Schubert? Lăsându-se la cheremul acestei dorințe de a cerceta, Antoine se văzu silit să admită că nu era mort. Curiozitatea deosebește lumea celor vii de cea a umbrelor.

Antoine stătea așezat pe scaun, în costumul lui de culoare discretă. Fusese repartizat la una dintre sălile expoziției Modigliani. Chiar în fața unui portret al lui Jeanne Hébuterne. Ce stranie potrivire pentru el, care cunoștea atât de bine viața acestei femei, destinul ei tragic. Înghesuiala era atât de mare în această primă zi, încât nu izbutea să cerceteze atent tabloul. Lumea dădea buzna să vadă retrospectiva. Ce-ar fi zis pictorul despre asta? Antoine fusese mereu fascinat de aceste vieți care erau încununate de succes de-abia după ce se încheiau. Gloria, recunoașterea, banii, toate sosesc, dar prea târziu; răsplata e adusă unui sac de oase. Toată agitația postumă pare aproape perversă, când știi câte lipsuri și umilințe a îndurat pictorul de-a lungul vieții. Cine-ar vrea oare să-și trăiască postum marea poveste de dragoste? Iar Jeanne... da, biata Jeanne. Și-ar fi putut ea imagina că, într-o bună zi, se va buluci lumea să-i vadă chipul ferecat într-o ramă? Mă rog, nu să i-l vadă, mai degrabă să i-l întrezărească. Antoine chiar nu pricepea rostul contemplării unor tablouri în asemenea condiții. De bună seamă, nu era de ici de colo să ți se deschidă porțile spre frumusețe, dar ce noimă avea această observare în mijlocul mulțimii, înghiontit și pe grabă, bruiat de comentariile celorlalți privitori? Încerca să asculte tot ce se spunea. Unele considerații erau luminoase, existau bărbați și femei sincer tulburați să descopere *pe viu* acești Modigliani; dar și altele catastrofale. Din poziția șezând, avea să răsfoiască întreaga sociologie umană. Unii nu spuneau „Am vizitat Muzeul Orsay”, ci „Am făcut Orsay”, un verb care trădează un soi de necesitate socială; de fapt, o listă de cumpărături. Turiștii nu se sfiau să folosească aceeași expresie și pentru diferite țări: „Vara trecută am făcut Japonia...” Așadar, în zilele noastre, locurile se fac. Iar când te duci la Cracovia, faci și Auschwitz.

Gândurile lui Antoine erau fără îndoială necruțătoare, dar măcar gândea: asta-l mai scotea din letargia în care băltea de ceva vreme. Datorită fluxului permanent de vizitatori, evada din sine însuși. Orele defilaseră într-un ritm nebunesc, spre deosebire de ultimele zile când fiecare minut se drapase în veșmintele eternității. Student la Bele-arte, apoi profesor, își petrecuse viața în muzee. Până și aici, la Orsay, își amintea de după-amiezele când bătea sălile-n lung și-n lat. Nu și-ar fi închipuit în veci că avea să se întoarcă după ani întregi ca paznic. Situația îi oferea o viziune complet diferită asupra funcționării unui muzeu. Actuala lui rătăcire avea să-i permită cu siguranță să își îmbogățească felul în care înțelegea lumea artei. Însă era oare important? Avea oare să se-ntoarcă într-o bună zi la Lyon și să-și ia viața de la capăt? Nimic mai improbabil.

În timp ce aluneca spre incertitudini existențiale, un coleg se apropie de el. Alain, căci așa îl chema, păzea cealaltă parte a sălii. În câteva rânduri, de-a lungul zilei, îi făcuse mici semne amicale. Antoine îi răspunsese, activându-și un rictus cât mai economic. Truditorii de pe aceeași tarla trebuie să se sprijine unii pe alții.

— Ce zi, domne! E-o nebunie, spuse el gâfâind.

— Da.

— Chiar era cazul să iau o pauză.

— ...

— Pe bune îți spun. Am sosit azi-dimineață, mi-am zis că n-o să prea vină lume să vadă asta. Nu-l știam pe Modigliani. Sincer, e mișto tipul.

— ...

— Ce-ai zice să mergem la o bere după program? Suntem ruși, o să ne pice bine.

— ...

Iată un model tipic de impas social. Dacă ziceai nu, erai considerat antipatic. Antoine ar fi fost luat

la ochi, s-ar fi vorbit despre el, ar fi fost luat la bani mărunți. Iar el ținea musai să nu facă valuri. Paradoxul era imposibil de îndurat, însă, ca să uite lumea de tine, cel mai bine era să te amesteci printre ceilalți. Singura cale de scăpare era să ticluiască imediat o scuză: o întâlnire importantă sau o familie căreia trebuia să i se alăture la el acasă. Asta ar fi presupus însă o anume putere de reacție, o artă instinctivă a fentei. Adică tot ceea ce Antoine nu mai avea acum la îndemână. Cu cât îți trebuia mai mult timp să răspunzi, cu atât aveai mai puține șanse de scăpare. Deși nu-și dorea decât să se ducă acasă, a sfârșit prin a spune: „Foarte bună idee!”

După două ceasuri, cei doi bărbați se aflau la tejgheaua unui bar. Antoine bea o bere cu un tip complet necunoscut. Nimic nu i se părea normal; până și gustul berii era ciudat^[3]. Omul turuia fără încetare, ceea ce reprezenta partea bună a actualei situații. Antoine nu se mai vedea silit să-și bată capul cu vreun subiect de conversație. Privea fața interlocutorului, iar asta-l împiedica să-i urmărească toate spusele. Anumitor oameni le e greu să privească și să asculte în același timp; Antoine făcea parte din această categorie. Alain era atât de mătăhălos, încât ai fi zis că-i cioplit dintr-un bloc de stâncă. În ciuda laturii lui grosolane, gesturile nu îi erau repezite; ba chiar s-ar putea zice că erau delicate. Se simțea în el omul doritor să se șlefuiască, dar îi lipsea ceea ce îndeobște lumea numește farmec. Fără să fie dizgrațioasă, fața lui semăna cu un roman pe care nu-ți venea să-l răsfoiești.

— Pari altfel decât ceilalți, anunță el după o vreme.

— Da? răspunse Antoine, ușor neliniștit de ideea că iese în evidență din mulțime.

— Ai un aer absent. Ești aici fără să fii aici.

— ...

— Azi, te-am privit în mai multe rânduri și am băgat de seamă că-ți trebuia mereu ceva timp ca să reacționezi la micile semne pe care ți le făceam.

— Aha...

— Ești, probabil, foarte visător, asta-i tot. Desigur, nu există criterii de selecție pentru meseria asta. Ceea ce e un lucru foarte bun. Sunt oameni de tot soiul. Studenți la Arte, artiști, dar și funcționari cărora li se rupe de pictură. Funcționari ai scaunului. Eu fac oarecum parte dintre ăștia. Înainte, am fost paznic de noapte într-o parcare. Mă săturasem să tot văd cum trec mașinile. Avantajul tablourilor e că stau pe loc.

— ...

În clipa aceea, Alain se lansă într-un monolog prelung, genul de monolog care poate că mai durează și acum. Îl simțea că dorește să-și scoată părleala pentru o zi petrecută în tăcere. A prins s-o pomenească pe nevastă-sa, Odette sau Henriette, Antoine nu izbutise, așa în grabă, să-i rețină prenumele. De când lucra la Orsay, Alain o simțea că-l prețuiește mai mult. Ceea ce-l făcea fericit. Adăugase: „Până la urmă, căutam tot timpul admirația celei pe care o iubim...” Tonul i se colorase dintr-odată cu o geană de melancolie. Poate că între lufturile fizicului său abrupt se ascundea ceva poezie. În acea clipă, Antoine bătu definitiv în retragere, copleșit dintr-odată de un sentiment paranoic. De ce-l cercetase din priviri acest om de mai multe ori în cursul zilei? Ce dorea de la el? Poate că nu-i ieșise în cale din întâmplare. Avea un gând ascuns. Antoine bănuia că încercau să-l găsească. Nu, nu, era o ipoteză absurdă. Alain lucra la muzeu dinaintea lui. Nu părea plauzibil. Cu toate astea, insistase să meargă să bea un pahar împreună. Antoine se simțea dezorientat. Punea la îndoială orice clipă reală, oricât de neînsemnată.

Acum voia să plece, să întrerupă brutal acel moment. Era însă cu neputință, tot din pricina acelei nevoi absurde de a se dovedi îndeajuns de sociabil

ca să nu se facă remarcat. Cuprins de o spaimă incontrollabilă, se străduia să suradă din când în când, iar asta se-ntâmpla în momente care nu se potriveau deloc cu vorbele lui Alain. După ceva vreme, acesta l-a dat până la urmă în vileag:

— Scuză-mă, te plictisesc cu poveștile mele. E limpede că n-ascuți.

— Nu... nu mă plictisești deloc.

— Dacă vrei, pot să-ți povestesc chestii mai amuzante.

— ...

— Știi ce-a fost întrebat într-o zi un coleg de la Luvru?

— Nu.

— Unde e *Gioconda* lui Leonardo DiCaprio?

— *Gioconda*... lui DiCaprio! Ce de ciudați mai sunt pe lumea asta! E aiurea, nu?

— Da... încuviință Antoine cu o voce sinistă.

S-au despărțit la scurtă vreme după aceea. Întorcându-se acasă, Antoine se simți înspăimântat de ideea că această întâlnire ar putea deveni începutul unui angrenaj. Acceptase, preocupat fiind de discreție, dar lucrurile n-aveau să se oprească în veci. Era evident că Alain era genul care organizează mese la el acasă ca să-și prezinte nevasta. Și, cu siguranță, avea să vină clipa când va fi luat la întrebări. La prea multe întrebări. Intra într-o înspăimântătoare fundătură. Se cuvenea să inventeze imediat ceva, poate o boală gravă, sau o rudă pe patul morții, în orice caz era nevoie să se gândească din vreme la niște scuze. Fuga de ceilalți nu poate fi improvizată.

5

A doua zi dimineață, Antoine sosi un pic mai devreme. Zăbovi în fața porților de securitate până la venirea paznicilor. Să mergi la muzeu e ca și cum ai lua avionul. Își lăsa cheile într-un mic bol de plastic și trecu pe sub tocul ușii metalice fără să

provoace vreun țuit. Îl încercă un oarecare sentiment de ușurare, însă paznicul îl întrebă:

— Dar telefonul dumneavoastră? Unde e?

— Nu am.

Bărbatul îl măsură din priviri, cu un aer bănuitor. Cum se poate așa ceva? Să nu ai telefon...

Hotărât lucru, supraveghetorii de sală erau ciudați; trăiau printre lucruri din trecut, fără să-și dea seama că lumea evoluează. Îi povesti îndată întâmplarea colegului său, care comentă:

— Nu mă miră. Supraveghetorul ăsta are o mutră de om pe care nu-l caută nimeni!

Se hliziră de poantă și de ideea nespus de trăsnită că ai putea să nu vrei să fii contactat.

Antoine își spuse că vă trebui să-și ia de-acum încolo telefonul cu el, chiar dezactivat. Era preferabil, dacă voia să treacă neobservat. Făcea progrese în arta invizibilității. Ajuns în sala lui, se trezi singur. Un moment de tihnă, înaintea invaziei. Se apropie de portretul lui Jeanne Hébuterne. Ce privilegiu să fii singur, față-n față, cu o capodoperă a picturii. Tulburat, șopti câteva vorbe. Nu o auzi pe Mathilde Mattel apropiindu-se. De altfel, aceasta rămase o clipă să-l contemple pe angajatul încremenit în fața unui tablou; o nemișcare molipsitoare. Până la urmă, îl întrebă blând:

— Vorbiți cu tabloul?

— Nu... Nici vorbă, bălmăji el întorcându-se.

— Faceți ce vreți cu viața dumneavoastră privată. Nu mă privește, spuse ea zâmbind.

— ...

— Voiam să știu cum a decurs prima dumneavoastră zi.

— Foarte bine, cred.

— Săptămâna asta o să fie bătaie de cap, apoi se va liniști ușor. Ieri am bătut un record de vizitatori. Ne purtați noroc.

— ...

— Bine, vă doresc o zi bună!

— Mulțumesc. Și dumneavoastră, răspunse Antoine, dar ea nu se mai afla acolo ca să-l audă.

Ori mergea ea prea repede, ori îi trebuia lui prea mult timp să reacționeze. Femeia asta nu se înșela. Se cuvenea să fie mai reactiv. Era binevoitoare, venea să se intereseze de el, iar el rămânea acolo, suspendat în gol. Îi părea însă imposibil să se miște mai repede. Trecea prin ceea ce s-ar putea numi o reeducare socială. Nu suferea de un genunchi scrântit ori de un picior rupt, ci de o fractură a capacității de reacție. Când îi vorbea cineva, era incapabil să răspundă. Cuvintelor le trebuia un răgaz ca să i se formeze în minte, erau șovăitoare și stângace, nesigure și pricăjite, ceea ce ducea la niște fraze care abia de puteau fi auzite sau, pur și simplu, la niște tăceri. El, care, pe vremuri, vorbea ore în șir în fața studenților, trăia acum o convalescență a rostirii. El, care obișnuia să stea în picioare în fața unei mulțimi avide să-i audă discursurile, simțea fiecare cuvânt pe care trebuia să-l pronunțe ca pe un obstacol de netrecut. Va fi oare vreodată în stare să le explice apropiaților săi ce simțea? N-avea nicio idee despre durata acestei paranteze. Era vorba despre un timp autonom, nesupus dorinței, ori voinței. Corpul își stăpânea singur regatul, un regat al emoțiilor și al duratei pe care se întindeau necazurile.

Ziua s-a scurs într-un ritm identic cu cel din ajun. Rolul lui era, întâi de toate, acela de a veghea ca vizitatorii să nu se apropie prea mult de pânze. Fusesse și povestea aia cu liceanul care-și răsturnase Coca-Cola pe o lucrare dintr-un muzeu din Statele Unite și care avea să-i coste milioane de dolari pe asigurători. Trebuia să anticipeze, să fie vigilant. Majoritatea turiștilor nu i se adresau decât ca să-l întrebe unde sunt toaletele. De zeci de ori, chiar fără să mai aștepte să-i fie pusă întrebarea, indica drumul: „Toaletele se află la intrarea principală.” O frază pe care o rostea adesea în engleză și pe care, în curând, avea s-o învețe în numeroase limbi, ca să

fie un bun slujbaş. Asta era principala preocupare a lui Antoine: să-și facă treaba cum se cuvine. Orice persoană cât de cât depresivă cunoaște acel moment când spiritul se concentrează excesiv asupra unei îndeletniciri concrete. O rană psihică poate fi oblojită prin repetarea unui gest mecanic, de parcă simplul fapt de a acționa, chiar și într-un mod derizoriu, ar îngădui reintegrarea în sfera oamenilor utili. Antoine hotărâse, fără să ceară voie, să-și mute ușor scaunul ca să contemple, după pofta inimii, figura lui Jeanne Hébuterne. În ciuda aglomerației, izbutea astfel s-o privească îndelung mai multe ore pe zi. Îi plăcea să-i vorbească și-și închipuia că între ei se țese o legătură. Noaptea, o vedea în vise, de parcă ar fi vrut, la rândul ei, să-l cerceteze. Într-un anume sens, asta crea o conversație a privirilor. Antoine se întreba dacă nu cumva e cumplit de trist să fii întemnițat într-o ramă. La urma urmei, unii cred în reîncarnare sau în metempsihoză: să fie atât de anapoda faptul că un tablou putea să-i transmită vibrațiile persoanei pictate? Cu siguranță, o parte din Jeanne se afla aici.

Istoricii au vorbit mult despre frumusețea ei, despre acel chip care l-a tulburat pe Modigliani. El, care avea obiceiul să picteze fete drăguțe, adesea dezbrăcate, a fost săgetat de acea grație fără seamăn. I-a fost muză, a fost femeia vieții lui, a fost cea pe care nu a pictat-o niciodată goală. Jeanne avea aerul unei mari lebede eterice, o privire galeșă, o nemăsurată melancolie. Din ce în ce mai mult, pe măsură ce treceau zilele, Antoine avea să fie absorbit de forța acestui tablou. Jeanne îl făcea să plutească deasupra orelor. Uneori, Antoine continua să-i vorbească, precum unei confidente. Asta îi făcea bine. Fiecare se consolează în felul lui. Te poți oare tămădui destăinuindu-te unui tablou? Se vorbește despre terapie prin artă, despre nevoia de a crea ca să-ți exprimi durerea, ca să te înțelegi pe tine însuși prin intermediul revelațiilor produse de

inspirație. În cazul lui, era altfel. Pentru Antoine, contemplarea frumuseții era o pavăză împotriva urâtului. Mereu fusese așa. Când se simțea rău, se ducea să se plimbe printr-un muzeu. Minunea rămânea cea mai redutabilă armă împotriva fragilității.

6

În engleză:

Toilets are located at the main entrance.

*

În germană:

Die Toiletten sind am Haupteingang.

*

În spaniolă:

Los baños se encuentran en la entrada principal.

*

În chineză:

洗手间位于正门旁

*

În japoneză:

トイレはメインの入り口の近くにあります。

*

În rusă:

Туалеты расположены у главного входа

*

În italiană:

Il bagno si trova presso l'ingresso principale.

*

În arabă:

يسير الى لخدملا نم بقرقلا ب ضا حرم دجوي

După câteva zile, o întâmplare a schimbat puțin făgașul lucrurilor. Un ghid mai degrabă înalt și cam uscățiv, care potrivit insignei se numea Fabien, povestea viața lui Modigliani. Nu era prima oară când Antoine îl vedea pe băiatul ăsta cam moale, dar care părea să-și facă treaba cu o reală conștiință profesională. Însotea îndeobște grupuri de vreo zece persoane, de cele mai multe ori femei în vârstă, membre ale asociației „Prietenii muzeului”. Probabil că abonamentul le dădea dreptul la o vizită ghidată; și păreau încântate să dea peste Fabien care, în fața acestui public cucerit din start, strălucea din simplul motiv că era tânăr.

Antoine cunoștea gargara lui Fabien; era prototipul de student la Bele-arte care câștiga ceva bani de buzunar făcând pe ghidul. La drept vorbind, Antoine se înșela. Fabien avea de-acum treizeci de ani și dădea dovadă de o reală competență de ghid. Meseria asta nu era un supliment financiar pentru viața de student. Felul în care Antoine percepea bărbații și femeile care-i ieșeau în cale devenea din ce în ce mai exact. Mai bine să se concentreze asupra faptelor: ghidul înșira elementele biografice legate de pictor. Zăbovise asupra copilăriei sale tulburate de boală, dar relațiile, atât de complexe totuși, cu Picasso fuseseră expediate în câteva fraze. Acum, raporturile sale cu femeile erau înfățișate mai amănunțit, de parcă lui Fabien i-ar fi plăcut să se închipuie pe sine pictând tinere goale. În cele din urmă, a povestit agonia artistului. La această oră, încă matinală, muzeul primea puțini vizitatori. Antoine nu era silit să supravegheze prea sever zona, așa încât trăgea cu urechea: „I s-a făcut o injecție pentru calmarea durerii, însă a murit după doar câteva ceasuri. A fost un șoc uriaș pentru întreaga suflare artistică. La funeraliile lui Modigliani au asistat mai bine de o mie de persoane.”

— Ah, da, măcar atât, spuse o bătrână pe un ton aproape visător.

— Și, desigur, toată lumea vorbea despre tragedie. După ce-a aflat de moartea soțului ei, Jeanne Hébuterne s-a sinucis. S-a aruncat de la etajul cinci, fiind gravidă cu cel de-al doilea copil al lor...

— Vai, ce cumplit... ziseră mai multe persoane, într-un cor de compătimire.

Antoine se îndreptă spre grup, apoi rămase o clipă neclintit. Îl priviră fix. Până la urmă, se băgă în vorbă:

— Scuze pentru deranj... dar, ca să fim exacti, Jeanne nu și-a luat viața de îndată ce a aflat de moartea lui Modigliani. S-a sinucis o zi mai târziu. Cât să facă mai întâi ceva minunat.

— Ah, da? Ce-a făcut?

— S-a dus să se reculeagă în fața cadavrului, apoi și-a tăiat o şuviță de păr, pe care i-a așezat-o pe piept...

— Foarte frumos, într-adevăr, spuse o doamnă, fermecată de acest gest de pe urmă.

Ușor retras, Fabien părea profund șocat de ingerința subită a unui supraveghetor de sală pe moșia lui. Deși mai multor membri ai grupului li se păruse încântător faptul că un supraveghetor venise să-și împărtășească astfel cunoștințele, Fabien considerase evenimentul o critică la adresa muncii sale. Îi mulțumi lui Antoine pentru contribuție, săgetându-l cu privirea, și își continuă vizita spre sala următoare. Antoine se întoarse la scaunul lui și uită degrabă incidentul. Avusese un soi de pornire, elanul acela care ne împinge uneori să procedăm pe dos de cum suntem. El, care devenise timorat social, se exprimase cu ușurință în fața aceluia grup. A fost însă doar o scurtă paranteză. Se reîntoarse la firea lui nefericită și ziua se scurse aidoma tuturor celorlalte. Din cealaltă parte a sălii, Alain îi aruncă niște priviri ciudate. Îi blama oare comportamentul? Adevărul era cu totul altul. Odette sau Henriette,

soția lui, hotărâse să-l părăsească. Și-l anunțase, aproape indiferentă, cu două zile înainte. Chiar înainte să adoarmă, îi spusese: „Alain, trebuie să-ți spun ceva.” Într-un cuplu, nu e niciodată un semn bun atunci când te vezi silit să anunți că „trebuie să vorbim”. El n-a simțit însă primejdia pe dată; cunoștea pornirea neveste-sii de a despica firul în patru, era o adevărată maestră în materie de *debriefing*, și știa prea bine că, în acele clipe, era mai bine să lase baltă orice altă activitate și să asculte. De data asta totuși, avea o altfel de privire. Așa încât, citindu-i în ochi, deslușind bomba emoțională pitită în străfundul irisului, simți ce era mai rău, înainte chiar ca ea să îngaime primul cuvânt. Îi mărturisi în cele din urmă relația pe care o avea cu unul dintre foștii colegi ai lui Alain, pe numele lui Bertrand Devasseur, care era coadministrator al parcurii. Dorea să se mute cu el la Dijon, unde i se propusese o avansare importantă. Alain nici măcar nu găsisese puterea să-i răspundă și se prăbușise în muțenie. N-o să pomenească nimănui despre lumea năruită pe care avea de-acum încolo s-o poarte în suflet.

8

În aceeași seară, Antoine era convocat la Mathilde Mattel. Greșise oare cu ceva? Cineva din Lyon, de la Bele-arte, transmisese vreo informație? Mergând de-a lungul culoarului interminabil, simți cum îi șiroiesc stropi de sudoare pe la tâmpile. Adevărul e că totuși nu transpira. Era doar o impresie, incredibil de veridică.

Ajuns în cele din urmă în fața biroului, ciocăni ușor. Ea îl chemă înăuntru. Tonul îi era mult mai rece ca de obicei.

— Luați loc.

— ...

— Bine, intru direct în subiect. Domnul Frassieux v-a cerut capul.

— Cine?

— Unul dintre ghizii noștri. Fabien Frassieux. Cel care se ocupă de „Prietenii Muzeului Orsay”. Mi-a spus că l-ați întrerupt din lucru. A primit asta ca pe o umilire în fața grupului.

— ...

— E-adevărat?

— Păi... nici vorbă...

— Ați intervenit, da sau ba?

— Da. Foarte pe fugă. Ca să precizez un aspect cronologic...

— I-ați fi putut spune luându-l deoparte, nu de față cu toată lumea.

— Nu m-am gândit că ar putea fi nepotrivit.

— Nu v-ați gândit că ar putea fi nepotrivit! repetă Mathilde, ridicând vocea. Sunteți ceva de speriat! Imaginați-vă o clipă că ați predă un curs într-un amfiteatru sau într-o sală de clasă și că ar intra cineva și v-ar întrerupe ca să le explice elevilor un element pe care poate l-ați uitat... V-ar plăcea?

— Drept e că nu, încuviință Antoine.

— Așa deci. Lui Fabien nu i-a căzut deloc bine. Situația e prin urmare complicată. Nu vrea să vă mai vadă. E foarte prețuit de toate grupurile noastre. Ceea ce reprezintă un lucru esențial. I-a povestit directoarei și, desigur, toată lumea e de partea lui. Sunt foarte încurcată... pentru că eu v-am ales...

— ...

— E vina mea. N-ar fi trebuit niciodată să angajez pe cineva care și-a făcut o teză despre Modigliani.

— Îmi pare rău. Îmi voi cere scuze.

— De bună seamă, e musai. Vom vedea dacă e îndeajuns ca să-l liniștească. Nu vă promit nimic.

— ...

Văzând chipul necăjit al lui Antoine, Mathilde adăugă cu un ton mai puțin dușmănos:

— Sunteți... sunteți într-adevăr deosebit...

Lui Antoine nu-i venea să creadă că fusese atât de neîndemânatic. Femeia avea dreptate: nu i-ar fi plăcut deloc să îndure o ofensă asemănătoare. Înțelegea perfect reacția ghidului. Ce i-ar rămâne însă de făcut, dacă nu ar putea să-și păstreze postul la muzeu? Să găsească alt loc? Ar fi aceeași poveste. Ar fi întrebat de ce a plecat de la Bele-arte din Lyon. Nu mai avea chef să se justifice. Până la urmă, greșise că s-a refugiat într-un mediu atât de apropiat de al său. Ar fi trebuit să se angajeze chelner într-o cafenea sau paznic de noapte la un hotel. Era absorbit într-un monolog interior. Mathilde îl cerceta tăcută. Câtă vreme o să mai stea așa, fără să zică o vorbă? De când lucra la Orsay, fusese confruntată cu tot soiul de specimene ciudate, însă pentru Antoine nu găsea niciun termen de comparație. Fiecare atitudine a lui respira ceva neobișnuit.

În adâncul sufletului, Mathilde era amuzată de situație. Un supraveghetor de sală care intervine într-o vizită ghidată e un lucru mai degrabă caraghios. Oricum, era o stângăcie care nu trebuia să se lase cu o demitere. Va pune o vorbă bună pe lângă Fabien, ca să-l sprijine pe supraveghetorul cu porniri erudite. Era însă aceasta reacția potrivită a unei directoare de resurse umane în fața unui conflict profesional? Poate că nu. Nu voia ca Antoine să plece. Îi prețuia originalitatea; îi plăcea la nebunie să-l vadă dimineața cum vorbește tablourilor. Încă de la prima lor întâlnire, parcă era tulburată. Deși de multă vreme nu mai simțise nimic. Bărbați inteligenți sau eleganți o lăsaseră rece. Trăise cu impresia că i s-a deteriorat capacitatea de a-i plăcea pe alții. Normal că era acum descumpănită! Îl socotea imprevizibil, dar nu într-un mod violent ori brutal; avea o imprevizibilitate blândă. Cu el, nu știai niciodată ce avea să se-ntâmple. Și-asta era doar începutul.

Părăsiră biroul împreună. Coridorul care ducea spre ascensor îi păru lui Antoine mult mai scurt decât la venire. Acum, muzeul era închis. Cu excepția paznicilor de noapte, nu întâlneau pe nimeni. În loc să meargă spre ieșire, Mathilde îl călăuzi pe Antoine spre o sală. Voia să-i arate ceva. Trecură prin fața unui geamlâc mare. În noapte, se putea vedea Sena cu niște *bateaux-mouches*, iar, puțin mai încolo, bulevardul iluminat, cu Place de la Concorde. Era un punct de observație a orașului absolut magic. Lui Antoine i se păru că, de când se întorsese să trăiască aici, era prima oară când vedea cu adevărat Parisul.

Într-o sală cufundată în penumbră, Mathilde se opri în dreptul unei fotografii care înfățișa o fetiță:

— Și mie mi se întâmplă se vorbesc cu câte o lucrare. Vin uneori seara aici... doar ca s-o văd pe Maud. Prenumele e tot ce știu despre ea.

— ...

Antoine se apropie de tânăra din imagine, a cărei față era adâncită printre flori. Citi numele, pe care nu îl cunoștea, al celei care făcuse fotografia: Julia Margaret Cameron (1815–1879). Mathilde continuă:

— Îi nascocesc diverse vieți. Încerc să mi-o închipui. De fapt, fotografia pentru așa ceva e făcută. E realitate, dar îți poți imagina orice.

Această ipoteză i se păru foarte frumoasă lui Antoine. Găsea că desfășurarea acestui moment, după chemarea la ordine din birou, era neverosimilă. După câteva minute, o lăsară pe necunoscută în rama ei. La plecare, Antoine aruncă o ultimă privire spre ea și nu descoperi decât o fâlfâire de tristețe.

9

La ieșirea din muzeu, rămaseră tăcuți pe platformă, în cele din urmă, Mathilde îi propuse:

— Trebuie să merg la vernisajul unei expoziții, dacă vreți să mă însoțiți...

— Nu pot. Mama e foarte bolnavă, răspunse mecanic Antoine.

— Scuze, nu știam. Îmi pare rău.

— ...

Antoine își pregătise acest răspuns pentru situația în care Alain ar fi intenționat să-l cheme din nou la un pahar. Alain sau oricine altcineva. Era o replică foarte bună, implacabilă. Se îndepărtă, dar, după câteva clipe, se căi. Femeia asta îi aducea liniște. Făcu stânga-mprejur și o prinse din urmă:

— Scuzați. Până la urmă, vreau să vin.

— Și mama dumneavoastră?

— Nu e bolnavă. Ba chiar se simte foarte bine.

— Începe să-mi fie greu să vă înțeleg.

— Era doar o scuză pentru situația în care... fiindcă lumea te tot poartă la întâlniri... vor să creeze legături... să pălăvrăgească, să pălăvrăgească fără încetare... și uneori ai chef să rămâi singur.

Antoine se pierdu nițel în explicație. Vocea îi scăzu, până într-atât încât nu se mai distingea ce zice. Mathilde se gândi că nu contează câtuși de puțin dacă-l înțelege sau nu-l înțelege pe omul ăsta. Era fericită că vine cu ea.

Se pomeniră într-o galerie pariziană, contemplând o uimitoare serie de tablouri. Artistul reluase niște tablouri celebre, lipsindu-le însă de personaje. Era acolo, de pildă, un soi de perete bej intitulat *Gioconda fără Gioconda*. Sau un bar american pustiu care reprezenta o celebră pânză a lui Hopper, dar fără protagoniști. Cel mai impresionant era acel vârtej de culori care figura, pasă-mi-te, *Strigătul* lui Munch, dar fără năluca urlătoare. Artistul ne lămurea că hotărâse „să elibereze personajele de constrângerea ramei”. Yves Kamoto^[4] se perinda, plin de mândrie, prin cele trei săli ale galeriei. Se simțea că e într-o stare de beatitudine supremă, vernisajul fiind în mod vădit

unul dintre momentele capitale din viața unui artist. Cu toate astea, e adesea un interval marcat de vacuitate socială, pentru că ești copleșit de complimente golite de importanță, care se acumulează în cadrul unui exercițiu de politețe socială. Adesea, muncești ani în șir ca să ajungi la o astfel de seară de autosatisfacție artificială.

Mathilde era prietenă cu Agathe, soră și entuziastă admiratoare a lui Yves, absentă în această zi de glorie. Plecase să facă înconjurul lumii timp de șase luni, disperată că nu are nici slujbă, nici bărbat. Va da, poate, fie de una, fie de altul, în China sau în Chile. Risipindu-și însă prea repede, prima de concediere, era la fel de posibil să se întoarcă mai devreme. Cele două prietene vorbeau uneori pe Skype și-și povesteau ce li se întâmplă zilnic, încercând să facă relatarea mai ispititoare decât realitatea; cu ecranul la mijloc, e mai greu să spui ce nu merge bine. În schimb, Agathe insistase de mai multe ori:

— Trebuie să te duci la vernisajul fratelui meu, e foarte pornit pe mine pentru că nu voi fi acolo, e ca și cum m-ai reprezenta.

Așadar, în seara aceea, exista în Mathilde un strop de Agathe.

În ceea ce-l privește pe Antoine, el era Antoine pe de-a-ntregul: se întreba ce căuta acolo. Ce nebunie că acceptase! Și că se trezise în mijlocul unei mulțimi care, prin prisma neliniștii lui interioare, părea ostilă. Ani la rând, mersese din vernisaj în vernisaj și îi cunoștea pe majoritatea artiștilor din Lyon, dar de data asta era peste puterile lui. Dispăru brusc, ceea ce nu i-a scăpat lui Kamoto, care probabil a tras concluzia că acelui bărbat nu-i plăceau lucrările lui. Ajuns afară, a vrut să-și continue drumul, însă putea oare pleca așa, pur și simplu? Fără măcar s-o salute pe Mathilde?

Fără măcar să explice că poți accepta o invitație, dar că, odată ce i-ai dat curs, totul devine de-a dreptul insuportabil? Mathilde îl prinse din urmă:

— E-n regulă? Ce se-ntâmplă?
— Nimic. Voiam doar să iau aer.
— Nu vă place? întrebă ea.
— Nu... nu... nu-i vorba de asta...
— Vreți să mergem în altă parte? Știu o cafenea în preajmă.
— Da. De acord.
Își luară tălpășița ca doi hoți de frumusețe.

10

Cafeneaua pomenită de Mathilde era lipsită de orice farmec; singurul lucru interesant era poziția ei geografică. Mirosise că nu trebuiau să meargă prea departe, ca să nu-i dea lui Antoine prilejul să se răzgândească. Era mereu nevoie să-i alungi îndoielile. După câțiva metri, îi aștepta bistroul. Se așezară într-un ungher liniștit; însă mai degrabă din reflex, pentru că localul era pustiu. Era o trecere perfectă de la opera lui Kamoto: toți figuranții orașului fuseseră puși în libertate.

Chelnerul se apropie. Hotărâră să ia vin roșu. Pentru Antoine și aceasta era o noutate. Rătăcirea lui nu fusese împânzită cu momentele acelea de disperare când doar alcoolul pare în stare să te salveze. Până atunci, suferința lui fusese sobră. Mathilde, în schimb, avea chef să bea ca să atingă iute acea chercheleală ușoară care-i îngăduia să se destindă. Împrejurarea era stresantă pentru amândoi: abia de se cunoșteau. Cu un necunoscut, e întotdeauna mai lesne să stai în picioare decât așezat. Câtă vreme băteau galeria sau mergeau pe stradă, situația putea fi comodă. Acum, însă, față-n față, întâlnirea devenea reală, dacă nu chiar serioasă. Mathilde, care părea atât de sigură pe ea la muzeu, se lăsa năpădită de îndoială. Într-un anume sens, i se alătura lui Antoine în lumea nesiguranței de sine. Se cuvine spus că nu prea ieșea în lume. Cea mai mare parte a timpului, Mathilde stătea acasă cu copiii. Fostul ei soț nu îi lua decât pentru

două weekend-uri pe lună, iar baby-sitter nu angaja prea des. Întâmplarea făcuse ca Antoine să paraziteze discursul unui ghid chiar în ziua când Mathilde plănuise să iasă în oraș. Hazardul avea așadar meritul său. Însă nu putea rezolva totul. Realitatea trebuia înfruntată: se cădea să vorbească. În cele din urmă, Mathilde întreabă:

— Aveți vreo legătură cu actorul Romain Duris?

— E vărul meu.

— Ah... Îmi place mult. Puteți să-i spuneți, dacă-l vedeți. Mă rog, nu e prea original...

— La drept vorbind, nu e vărul meu. Am zis doar așa, scuze.

— A, da?

— Oamenii îmi pun adesea întrebarea asta. Eu nu-l cunosc cu adevărat. Nu merg prea des la cinematograful. Uneori însă zic că e vărul meu sau de-a dreptul fratele meu. În ochii multora, capăt o importanță considerabilă. Chestia mi s-a părut mereu ciudată.

— V-am părut caraghioasă?

— Nu, deloc. Aș fi fost fericit să fiu vărul lui, doar ca să vă fac pe plac.

— Mulțumesc.

— Și dumneavoastră... Mattel?

— Ce anume?

— Aveți vreo legătură cu jucăriile?

Mathilde schiță un zâmbet, fără să știe dacă Antoine vorbea serios sau ironic. Era întotdeauna anevoios să-i deosebești culoarea cuvintelor.

Cum vinul le subțiasse timiditatea, au început să vorbească fără să mai lase vreo pauză. Mathilde a ajuns în cele din urmă la subiectul pe care voise să-l atingă încă de la început:

— Tot nu vreți să-mi spuneți ce căutați la Orsay?

— ...

— O să rămână-ntre noi.

— Îmi pare rău, n-am chef să vorbesc despre asta...

— Bine, nu insist. Însă dacă vă răzgândiți, vă stau la dispoziție...

— ...

Mathilde își dădu seama că n-ar fi trebuit să atingă subiectul, dorise doar să-i ofere un semn de afecțiune; nu-i dădea ghes nicio curiozitate, ci doar nevoia de a-i spune că se afla acolo pentru el. Îi era limpede că îndărățul acelei schimbări de viață era ceva grav. În clipa când îi spusese că nu vrea să vorbească despre asta, îi simțise niște suspine în voce; niște suspine ținute în frâu, aproape imperceptibile, însă realizase că lacrimile îi pândeau fiecare cuvânt. Chelnerul se apropie ca să-i anunțe că localul e pe cale să se închidă. Venise momentul să se despartă.

11

Consecința acestei seri a fost cel puțin paradoxală: pe viitor, aveau să se vadă foarte rar. Noaptea și chercheleala înlesniseră o intimitate greu de continuat în sânul muzeului. Mathilde nu mai știa ce atitudine să adopte față de Antoine. Nu mai îndrăznea să treacă să-l vadă dimineața. Ar fi trebuit oare să-i propună o nouă întâlnire? Un lucru era sigur: nu avea să mai ia nicio inițiativă. În mod vădit, escapada lor însemnase pentru el o ieșire din rutina zilnică. Era genul de om care, în fața celei mai neînsemnate invitații, anunța că maică-sa e pe moarte.

Cu toate astea, Antoine apreciasse seara petrecută împreună, îi făcuse nespus de bine. Prima gura de aer după tot ce îndurase. Simțea doar că nu e deloc în stare să lege vreo relație. Până la urmă, singura persoană cu care vorbise cât de cât fusese Alain. Dispăruse însă de îndată. După plecarea nevestei, simțise desigur nevoia să schimbe peisajul. Fusese înlocuit de Laurence, o femeie subțire și înaltă, cu față colțuroasă, care părea ieșită direct dintr-o pânză a lui Modigliani. Erau oare recrutați doar lucrători

care să nu contrasteze cu tablourile? N-ar fi fost o idee ieșită din comun. La drept vorbind, Laurence lucra de mult la muzeu și era destul încântată că-și mutase scaunul. Era cam impulsivă, dădea din mâini pentru un da sau un nu. Antoine o privea cum se ridică în picioare ca să mustre un vizitator care se apropiase cam mult de vreun tablou. De sute de ori pe zi, cu o voce stridentă, chirăia: „*No flash, please!*” Acest mic exercițiu de putere părea să îi ofere o mare satisfacție, ceea ce, poate, reprezenta o compensație pentru o viață frustrantă.

Ca și alți angajați, Laurence se întreba cine era Antoine cu adevărat. Nu vorbea niciodată despre el și afișa neîncetat o mutră de sfârșit de noiembrie. Cum însă puhoiul de vizitatori ai expoziției continua să fie la fel de copleșitor, cei doi supraveghetori de sală practic nu se vedeau. Lumea se împingea, se înghesuia, se îmbrâncea. Și chiar în clipa aceea, apăruse o femeie care nu se uita la tablouri. Stătea în picioare, chiar lângă Antoine. Când a descoperit-o, și-a dat seama că este o agresiune a realului.

Era sora lui; era Eléonore.

12

Seară de seară, Mathilde tremura de emoție la gândul că-și va întâlni copiii. Încă de pe drumul ce ducea de la muzeu spre domiciliu, și-o închipuia pe fetița cea mică alergând spre ea, urmată îndeaproape de băiat. Avea apoi să vorbească cu îngrijitoarea copiilor, care avea să-i comunice informațiile primite la grădiniță și la școala primară. Oamenii ascultă viața copiilor lor ca pe o poveste palpitantă. După care aveau să se întâlnească toți trei. De când cu despărțirea de tatăl lor, își descoperiseră un nou echilibru, un trai mai lipsit de griji. Ultima perioadă a cuplului fusese marcată de numeroase tensiuni. Luni întregi de băltire tristă, în

care căsătoria pare mai degrabă o decizie deja luată decât un elan. Nu-ți dai seama că se apropie sfârșitul, crezi că e vorba de-o criză, de-o perioadă mai delicată, viața neputând fi alcătuită doar dintr-un șir de satisfacții sentimentale, uneori însă e vorba despre cea dintâi apariție a unei umbre care nu va mai putea fi alungată. Rupturile se petrec cu mult înaintea dimineții când oamenii își spun: s-a isprăvit.

Mathilde a deschis ușa casei, iar lucrurile au decurs așa cum era prevăzut. După câteva minute, bona pleca, iar cei trei se așezau în bucătărie pentru cină. Cumpărăturile fuseseră făcute sâmbăta trecută, precum în toate sâmbetele, și de fiecare dată era nevoie de o scurtă perioadă de reflexie, pentru a încerca o variație în meniu. Destul de des, Mathilde sfârșea prin a găti paste. Copiii se certau întotdeauna din aceleași motive, iar ea se străduia să domolească enervările pricinuite de oboseală. Apoi, se ducea să le pună un desen animat în living. Deși era fericită să se regăsească lângă ei, se simțea deja sleită. Preț de o clipă, începu să viseze la o seară de una singură, luând masa cu ochii la un film sau citind în pat. În timp ce se fierbeau pastele, luă loc pe canapea, între cei doi copii absorbiți de un desen animat pe care-l văzuseră de nenumărate ori. Când să se așeze la masă, a vrut să închidă televizorul și, ca în fiecare seară, a avut parte de zbierete, așa încât, sătulă să mai lupte, a sfârșit prin a ceda. E cu neputință să lupți împotriva unor copii după o zi de muncă.

Apoi trebuia să verifice temele celui mare, să pregătească lucrușoarele pentru dans ale micuței. După aceea, venea momentul nesfârșitei negocieri a băii. Nu voiau împreună. Ci unul după altul. Fiecare însă dorea să fie primul. Regină a logisticii și diplomației, Mathilde domnea peste un regat afectiv care putea în orice clipă să provoace o criză

internațională. După ce le făcea baie, trebuia trecut la operațiunea pijamale, la citit povești, la alungat lupi și la enervare, pentru că sosise ora stingerii. Ajunsă la ea în cameră, Mathilde își spuse că seara nu fusese decât o înlănțuire de porunci, iar momentele de duiosie apăruseră mult prea rar. Deschise televizorul și nimeri peste *De battre mon coeur s'est arrêté*^[5], un film cu Romain Duris. Văzu asta ca pe un semn.

13

Eléonore era într-un continuu du-te-vino prin apartamentul fratelui ei. Nu-i venea să creadă că putea trăi astfel, în acest perimetru al dezolării estetice. Părăsise un frumos apartament de trei camere, situat pe cheiuri, în Lyon. De bună seamă, nu era vorba doar de rațiuni materiale, dar asta lămură destul de bine situația. În ciuda nervozității sale imposibil de strunit, se simțea profund ușurată. După mai multe săptămâni de căutări, îl găsisese în sfârșit pe Antoine al ei. Se străduia să se potolească, să nu fie ostilă, nu deocamdată. Desigur, orice formă de agresivitate ar fi fost contraproductivă. Trebuia să încerce să-l înțeleagă. Dar cum să facă asta? Mîțise, invocând scrierea unui roman; își lăsase apropiatii în derută. Totul, numai ca să se pitească aici, în gaura asta de șobolan.

Adesea, e posibil să anticipezi slăbiciunea. Anumite persoane se năruie, fac ceea ce îndeobște se cheamă o depresie, și de cele mai multe ori nu suntem surprinși. Semne prevestitoare anunțaseră prăbușirea. Acești bărbați sau aceste femei trăiau pe un teren din ce în ce mai fragil. Nu era nicidecum situația lui Antoine. Nimic nu vestea o asemenea răsturnare în viața lui. În ochii surorii sale, fusese mereu un băiat solar. Avea, desigur, momentele lui de izolare și de reverie^[6], dar era un om robust. Te puteai bizui pe el. Ori, poate, își tănuise adevărata

fire? Eléonore se simțea vinovată că nu întrezărise nimic. „Nu poți niciodată să cunoști pe cineva”, zisese una din prietenele sale ca s-o îmbărbăteze.

În adâncul sufletului, îl putea înțelege pe Antoine. I se întâmplase uneori, în momente de furie violentă, să-i vină chef să lase totul baltă, viața de familie și constrângerile ei, viața profesională și apăsările ei. Totul părea atunci sufocant și paralizant. În răgazul acestei dezlănțuiri, năzuia să fii altunde, într-un loc care avea gustul libertății. Apoi furtuna se domolea, și rămâneai tolănit cuminte în viața ta.

Antoine nu zicea nimic, își pleca fruntea ca un țănc. Îi părea rău că o neliniștise într-atât pe soră-sa. Poate că, într-o bună zi, Eléonore avea să înțeleagă. Deocamdată, el se simțea năpădit de tăcere. Cuvintele care-i străbăteau trupul tot nu izbuteau să se preschimbe în vorbe audibile. După vreun ceas, Eléonore, mai puțin frământată, se așeză lângă el, pe marginea patului.

— Antoine, trebuie să-mi explici.

— Am încercat. Am vrut de mai multe ori să te sun, dar n-am fost în stare.

— Din pricina lui Louise, nu-i așa?

— Nu.

— Mie poți să-mi spui. Știu că te-ai ținut bine când v-ați despărțit. A fost de comun acord, așa mi-ai zis... dar nu cred în versiunea asta... ca să nu mai spun...

— Ce anume?

— Nu, nimic.

— Vrei să zici că a-ntâlnit pe cineva? Știu. Sunt bucuros pentru ea.

— Povestește-mi. Sunt ochi și urechi.

— Știu. Și sunt supărat c-am plecat așa. N-am avut loc de-ntors. Crede-mă... dac-aș fi putut, ți-aș fi spus.

— Dar ce s-a-ntâmplat? Dacă n-a fost vorba de Louise... ce anume a fost?

— ...

În clipa aceea, Antoine se îndreptă spre fereastră, cu spatele la sora lui. Lupta ca să-și potolească emoția, dar aceasta îl copleșea. Tocmai de-aia își dorise să fugă, ca să nu mai fie descusut, ca să se ferească de interogatorii. O înțelegea totuși. Așa s-ar fi purtat și el dacă ea ar fi dispărut nitam-nisam, fără vreo explicație. Își închipuise că timpul și depărtarea îi vor ostoi suferința. Rana era însă prea adâncă. Îi curgeau lacrimi tăcute, dar Eléonore avea impresia că le aude. Înțelese că fratele ei n-avea să vorbească sau, în orice caz, că n-avea s-o facă acum. Se afla aici, în fața ei. Era viu și doar asta conta.

I-a propus să meargă să cineze. Intrară într-un restaurant thailandez, chiar la parterul imobilului. Decorul era perfect kitsch, numai bun să le dea senzația că au scăpat de atmosfera apăsătoare dinainte. Eléonore începu să vorbească despre fiica ei, evocând amănunte din viața de zi cu zi. Antoine se întrebă dacă nu cumva evadarea nu-i sporise, în ultimă instanță, tulburarea. Se îndepărtase de tot ceea ce îl făcea fericit. De pildă de nepoata lui. Plecarea lui fusese cea a unui vinovat care-și interzicea pe viitor orice posibilitate de a fi fericit. După ceva vreme, întrebă:

— Cum ai dat de mine?

— Oarecum din întâmplare. Izbutiseși să ne alungi din viața ta. Nu mai exista niciun mijloc să aflăm unde ești. Nu tu telefon, nu tu adresă, niciun fel de abonament. La ce nu m-am gândit... Mi-am închipuit că erai, poate, agent al serviciilor de informații și că te aflai în pericol. Mai târziu, mi s-a părut puțin probabil.

— ...

— Am sunat la toți prietenii tăi că să-i întreb despre starea ta spirit din ultimele luni. Toți

socoteau că povestea ta cu romanul pe care voiai să-l scrii era plauzibilă.

— ...

— Și-am sunat-o, desigur, pe Louise.

— Ce ți-a zis?

— Nimic deosebit. Că ultimele voastre discuții fuseseră mai degrabă cumpănite, dar că-ți simțise o tristețe în glas.

— E firesc, am petrecut șapte ani împreună. Ne-am împărtășit totul. Așa că n-are cum să nu fie cam trist să-ți vorbești așa, ca să afli ce mai e nou. Și ea părea tristă.

— Da, desigur...

— Îți repet, lucrurile merg bine între noi. Ne-am despărțit, asta e. Punct.

— Cred totuși că în momentul ăla ți-ai ascuns suferința.

— Nu voiam să vă stânjenesc. O despărțire e ceva cât se poate de banal. Nu-i nimic de comentat. Hai să nu mai vorbim de Louise, bine?

— Foarte bine!

— Prin urmare, cum ai dat de mine?

— Am creat o alertă de mail pe numele tău. Mi-am zis că dacă, din întâmplare, cineva te pomenea pe Internet, aveam să aflu. Apoi în fiecare dimineață mergeam pe rețelele de socializare ca să verific dacă nu apăruseși pe undeva. Așa te-am găsit.

— Ah, da?

— Da, te-a recunoscut unul dintre studenții tăi. A postat pe Twitter o fotografie cu tine pe scaun, însoțită de un comentariu care spunea: „Ce decădere! Fostul meu prof de la Bele-arte, domnul Antoine Duris, a devenit supraveghetor de muzeu!”

— ...

— De îndată ce am văzut asta, am venit să cercetez.

— Cine era elevul?

— Nu mai știu. Un anume Hugo. Mă rog, n-are importanță. Uite-așa te-am găsit.

— Ce nebunie.
— Ce anume?
— Nu mai ai cum să fugi. Apare mereu unul care le spune celorlalți unde ești. Nu te sperie chestia asta?
— Știi ce? Nu-mi pasă! Mai mult, datorită acestui Hugo sunt împreună cu tine. Pot în sfârșit să respir. Nu te pot ierta că ai dispărut așa, dar în seara asta sunt nespus de fericită.
— Și eu...
— Când ai de gând să te întorci? Nu o să rămâi aici pe vecie. Vino la mine, o să am grijă de tine...
Antoine își lăsa o mână pe cea a surorii lui. Nu știa cât avea să mai trăiască așa, dar, pentru întâia oară de când fugise de-acasă, și-a spus că va veni un moment în care se va întoarce la viața lui.

14

Eléonore se întoarce la Lyon a doua zi, după ce l-a pus pe fratele ei să-i promită că-i va da vești periodic. Antoine acceptase; în schimb, ea nu avea să dezvăluie unde se află. Două zile mai târziu, credincios făgăduielii sale, va pune mâna pe telefon. Îi va trimite un mesaj liniștitor. Lumea exterioară revenea în câmpul vizual al lui Antoine. Vizita surorii lui, atitudinea ei deopotrivă binevoitoare și neînduplecată îl siliseră să deschidă ochii. Avea să înceapă o nouă etapă.

Când și-a deschis telefonul, a primit o avalanșă de mesaje. În mijlocul cuvintelor s-a ivit numele lui Louise: „Antoine, se pare că ai plecat. Toată lumea e îngrijorată. Dă-mi un semn.” Eléonore o înștiințase de dispariția lui, spunându-și că era singura care l-ar putea face pe fratele ei să reacționeze. Nu fusese așa. Mesajele lui Louise, ca și ale celorlalți, rămăseseră fără răspuns. Citindu-le, Antoine se gândi că poate se simțise răspunzătoare pentru plecarea lui. Probabil că își spusese la un moment dat: „A plecat din cauza mea.” Dar, de fapt, ce știa el despre ce gândea Louise? Nimic. Și-asta

nu de azi de ieri. Ultimele lor luni împreună fuseseră presărate cu neînțelegeri. Un fel de zonă neclară se propagase insidios. Antoine n-o văzuse înaintând; să fi rămas el prea mult timp orbit de frumusețea momentelor lor de început? Totul părea acum atât de departe.

Prin fața ochilor i se perindară câteva imagini, care rezumau fulgerător șapte ani de zile. Timpul dragostei și al dezîndrăgostirii. I se păru aproape absurd: traiul lor împreună căpăta aspectul unei piei de șagrin⁴⁷¹. I-a venit în minte o călătorie la Paris, vizitaseră împreună Muzeul Orsay. Fuseseră probabil văzuți de un supraveghetor de sală, ținându-se de mână și bătând în lung și-n lat acea sală în care Antoine își petrecea acum zilele. Erau frumoși și minunați pe vremea aceea, plini de o siguranță a iubirii care respira veșnicie.

15

Încă mai exista stare de grație; era îndeajuns să ne amintim de acel moment când Mathilde și Antoine o contemplaseră pe Maud după închiderea muzeului. În timpul pauzelor, se întorcea uneori să privească acea fotografie. Nu neapărat pentru calitatea ei artistică, ci doar ca să se cufunde din nou în duioșia acelei clipe împărtășite cu Mathilde. Prin acest tip de pelerinaj, se apropia de ea. Iubim ceea ce este iubit de cei pe care-i iubim. Îi părea rău că nu-și mai vorbesc. Să se fi simțit ea stânjenită? Tot ce se poate. În grade diferite – după cum pricepuse din cele câteva confidențe pe care i le făcuse în acea seară –, amândoi se aflau în convalescență emoțională. În mai multe rânduri, voise să se ducă la ea în birou, dar ce-ar fi putut oare să-i spună? Să ceară o mărire de salariu? Luase serios în calcul pretextul acesta. Absurdul este întotdeauna vecin cu dorința.

Antoine se afla tot în fața lui Jeanne Hébuterne. Se trezea uneori vorbindu-i în tăcere, făcându-i un soi de confidență tainică în mijlocul mulțimii. Oamenii din lumea întreagă dădeau buzna să vadă retrospectiva. Chipurile se întrepătrundeau, zilele semănau unele cu altele, iar Fabien Frassieux nu înceta să vină să comenteze lucrările, însoțit de diverse grupuri. De când cu conflictul lor, atunci când îl vedea sosind, Antoine devenea rezervat. Oricum aproape invizibil într-un colț al sălii, în costumul lui întunecat, își sporea discreția cufundându-se cât mai adânc în scaun.

Asta nu-l împiedica să asculte poveștile ghidului, aproape mereu aceleași, cu excepția a două, trei cuvinte. Recita mecanic viața pictorului, ceea ce, până la urmă, era destul de firesc. Nu adăuga noi elemente biografice ca să-și mai coloreze rutina. Antoine nu simțise însă față de sine nimic din ceea ce încerca acum ascultându-l pe Frassieux: ani la rând, susținuse aceleași cursuri fără să fie atins de cel mai mărunț sentiment de automatism. În funcție de clase, de elevi, atmosfera era diferită. E probabil sentimentul care-i cuprinde pe anumiți actori care dau, una după alta, sute de reprezentații la teatru: există întotdeauna ceva deosebit în identic.

Fabien Frassieux își iubea, neîndoios, meseria, dar se vedea că e atins de acea suficiență pe care o conferă certitudinea că știi. De parcă ar fi luat masa în ajun cu Modigliani. Vorbea despre el cu o îndrăzneală fără margini. Antoine, care scrisese o teză de doctorat despre pictor, îl considera, dimpotrivă, foarte greu de clasificat. Era un bărbat însuflețit de dorința izbândeii și, cu toate acestea, fiind inadaptat și instabil, acționase adesea împotriva propriilor interese. Anumite destine par să fie scrise în dauna propriului autor, credea Antoine cu gândul la Modigliani. Forța lui întunecată se topea într-un splendid vis luminos.

Prin urmare, era cu neputință să vorbești despre el fără nuanțe. Desigur, Frassieux nu se confrunta cu niște erudiți, iar treaba lui era să popularizeze intențiile unei vieți în detrimentul unei realități mai stufoase.

În dimineața aceea, Antoine se ridică dintr-odată în picioare, ca să se apropie de grup. Fabien, stând cu spatele, n-a putut să-l vadă venind pe incontrollabilul supraveghetor. Se pornise într-o prelungă explicație picturală, când auzi ițindu-se o voce:

— Scuzați-mă...

— ...

Fabien se întoarse, înmărmurit. Doar n-avea să îndrăznească... din nou... nu, nu era cu putință.

Ba da.

— Mi-am permis să ascult ultimele comentarii și aș vrea să adaug un detaliu care mi se pare foarte important. Și foarte frumos. Jeanne Hébuterne, după moartea iubitului ei...

Cuprins de o furie rece, Fabien ascultă povestea șuviței de păr depuse pe cadavrul lui Modigliani. Nu-i venea să creadă. Psihopatul ăsta îndrăznise din nou să-l întrerupă. Deși el acceptase să șteargă cu buretele prima experiență, la rugămintea lui Mathilde. De data asta, în mod limpede, nu mai era vorba de o pornire necugetată ori de stângăcie, ci de un act conștient și răuvoitor.

În mijlocul grupului, Antoine continua să vorbească. Ce era de făcut? se întrebă Fabien. Să-i dea un pumn în gură? Nu, nu, să rămână calm... o încăierare ar dăuna imaginii lui și celei a muzeului... dar cum să-ți păstrezi cumpătul în fața dementului ăstuia? Cu o stăpânire de sine care i se păru laudabilă în raport de tulburarea sa interioară, Fabien reteză monologul lui Antoine cu un zâmbet larg:

— Ei bine, vă mulțumesc pentru lămuriri. O să ne continuăm vizita în sala următoare. Am însă impresia că nu vă puteți părăsi postul...

— Într-adevăr... încuviință Antoine.

Vizitatorii îl urmară pe Fabien. O femeie îi șopti:

— A fost fermecător supraveghetorul ăsta! Și erudit pe deasupra.

— Da, aveți dreptate. E o plăcere să-l avem printre noi, răspunse Fabien cu o ultimă privire sumbră îndreptată spre adversarul lui.

16

Un ceas mai târziu, Antoine era chemat de DRU. Străbătu coridorul cel lung, profund neliniștit. Nu pentru ce avea să-i spună Mathilde, ci deoarece avea s-o revadă. Acest nou incident o stupefiasc. De ce se purtase Antoine în felul ăsta? Îi luase apărarea și el știa. Acum, propria ei poziție în cadrul muzeului era fragilizată. I se va reproșa că angajase un dezechilibrat. Și, mai rău, că îl păstrase în slujbă după o primă alarmă.

Ciocăni la ușă, intră încet. Văzând-o din nou pe Mathilde, deși știa că momentul era grav, nu s-a putut stăpâni să nu schițeze un zâmbet.

— Vă amuză? întrebă ea sec.

— ...

— V-am întrebat dacă v-amuză chestia asta?

— Nu. Îmi pare rău, sunt fericit că vă revăd.

— Aș fi preferat să se-ntâmpale în alte împrejurări.

— Nu știam cum să fac. N-ați mai venit...

— Vreți să spuneți că l-ați întrerupt din nou pe Fabien... doar ca să vă chem aici?

— Exact... răspunse Antoine, ușor stânjenit, de parcă și-ar fi dat seama brusc de ciudățenia situației.

Mathilde rămăsese cu gura căscată. Era nespuse de mânioasă, dar înlăuntrul ei se pregătea venirea

unui alt val. Unul de încântare. Cine s-ar fi purtat atât de nesocotit doar ca să revadă o femeie? Îi făcu semn să se-așeze. După câteva clipe, îngăimă:

— Chiar nu știu ce să vă zic. Existau alte căi ca să ne-ntâlnim. Mă puneți într-o mare încurcătură.

— Regret.

— Iar de data asta, n-o să mai pot face nimic. Veți fi nevoit să plecați.

— Da. Bănuiesc că așa e.

— Ce-o să faceți? întrebă ea după o vreme.

— O să mă-ntorc la Lyon...

— ...

— M-am gândit mult în zilele din urmă. A fost întâlnirea noastră, apoi venirea surorii mele...

Se opri. Întoarcerea la Lyon. Niciodată nu dăduse glas atât de deslușit acestor lucruri. Desigur, se purtase așa ca s-o revadă pe Mathilde, însă, în același timp, atitudinea lui fusese cea a unui om care vrea să-și dea cu stângul în dreptul. N-a putut să-și anunțe liniștit demisia, să facă lucrurile într-un mod chibzuit și civilizat, nu, comportamentul lui fusese la fel cu acela care-l împinsese să lase totul baltă. Ca să limiteze confuzia, era nevoie de-o rezolvare brutală a situației.

Până la urmă, Mathilde a reacționat, tutuindu-l brusc:

— Ce-o să faci la Lyon? Îți reiei slujba?

— Nu, nu imediat. Încă nu pot.

— Și-atunci? Mie poți să-mi spui...

— Aș vrea să vii cu mine, îi propuse el dintr-odată.

— La Lyon?

— Da. Însoțește-mă.

— Păi... nu pot pleca așa...

— Doar o seară... Mă-nsoțești și te-ntorci mâine. Am nevoie de tine...

Antoine nu mai era același om. Cel care-și căuta tot timpul cuvintele își recâștigase acum precizia. Se simțea deodată hotărât, gata să se confrunte cu

situația pe care o abandonase. Începu să intre în detalii. Puteau lua mașina lui Mathilde, plecând imediat după închiderea muzeului. Ea îi replică:

— Și copiii?... dar știa deja răspunsul.

Putea pur și simplu să-și cheme mama să stea cu ei o seară. Apoi, la serviciu, avea să-și ia o zi de concediu. Nu exista nicio piedică în calea acestei aventuri. Deși părea că stă pe gânduri, Mathilde știa că nu va putea spune nu. Voia să-l urmeze pe Antoine, n-avea importanță unde anume.

17

În seara aceea era foarte puțină lume pe autostradă; uneori, mașina lui Mathilde era singura de pe drum. Cei doi pasageri puteau fi luați drept supraviețuitorii unei catastrofe planetare. De altfel, condițiile meteo se potriveau cu această ipoteză. Cerul era întunecat și apăsător, de parcă ar fi vrut să-și arate supremația asupra pământului. Totuși, acea atmosferă care putea părea sufocantă nu se simțea înăuntrul vehiculului. Antoine și Mathilde vorbeau puțin, câte-un cuvânt aruncat din când în când, subiecte abia atinse, fără cea mai mică perspectivă de conversație continuă, cu replici înlănțuite în permanență. Între ei existaseră mereu tăceri prelungi. Poate că asta e definiția unei adevărate afinități: să nu te simți obligat să umpli vidul. Nici măcar nu le trecuse prin cap să pună muzică, să deschidă radioul, nu, înaintarea în noapte era îndeajuns pentru densitatea acelui moment.

Mathilde conducea arareori. Era mai bine să facă o pauză. Se opri într-o benzinărie pustie. Înaintară spre automatul cu băuturi. După o inspecție de câteva clipe, Antoine anunță că ezită între o ciocolată caldă și o supă. Pe Mathilde o podidi un râs nebun.

— Ce-i? Ce-am spus? întrebă Antoine.

— Nu... nimic... atât doar că o supă și o ciocolată caldă sunt două lucruri foarte diferite. În general, când eziți, lucrul se petrece în cadrul aceleiași categorii. E ca și cum ai zice că, pentru vacanță, oscilezi între Baleare și Islanda.

Antoine începu să zâmbească, după care spuse:

— Știi întotdeauna unde vreau să merg în vacanță. Singurele mele îndoieli se referă la băuturi.

— Perfect. Atunci îți propun să luăm o ciocolată caldă și o supă.

— Foarte bună idee.^[8]

Continuă să vorbească despre băuturi, până în momentul în care un cuplu pătrunse în local. Se apropiară de automatul în care bărbatul introduse o fisă fără să șovăie. Apăsă pe butonul cafea scurtă fără zahăr. Femeia operă cu aceeași îndemânare, apăsând pe cafea *latte* și de trei ori pe opțiunea zahăr. Plecară cu păhăruțele la fel de iute cum sosiseră. Antoine îi urmări din priviri, fascinat de cât de ușor se descurcaseră în viața lichidă.

Mathilde profită de acest moment de destindere și-l descusu pe Antoine în legătură cu detaliile călătoriei:

— La Lyon mergem la tine?

— Nu, am renunțat la apartament.

— Și-atunci ne ducem la hotel?

— Nu știu. O să vedem. Undeva trebuie să mergem.

— Desigur... răspunse ea, fără să mai insiste.

În mod limpede, nu era bine să pună prea multe întrebări. Sub înfățișarea lui calmă, deslușea o teamă stăruitoare. Se străduia să găsească curaj să se-ntoarcă la Lyon, dar părea încă hărțuit de îndoieli. Îi spusese în mai multe rânduri că n-ar fi putut parcurge acest drum fără ea. Lucru care o făcea fericită: voia să-i fie de folos. Voia să-l urmeze în umbră și voia să-l urmeze în lumină. Nici măcar nu mai era o chestiune de curiozitate. Avea

cu siguranță să afle ce anume îl împinsese să fugă așa. Însă esențială, pe moment, i se părea liniștea lui. În ziua când se întâlniseră, avusese sentimentul că are de-a face cu un om care lunecă în jos; un om care, chiar așezat, părea că se prăbușește. Iar acum se aflau în mijlocul nimicului. În ciuda urâteniei nemaivăzute a locului, existau motive să te simți cuprins de tandrețe.

18

Către miezul nopții, ajunseră la periferia Lyonului. A acestei așezări numite *Orașul luminilor*. Antoine îi arată drumul lui Mathilde și porniră către Tassin-la-Demi-Lune, o comună din zona vestică a periferiei. Mathilde constată că era un nume poetic, dar se afla într-o dispoziție în care o sumedenie de lucruri i s-ar fi părut poetice. Fiindcă avea să rămână atât de puțin timp la Lyon, avea impresia că momentul prezent capătă un aer de eternitate. Nu era nimeni pe străzi și n-avea idee încotro se îndreptau. Nici Antoine nu părea să știe prea bine zona. După câteva șovăieli, izbuti să găsească drumul. Era într-acolo, spre capătul bulevardului. Mathilde conducea din ce în ce mai încet, într-un ritm opus celui al inimii lui Antoine, pe care el o simțea bătând din ce în ce mai grăbit. A făcut un semn cu mâna și ea a parcat în fața unui cimitir.

Antoine ieși din mașină, înaintă spre grilajul masiv. Mathilde preferă să stea locului, câtă vreme el nu îi cerea să i se alăture. Antoine rămase o clipă nemișcat în fața intrării, părându-i-se absurd că era închisă; de parcă moartea ar fi avut un orar.

Se întoarse apoi în mașină, fără să scoată o vorbă. Va trebui să aștepte să vină dimineța. Se simțea sleit, avea impresia că risipise o energie uriașă ca să ajungă aici. Mathilde se gândi că se cuvenea să găsească un hotel. Văzu, pe telefonul mobil, că în Tassin-la-Demi-Lune, Campanila

primea oaspeți 24 de ore din 24. Se duseră acolo. Ultimele mișcări fuseseră făcute mecanic, fără pic de anticipare a realității, fără să le treacă prin minte că aveau să se trezească în situația de a împărți aceeași cameră. Pentru că, între ei, lucrurile păreau nespus de simple. Și de încărcate de dorință, desigur. Se lungiră unul lângă altul; Mathilde își lăsă capul pe pieptul lui Antoine. El o strânse în brațe. Ea adormi, însă el nu izbuti să pună geană pe geană. Pe fereastră, zări o semilună pe cer. Laolaltă cu numele orașului, forma o lună plină, gândi el.

19

În perioada aceasta a anului, cimitirul se deschidea la ora opt și un sfert. Mathilde se trezi așa cum adormise, lipită de Antoine. De mult nu mai dormise alături de un bărbat; i se părea chiar că e prima dată. Noaptea îi fusese tulburată de niște vise istovitoare, genul de vise pe care le ai când ți se schimbă existența; inconștientul e stimulat peste măsură. Antoine nu închisese ochii, dar se simțea odihnit. Au așteptat să se lumineze de-a binelea înainte să se dea și ei jos din pat.

Părăsiră hotelul fără să ia micul dejun. Antoine nu mai voia să aștepte, nu mai putea. Aveau să fie cei dintâi vizitatori de pe aleile cimitirului. Spre deosebire de ziua dinainte, cerul se repositionase la înălțimea lui firească, conferind zorilor o lumină mai pașnică. Se apropie de un mormânt. Mathilde, chiar în spatele lui, nu putu să citească imediat numele scrijelit în piatră. Se dădu ușor într-o parte și descoperi treptat, de parcă ar fi fost o arătare:

CAMILLE PERROTIN
1999–2017

PARTEA A DOUA

1

Cu câteva luni înainte, Louise și Antoine stăteau așezați, fiecare într-o altă parte a salonului. Ea tocmai rostise pentru întâia oară cuvântul „despărțire”.

Ani la rând, fuseseră unul dintre acele cupluri care nu alcătuiesc decât o singură persoană. Nu se vorbea de Antoine, nu se vorbea de Louise, se vorbea despre Antoine și Louise. Li se întrezărea un viitor luminos, oamenii din jur le așteptau căsătoria, își închipuiau cum va arăta viitorul lor copil. Cu toate astea, după șapte ani, s-au hotărât să se despartă. Pentru apropiați, a fost o surpriză totală. Louise însă se gândise de ceva vreme la asta. I se confesase celei mai bune prietene, care se străduise s-o liniștească. În toate poveștile de iubire se întâmplă ca inima să bată mai domol; vremea fluturilor în stomac se încheie odată și-odată. Louise s-a gândit la această expresie: *fluturi în stomac*. Ce să-nsemne oare? Fusesse o vreme când așteptau cu nerăbdare să se-ntâlnească seară de seară, o vreme când nu trăiau decât ca să-și povestească viața unul altuia. Așa încât, da, fluturii își luaseră zborul, dar rămăsese magia. Adesea, când se gândea la Antoine, îi bătea puternic inima; e-adevărat însă că aceste bătăi deveniseră din ce în ce mai rare. Și e destul de anevoios să trăiești cu o inimă care nu bate decât din când în când.

Diminuarea dorinței ar fi putut semăna cu o banală lehamite. La drept vorbind, lucrurile nu stăteau așa. Deși lui Louise îi luase mult timp să

recunoască, era mai grav: nu și-l putea imagina pe Antoine ca fiind tatăl copiilor ei. O mustra conștiința pentru asta, fiindcă îl iubea de mulți ani, dar nu izbutea să-și închipuie un viitor alături de el. Trecuseră amândoi de treizeci de ani, ba Antoine avea chiar treizeci și șapte, și totuși ea privea relația ca pe o iubire de tinerețe. În mai multe rânduri, încercase să-i vorbească despre asta, însă prea pe ocolite, iar el nu pricepuse încotro bate. Uneori, o simțea cum se înstrăinează și îl copleșea amărăciunea. Era însă prea concentrat pe muncă, pe elevii săi, pe cursuri, ca să perceapă cu adevărat iminența pericolului. Când Louise s-a hotărât s-o rupă cu el, l-a făcut să admită că relația lor nu mai era ca pe vremuri. Voia ca Antoine să împărtășească responsabilitatea acestei hotărâri, să fie o decizie comună. E însă oare posibil așa ceva într-o despărțire? Când apare o decizie comună, înseamnă că unul l-a convins pe celălalt.

Nu reușea să-și închipuie viața fără ea. Avea senzația că o cunoștea dintotdeauna. Nu-și mai amintea cum fusese înainte de Louise, de parcă apariția ei aruncase un vâl de uitare peste trecut. Până la treizeci de ani, fusese un tânăr cu capul în nori, mereu cu nasul în cărți și printre tablouri, petrecându-și ani în șir ca să-și scrie o teză de doctorat și trăindu-și postul de dascăl la Bele-arte ca pe o consacrare. Apoi Louise îi pătrunsese în viață și își dăduse seama că fericirea poate deveni realitate.

După șapte ani, așadar, totul dispăruse.

Se simțea devastat, dar Louise avea dreptate. Nu știuse cum să-și înfățișeze viitorul ca pe o promisiune. Voia să reacționeze, dar era prea târziu. În ultimele luni, Louise presăruse indicii emoționale neliniștitoare, ca pe niște preambuluri la despărțire. Simțea oare nevoia să întemeieze o familie

împreună cu ea? Își răspundea, desigur, pozitiv. Din când în când însă, era cuprins de îndoieli. Îi plăcea cum trăiau liber, intens, prezentul. Acum, Antoine voia o schimbare. A încercat s-o facă pe Louise să înțeleagă că totul mai era încă posibil. Însă nu era așa, nici vorbă de o nouă însuflețire a relației. Se isprăvisese. „Ai întâlnit pe altcineva?” „Nu, nicidecum”, îi răspunsese ea.

2

După câteva zile, Louise a plecat. În baie, Antoine privea păhărelul în care se cuvenea să stea periutele de dinți. Acolo se mai afla doar periuta lui. Situația era cât se poate de reală. Fiecare fleac căpăta dimensiuni fatale. S-a hotărât să zvârle păhărelul, laolaltă cu toate celelalte obiecte care ar fi putut sublinia absența lui Louise. Perne, furculițe, ba chiar și o clanță de care ea își atârna șiragurile de mărgele. După câteva ceasuri de agitație zadarnică, a hotărât că era mai bine să se mute. Când a părăsit apartamentul, nu l-a încercat nicio emoție. Într-un anume sens, melancolia îl anestezia. Își lua la revedere de la decorul mării lui iubiri, iar suferința care zvâcnea în el era surdă.

*

Antoine s-a gândit în mai multe rânduri la copilul pe care n-avea niciodată să-l aibă cu Louise. Noaptea, imaginea i se-ntorcea în minte, precum întruparea virtuală a unui viitor defunct. Fată sau băiat? Jeanne sau Hector? Cu neputință de imaginat: era un roman care n-avea niciodată să fie scris.

*

Viața, așa cum se spune de obicei, și-a urmat cursul. Antoine și-a găsit locul într-un apartament frumos situat pe cheiuri. Câștiga, desigur, din ce în

ce mai bine, dar avea oare nevoie de atât de mult spațiu? Era un mod de a arăta sau de a se convinge că-i merge bine, ca și cum dimensiunea încăperilor ar fi demonstrat tăria poftei lui de viață. Inconștient, închiriasse un apartament îndeajuns de spațios pentru eventualitatea unei împăcări cu ea. La începutul unei despărțiri, îți poți închipui că e o chestie vremelnică, că până la urmă o să revii la ceea ce nu mai există, că e o criză trecătoare. O iluzie de câteva săptămâni. Antoine bănuia totuși că Louise n-avea să se mai întoarcă. Îi vorbea la telefon pe un ton grav. Îl suna zilnic: politețea dezîndrăgostirii. Antoine devenise un produs electrocasnic stricat, dar aflat încă în garanție. Ca să n-o deranjeze sau să o culpabilizeze, plasa o nuanță de roz pe clipele lui de disperare. Îi spunea că totul merge bine, că-i duce lipsa, de bună seamă, dar că luaseră hotărârea potrivită. Nu era întru totul neadevărat, i se-ntâmpla să mai gândească și așa. În anumite zile, îi plăcea, oarecum, noua lui viață. Cel mai adesea însă, se simțea cotropit de o tristețe fără margini. Se trezea uneori în miez de noapte, întrebându-se ce-o fi cu ea. Cunoaștem, pasămite, totul despre viața celui sau celei cu care formăm un cuplu. Iar asta poate deveni un drog cu un sevraj insuportabil. Unde e ea oare? Cu cine se vede? Ce face? Contrar spuselor sale, poate că a întâlnit pe cineva. Nu, nu era vorba de așa ceva. Până la urmă se încredințase de asta. Nu plecase pentru un alt bărbat. Louise preferase să fie singură.

După câteva săptămâni, mesajele s-au rărit; vești mărunte despre una sau alta, și apoi nici măcar atât; tot ce a fost până atunci devenise de-a binelea trecut.

3

Antoine s-a cufundat în muncă. Se ducea adesea să-l vadă pe domnul Patino, directorul, ca să-i ofere idei. Voia să organizeze o excursie de studiu în Italia cu un grup de studenți, dorea să pună bazele

unui club cinematografic, unde să nu se difuzeze decât filme despre artă, se gândea totodată că era musai să fie poftiți mai mulți conferențieri din afară. Ce poate fi mai strașnic decât mărturia unui artist, a unui galerist, a unui critic de artă? „Păi facem asta, i-a răspuns într-o bună zi Patino. Chiar săptămâna asta o să vină doi filozofi, un sociolog și un scriitor.” „Ah, da, așa e”, a admis Antoine. Directorul a început să se întrebe dacă excesul de implicare al profesorului său nu era cumva semnul prevestitor al unei implozii.

Începuse anul școlar. Antoine descoperea o nouă generație de studenți. Aveau să se urzească relații și unele dintre ele aveau să reziste. Era bucuros la culme să întâlnească foști studenți prin oraș și se simțea mereu încântat să afle că unul urma să expună la Praga sau că altul lucra la pregătirea viitoarei Bienale de la Venetia. Se simțea investit cu o misiune, cea de a înlesni deșteptarea unor talente. Susținea cursul de Istoria artei pentru anii întâi și doi. Amfiteatrele lui erau pline ochi, se adresa unei mulțimi avide de cunoștințe. La începutul relației lor, lui Louise îi plăcea să se așeze discret în fundul sălii, fără să-l anunțe pe Antoine. În mijlocul cursului, când vorbea despre Munch sau despre Mucha, o descoperea pe iubita lui, care nu-l pierdea din ochi, zâmbind. De îndată ce o vedea, trebuia să strecoare într-o frază cuvintele „nectar de caise”. Era codul, jocul lor. Așa că Antoine începea o rapidă digresiune în care se putea afla care era băutura preferată a lui Picasso. Toată lumea se întreba atunci de ce pomenea așa, dintr-odată, acel detaliu, dar, până la urmă, era stăpân absolut pe conferințele sale. De-atunci încolo, niciun artist n-avea să mai bea nectar de caise. Pentru acel nou an școlar, Antoine hotărâse s-o lase mai moale cu subiectele lui predilecte^[9]. N-avea să mai susțină niciun curs despre Modigliani sau despre Toulouse-Lautrec. O să se întoarcă în timp până la

Caravaggio, cu un curs intitulat „Caravaggio în oglindă”, despre nașterea formei tabloului. Și pe urmă altul, mai aproape de zilele noastre, despre pictura americană a anilor 1970 și 1980, cu influența anilor punk și apoi a celor marcați de SIDA. În felul acesta, avea să treacă de la o lume la alta. Antoine mai susținea cursuri de instruire personală și mai era, pentru vreo câțiva, conducător de teze de doctorat.

Măcar atât nu se schimbase. Faptul că predă îl umplea de o bucurie nemărginită; își iubea studenții. De fiecare dată când intra în clasă, se simțea împăcat cu sine; acolo trebuia să se afle, acolo și nicăieri altundeva. Fusese un adolescent singuratic, mai degrabă nefericit; fără să fie cu adevărat nocivi, părinții lui îi sporiseră fragilitatea, arătându-se cam lipsiți de afecțiune. Prin urmare, avea sentimentul că s-a format singur, ceea ce îl putea umple de mândrie. Pofa insașiabilă pentru cultură conferise existenței lui o anumită consistență. Eléonore, sora lui, simțise la începuturi aceeași nesiguranță. Se căsătorise de tânără și o născuse destul de repede pe Joséphine: fusese un alt mod de a suplini lipsa rădăcinilor. Lui Antoine îi plăcea s-o viziteze și, mai ales, să-și revadă nepoata. Aceasta îi sărea mereu în brațe, strigându-i: unchiule! Să te aștepte cineva așa, ce minunăție!

4

Eléonore îi spunea tot timpul: trebuie să ieși în lume, să te-ntâlnești cu altcineva, nu e obligatoriu să fie o chestie serioasă, doar sex, o să-ți faci bine. Lui Antoine nu-i plăcea să abordeze subiectul cu soră-sa, dar ea avea dreptate. Cel mai bine ar fi fost să estompeze amintirea lui Louise cu ajutorul altor femei. Cum să procedeze? Nu se simțise niciodată în largul lui pe tărâmul seducției. Până și ideea unui „întâlniri” i se părea deplasată. Exista bunăoară Sabine, una dintre administratoarele școlii. Luau din când în când masa împreună și simțise, atunci

când i-a pomenit despre despărțirea lui, că Sabine văzuse în asta un soi de prilej pentru schimbarea tonului în relația lor. Lui Antoine îi plăcea să stea la taifas cu ea, dar n-o privise niciodată ca pe o posibilă parteneră. Fizic, nu era cine știe ce frumusețe, iar lui îi părea că se străduia intens să pară feminină. Avea un fel de energie solară, mereu pozitivă. Probabil că-i plăcea la nebunie să se plimbe duminica prin talciocuri, să aibă o familie de treabă și un văr nițel trăsnit. Atunci când i-a propus o cină în loc de un prânz, a realizat că toată treaba era oarecum standard: doi colegi celibatari dintr-un oraș mare, cărora aproape că le era scris să se culce împreună.

Sabine avusese o relație de circa trei ani cu un bărbat căsătorit și, preț de trei ani, acesta îi tot zisese că-și va părăsi nevasta; nu încetase nici acum să zică asta, atât doar că, sastisită, Sabine își luase tălpășița. Își închipuise că o va cuprinde disperarea la ideea că n-avea să-l mai vadă, dar a fost exact pe dos: o imensă ușurare că nu mai trebuie să stea agățată. Sabine trăise sub tirania unei ipoteze de viață care nu se întrupase niciodată, iar acum i se părea absurd că își pusese o atât de mare nădejde în ceva atât de puțin probabil. Pe măsură ce trecea timpul, totul devenea limpede. Bărbatul cu pricina nu-și dorise niciodată o relație serioasă, doar se folosisese de ea, jucându-i simultan o mizerabilă comedie sentimentală. Avea impresia că fusese umilită. Din fericire, firea ei incredibil de pozitivă, ieșită din orice logică afectivă, o făcuse destul de grabnic să-și afle altă preocupare.

Sabine îl apreciasse dintotdeauna pe Antoine, poate și mai abitir de când îi descoperise pe chip un ușor vâl de tristețe. Există persoane pe care-ți vine să le consolezi, lucru care se traduce printr-o atracție erotică. Voia să-i dea încredere, dezbrăcându-l, sorbindu-l, petrecându-și noaptea în brațele lui. Și din acest motiv îi propusese să se

întâlnească într-un restaurant din apropierea casei ei; îi spusese că mâncarea era excelentă, dar în gândul ei calitatea dintâi a acelui loc stătea în poziționare. Se strânseseră mai multe săptămâni de când nu se mai culcase cu un bărbat, așa că vedea în această cină un preludiu. De când se despărțise de Louise, nici Antoine nu mai făcuse dragoste. Dorea, cu siguranță, să-și petreacă noaptea cu o femeie, fie și numai ca să-și testeze capacitatea de a simți bucuriile trupești. Toate astea propulsau întâlnirea lor într-o zonă de energie cam apăsătoare; au băut mult încă de la început și s-au cufundat într-o beție molcomă.

Hotărâseră să nu aducă vorba despre niciun coleg, să nu abordeze probleme de la școală, ba chiar să uite că lucrau împreună. Nu există nimic mai lipsit de romantism, la o întâlnire în doi, decât discuția despre viața profesională. Nu voiau să pară doi măcelari care vorbesc despre antricoate. Sabine a luat frâiele, îndepărtându-se de subiect:

— Știi, n-am îndrăznit niciodată să te-ntreb... dar...

— Ce?

— Ai vreo legătură cu Romain Duris?

— Da, e vărul meu.

— Vai, îmi place foarte mult. Probabil că e minunat să fii rudă cu o asemenea celebritate.

— Da. Și unde mai pui că e și foarte simpatic. Spune mereu o groază de anecdote despre filmări.

— La ce lucrează în clipa de față?

— Un film important. American... M-a rugat însă să nu vorbesc despre asta.

— Sigur, înțeleg, oftă Sabine, cu o umbră de extaz în voce.

După Romain Duris, au continuat cu preferințele lor cinematografice, apoi cu cele muzicale și au ajuns la romanele favorite. Evocarea lucrurilor care-ți plac e o manieră comodă de a vorbi despre sine. Treptat, universul lor cultural le trasa profilul

sufletesc. Desigur, se cunoșteau îndeajuns, dar n-avuseseră vreme să se intereseze intim unul de celălalt. Au trecut la subiecte mai personale, cu precădere copilăria. Antoine a dat destul de iute pagina, iar Sabine, cât se poate de delicată, a înțeles că nu e cazul să insiste. A povestit despre moartea tatălui ei, la câteva zile după ce ea împlinise optsprezece ani. A rostit vorbele trăgănat, cu o intensitate subită, ceea ce l-a întors pe dos pe Antoine. Se simțea neghiob că o judecase prea superficial. Apoi Sabine a început să vorbească despre bărbatul căsătorit cu care avusese o relație. A avut grijă să nu facă povestea prea sordidă; atunci când te lași în voia unor confidențe care dezvăluie un trecut sinistru, ești dezavantajat. Ba chiar a ajuns să mintă, pretinzând că fusese fericită cu respectivul:

— Știam că e o fundătură, dar mi-a prins bine.

— Pricep.

— Dar tu? Ce s-a-ntâmplat cu logodnica ta? Credeam că trăiești dragostea perfectă.

— Ei bine, s-ar zice că perfecțiunea nu durează, a spus el, atât de trist dintr-odată, încât Sabine a înțeles imediat că făcuse o mare greșală deschizând subiectul Louise.

N-a putut spune decât că îi pare rău, dar Antoine a liniștit-o:

— E-n regulă. Am avut timp să analizez situația și e cu siguranță mai bine așa. Chestia complicată cu noi e că nu exista niciun motiv concret să ne despărțim. Nici măcar nu întâlnește pe altcineva...

— Și tu? a întrebat instinctiv Sabine, deși cunoștea răspunsul.

El s-a mulțumit să zâmbească.

Către sfârșitul mesei, când ritmul conversației ar fi putut să crească, au început să vorbească mai puțin. Gesturile doreau să ia locul cuvintelor. N-au comandat desert. S-au îndreptat spre Sabine, fără să fie nevoie să formalizeze ce avea să se întâmple. Nu

exista stânjeneală între ei, totul era simplu și plăcut. Antoine se simțea în formă, sigur, și vinul avea un rol, dar nu era vorba numai de asta, îi făcea plăcere să re trăiască clipele de început ale seducției. De altfel, imaginea lui Sabine, seara, era cu totul altfel. Întunericul îi dădea un farmec surprinzător, de parcă trupul i se încărca cu vibrații erotice odată cu apusul.

Acum, ajunseseră în camera de zi. Ea nu s-a ostenit să aprindă lumina. Antoine nu deosebea nici cel mai mărunț detaliu din încăperea. Pe canapea, a început să-l sărute ușor, așezându-și o mână pe pieptul lui. După mai puțin de un minut, și-a scos bluza, rămânând cu sânii goi. Antoine a început să-i mângâie, iar Sabine a scos câteva mici suspine. O dorea, dar dintr-odată s-a întâmplat ceva ciudat. Antoine a fost cotropit de imagini ale lui Louise. Cum de se-ntâmplase așa ceva? De-a lungul întregii serii, se simțise din ce în ce mai fericit și mai eliberat, însuflețit de pulsioni sexuale, și, deodată, chiar când trebuia să treacă la fapte, parcă i s-a pus o stavilă-n cale. Perspectiva plăcerii era însoțită de o bruscă tristețe, aproape dureroasă. Avea sentimentul că nu mai suferă de pe urma despărțirii, însă, când să facă dragoste cu altă femeie, a fost izbit de o străfulgerare de luciditate: Louise îi lipsea nespus.

S-a dat înapoi.

— E vreo problemă? a întrebat Sabine.

Antoine nu izbutea să explice ce-l stânjenea. Mâna acelei femei poposise pe mădularul său, îi plăcea senzația, dar mintea îi era parazitată. A îngăimat că nu e posibil, că n-o să poată. Sabine a încercat să-l aducă pe calea cea bună. Era absurd. Nu se puteau opri așa. El și-a cerut scuze și a dat să se ridice. Ea încercat să-l oprească, prin vorbe și gesturi. Apoi l-a întrebat:

— Din cauza ei?

A trebuit să încuviințeze. Și a părăsit în grabă apartamentul.

5

În zilele următoare, cei doi colegi au evitat să-și intersecteze drumurile. Când totuși asta s-a produs, au schimbat grabnic niște banalități. Iar Sabine a sfârșit prin a-i trimite un mesaj: „Am petrecut o seară minunată cu tine. Nu-ți port pică și te-aștept.” A vrut să-i răspundă, dar n-a făcut-o.

Înțelesese acum că nu era pregătit să aibă o legătură oarecare. Totuși, la început nu se pusese problema să se combine, sau oricum nu în momentul respectiv, ci doar să petreacă o seară frumoasă împreună și să facă dragoste. Ceva i se pusese de-a curmezișul. Unii dintre prietenii lui puteau să se culce fără niciun fel de problemă cu prima fată care le ieșea în cale. Voia să fie ca ei, să scape de dictatura sentimentului. Antoine a primit la un moment dat un mesaj de la Louise: „Am putea lua masa de prânz împreună săptămâna viitoare?” Părea un fel de semn. „Cu plăcere”, a răspuns el. Era fericit s-o vadă, chiar dacă rămânea în continuare în ceață. Într-o zi înțelegea despărțirea, a doua zi era dărâmat din pricina ei.

Trecuseră mai multe săptămâni de la ultima lor discuție, însă lui i se părea că avusese loc în ajun. Poate că și Louise se afla în aceeași stare de spirit; își dorise această despărțire, dar, cu siguranță, nu era în apele ei. Fugise oare și ea când s-a pus problema să treacă la fapte cu alt bărbat? Confruntându-se cu alții, își dădeau seama că nu puteau trăi separat. Numeroase cupluri se despart doar ca să se regăsească mai bine. Poate că povestea lor nu se încheiase.

În seara aceea, s-a dus să ia masa la sora lui. Soțul acesteia se afla în deplasare, iar Antoine

prefera întotdeauna să vină în absența cumnatului. N-avea nimic cu el, însă era un agent de vânzări care părea că-i tratează mereu pe ceilalți de sus. În opinia lui, meseria lui Antoine era mai degrabă un hobby amuzant, decât o activitate pentru adulți. Ca să nu mai pomenim că discuțiile se încheiau mereu cu un „și cât câștigă”, ceea ce nu-l puneă într-o lumină bună. Pe scurt, trecea pe-acolo când era drumul liber. Antoine îi cumpăraseră lui Joséphine o carte cu reproduceri după mari clasici ai picturii. De fiecare dată când venea, petrecea ceva vreme cu nepoțica înainte ca aceasta să adoarmă. Priveau pânze de Ingres sau de Vermeer și micuța se cufunda în somn însoțită de imagini ale frumuseții.

După ce s-a întors în salon, Antoine s-a așezat la masă. Sora lui îi pregătise o salată care semăna cu o dizertație fără șir, plină de digresiuni neinteligibile.

— Ți-am ascultat sfaturile, a spus Antoine.

— A, da? Care din ele?

— Am petrecut o seară cu o fată.

— Ce veste bună! Cine e? O cunosc?

— Sabine.

— A, sigur... colega ta. Am știut mereu că-i place de tine. Așa deci, și a fost bine?

— Da, destul de bine.

— O să te mai vezi cu ea?

— Cu siguranță.

Antoine povestise despre acea întâlnire ca să-și liniștească sora, dar n-avea niciun chef să mai zăbovească asupra subiectului. Și cu atât mai puțin asupra a ceea ce se întâmplase cu adevărat. A preferat să vorbească despre viața lui profesională:

— Nu ți-am spus, însă anul ăsta o să propun un ciclu de cursuri despre Caravaggio.

— Nu e chiar domeniul tău.

— Tocmai, simt nevoia să explorez alte teritorii.

— Chiar e altă viață. Dar de la Louise mai ai vești?

— E imposibil să vorbesc despre altceva cu tine.

— Scuze.

— O să luăm masa împreună săptămâna viitoare, a zis el până la urmă, pe cel mai neutru ton cu putință.

Au mai sporovăit o vreme. Lui Antoine îi plăcea să-și petreacă vremea cu sora lui. Fuseseră întotdeauna foarte apropiați, iar în ultimii ani armonia dintre ei sporise. Era fascinat de pofta ei de viață. Lucra la o bancă și, chiar dacă ocupația ei nu părea pasionantă, povestea despre ea cu înflăcărare. Spre deosebire de Antoine, avea o uimitoare capacitate de a vedea partea bună a lucrurilor. Ceea ce îi făcea complementari. Ca astă seară, de pildă: Eléonore bea ceai după ceai, în vreme ce Antoine bea mult vin. Voia cu ardoare să-și schimbe starea de spirit. Până la urmă, ea i-a spus c-a băut prea mult. Era însă prea târziu, abia se mai ținea pe picioare. Ar fi fost mai bine să doarmă acolo. Eléonore l-a ajutat să se lungească pe canapea și i-a tras delicat o pătură deasupra. I-a șoptit:

— Ești totuși nițel dus cu pluta...

După care i-a urat noapte bună.

Antoine a dormit pe dată și a fost trezit dimineată de nepoata lui care dăduse buzna peste el. A avut sentimentul că nu dormise decât un minut, de parcă noaptea aceea nici n-ar fi existat.

6

Antoine avea impresia că în acel an studenții erau mai agitați. Nu cu mult înainte, simțea densitatea liniștii care plutea peste amfiteatru. Capta atenția unui întreg auditoriu, care-i sorbea cuvintele cu un soi de devoțiune. Acum, auzea regulat murmure sau șoapte, fără să poată stabili de unde veneau discuțiile acelea în surdină. Și nu era vorba doar despre cuvinte. Noua generație avea din ce în ce mai puțină răbdare. Simțea un declin al conversației, se gesticula ici și colo, gândul zbura

iute în altă parte. Uneori era deranjat, dar, după cum bine își dădea seama, într-un mod disproporționat.

Între două cursuri, domnului Patino îi plăcea să meargă să se întâlnească cu profesori sau cu studenți. Nu era genul de om care să se ascundă în birou; nu voia, mai cu seamă, să fie unul dintre acei tehnocrați de care nu te puteai apropia decât dacă te treceai pe o listă. Se dorea sufletist și modern. Părea împăcat cu sine. Lucru vizibil dacă, de pildă, te luai după felul cum își purta părul^[10]. Era aproape pleșuv, dar își asuma pe deplin ideea de a-și lăsa trei biete șuvițe, supraviețuitoare neînfricate ale unui genocid capilar, să zburătăcească precum niște suflete păcătoase prin regatul neted al craniului său. Nici măcar nu se străduia să le aducă spre frunte, așa cum fac unii, ca să dea iluzia unui mic smoc, vag stufos. Nu, lăsa natura să-și facă treaba distrugătoare, fără să-i pese. Siguranța lui de sine era impresionantă. Lucru care se vedea și în cadența mersului, hotărâtă și liniștitoare. S-a apropiat de Antoine:

— Ce faci? A fost bine la curs?

— Da, foarte bine. Nu ți se pare că studenții sunt mai puțin entuziaști anul ăsta? Întrebă profesorul, ca să-și împărtășească impresia generală.

— Nu, nu mi se pare.

— Ai zice că vin să studieze arta de parcă s-ar duce la facultatea de Drept.

— Știi bine că așa se-ntâmplă în anul întâi. Cei care se plictisesc abandonează rapid. Selecția se face în mod natural.

— Da, e-adevărat, dar șopocăiesc mai abitir prin amfiteatre.

— N-ar trebui să te deranjeze. Cursurile tale sunt la fel de pasionante, l-a îmbărbătat el cu un zâmbet.

— Mulțumesc, a răspuns Antoine lipsit de entuziasm.

— Ai cumva probleme în momentul de față? a continuat directorul.

- Nu. De ce mă întrebi?
— Habar n-am... așa. Știi că poți veni oricând să discutăm.
— Nu, zău, e totul în regulă.
— Bun, atunci. Hai, te-am lăsat...

Patino a plecat cu pas vioi către alte taclale pe fugă. Antoine a rămas o clipă locului. Ocolise întrebările cu tentă personală, dar trebuia să rămână vigilent. Sub aparența conversațiilor relaxate și amicale pe care le purta, Patino era un director de instituție redutabil. Investiga mereu moralul trupelor și-și evalua discret angajații. Era un gestionar zâmbitor, unul dintre cei pe care nu ți-i poți închipui luând cu ușurință hotărâri brutale sau chiar inumane.

7

Din motive practice, Antoine și Louise s-au întâlnit într-un restaurant care le era familiar. Nu era neapărat cea mai bună idee să năvălească într-un loc care era infestat de năluca dragostei lor. Aici se respirau amintiri. Antoine a ajuns primul și a șovăit la alegerea mesei. Fiecare dintre ele trimitea la un episod al poveștii lor. La aceea, de lângă fereastră, își serbaseră mutarea împreună. La cealaltă, mai aproape de tezghea, veniseră să se destindă după ce Louise trecuse de un interviu de angajare la cabinetul de avocatură la care încă mai lucra. Dincolo, într-un ungher, era locul unde le plăcea cel mai mult să se așeze, ca să se sărute discret. Antoine a vrut să se ducă într-acolo, dar a avut o strângere de inimă, pentru că, acum, n-aveau să mai schimbe săruturi. În cele din urmă, s-a decis pentru o locație inedită, chiar în mijlocul restaurantului; o zonă neutră.

Când a intrat, Louise s-a îndreptat îndată spre Antoine, cu un surâs pe buze; tandrețea cu care-l privea părea neștirbită. El se gândi că era în

continuare la fel de frumoasă, ba poate și mai și de când se despărțiseră.

Localul era din ce în ce mai ponosit. După toate aparențele, proprietarul nu se mai ajungea cu banii și amâna lună de lună lucrările trebuincioase. Era un restaurant simplu, care oferea tarte făcute în casă și salate. Patronul îi cunoștea bine. S-a apropiat de ei:

— Ce mai fac porumbeii? E totul bine?

A urmat o scurtă tăcere și Louise a fost cea care, până la urmă, a răspuns ca să disimuleze stinghereala:

— Da, foarte bine. Dar dumneavoastră? Cum merge afacerea?

Omul și-a luat atunci mutra dramatică și a bălămăjit că abia se descurcă cu toate taxele și hârțogăria interminabilă. Azi, Antoine și Louise n-aveau chef să fie deranjați de nemulțumirile patronului. De obicei, îl ascultau cu acea compasiune de care dau dovadă oamenii fericiți. Acum, situația era alta. Erau despărțiți și nu mai aveau răbdare să-l sprijine cu mici gesturi liniștitoare și expresii complice. Până la urmă, individul și-a scurtat lamentația și le-a luat comanda, întrebând:

— Ca de obicei?

Louise și apoi Antoine au încuviințat. La nivel culinar, nimic nu se schimbase.

Au început prin a-și împărtăși banalități despre vreme, politică, prieteni comuni. Parcă s-ar fi străduit – asta dacă nu era pur și simplu vorba de teamă – să nu înfrunte problemele esențiale. Nu-și mai vorbiseră de ceva timp, era greu să reiei dintr-odată o conversație după o perioadă de tăcere. Antoine a sfârșit prin a mărturisi:

— Mă bucur să te văd!

— Și eu!

— Mă gândesc adesea la tine. La drept vorbind, în fiecare zi.

— Da... și eu. La tine e bine?

— Găsesc că elevii sunt puțin diferiți, dar e bine.

— Cum adică?

— Nu știu exact. Sunt mai puțin concentrați, s-ar zice. Vino la unul din cursuri, o să te lămurești, a spus el cu un zâmbet.

— Știi, am fost mereu impresionată de prestața ta când le vorbești elevilor. Nu ți-am spus-o de multe ori, dar e ciudat să simți asta. Ca și cum ar exista doi Antoine. Cel pe care-l cunoșteam și cel care putea captiva o întreagă asistență preț de două ore. În ochii mei erai dublu.

— Atunci m-ai părăsit de două ori, a răspuns el spontan.

— Nu te-am părăsit. Am vorbit mult despre asta. Ai fost de acord. Relația noastră nu mai era ca înainte... Chiar crezi că eu sunt cea care te-a părăsit?

— Nu știu. Când ai început să emiți îndoieli privitoare la noi... nu prea am avut ce să fac. M-am lăsat dus, pentru că ți-am simțit hotărârea. Ai fi rămas oare cu mine dacă aș fi căzut în genunchi și te-aș fi implorat? Nu. Te cunosc, Louise. Te știu pe de rost. Când ieși o hotărâre, înseamnă că deja ai rumegat-o mult. Și că e prea târziu.

— Ce bine mă știi!

— Am șapte ani de practică. Dar nu te cunosc chiar așa de bine... Acum, de pildă, nu sunt în stare să spun ce gândești...

Era rândul lui Louise să vorbească. Și să explice motivele acestui prânz împreună. Când tocmai încerca să-și adune gândurile ca să le exprime într-un mod coerent, a fost întreruptă de patron:

— Hei, dragilor! Ce se-ntâmplă? Nu mâncați nimic. Nu e bună mâncarea?

— Ba da... E delicioasă, a răspuns Louise.

— Nu cumva să vă sfiți să-mi spuneți dacă e ceva în neregulă...

A plecat împăcat. Ce idee ciudată să alegi un asemenea loc pentru o întâlnire atât de importantă! Nu doar că păstra prea multe urme ale trecutului, dar era și perturbat de cel mai puțin sensibil om din lume, un om incapabil să priceapă că, într-un restaurant, un cuplu care nu mănâncă nu trebuie deranjat. Din două posibile motive: fie se iubesc la nebunie, fie vorbesc despre despărțire. Până la urmă, Louise a spus cu o voce stăpânită:

— Am întâlnit pe cineva.

— ...

— Nu voiam să afli de la alții. De-aia am vrut să ne-ntâlnim.

— Antoine...

— Când l-ai întâlnit?

— Cu trei săptămâni în urmă. Mă rog, ne știam deja... dar chestia a început acum circa trei săptămâni.

— Louise, spune drept, m-ai părăsit pentru el?

— Nu, nici vorbă. Jur. Nu te-am mințit. Simțeam că povestea noastră ajunsese într-un punct mort. Și de-abia după ce am rămas singură am acceptat să iau masa cu acest bărbat...

— Cine e?

— Un avocat. Acum câteva luni am pledat împotriva lui și ne-am simpatizat. Nimic mai mult.

— Nu știi ce să zic.

— Îmi pare rău...

— Dacă-mi dai de știre în felul ăsta, înseamnă că e o treabă serioasă.

— Da.

— M-ai lăsat să înțeleg că nu mă vedeai ca fiind tatăl copiilor tăi. Cu el lucrurile stau altfel?

— Nu știu. De-abia ne-am întâlnit.

— E ultima oară când ne vedem, a spus Antoine, retezând discuția.

— Păi...

— Ce-ai vrea să-ți spun? Nu vreau să mă pun în calea fericirii tale. Ești femeia pe care am iubit-o cel mai mult din lume. Și, spre deosebire de tine, nu mă pot imagina deocamdată cu altcineva. Mi-e imposibil. Mi-e cu neputință. Pricepi?

— Da.

— Ce are el și eu nu am?

— Nu știu ce să-ți spun. Îmi dă siguranță.

— Câți ani are?

— Patruzeci și cinci.

— E mult mai în vârstă ca tine.

— Cu cincisprezece ani. Și are o fată de optsprezece ani.

— O fată de optsprezece ani... Ai cunoscut-o?

— Da, în weekend-ul ăsta.

— Așadar, o să faci pe mama vitregă, a oftat Antoine, necruțător.

Louise știa că avea să fie dificil, însă chiar în halul ăsta nu-l văzuse nicicând pe Antoine. Își închipuisse că va fi amărât, dar acum era altceva. Se simțea că-l năpădise o furie fără margini. A vrut să scurteze momentul și să părăsească pe dată restaurantul. S-a îndreptat spre patron să achite nota. Acesta a înțeles în sfârșit că exista o problemă și a găsit de cuviință să tacă. Antoine a ieșit fără să arunce măcar o ultimă privire spre Louise. Reacția lui fusese brutală, exagerată, însă nu-și închipuisse în veci că ea era în stare să înceapă atât de repede o relație nouă. Putea înțelege despărțirea, dar nu și asta. Ajuns acasă, i-a trimis un mesaj lui Patino, ca să-i spună că avea o indigestie și că nu va putea să-și țină cursurile din după-amiaza aceea.

8

Chiar de a doua zi, Antoine a început din nou să ducă o viață normală. N-avea să pomenească nimănui, nici măcar surorii lui, ce trăise în momentul anunțului venit de la Louise. Avea să țină totul ascuns în străfundul sufletului, și poate că, în

felul ăsta, avea să izbutească să uite. Această nouă situație avea măcar meritul că limpezea lucrurile. Nu mai avea nimic de așteptat sau de sperat; nimic care să plutească în nehotărâre. Era, cu siguranță, mai bine. Urâse această perioadă incertă, această zonă de tranzit a iubirii.

Începea o nouă existență. Era aceeași, desigur, dar totul avea să fie diferit. Trebuia doar să-i găsească modul de utilizare. Avea să se adâncească și mai mult în muncă, nu va face decât asta, își va pregăti cursurile, își va aprofunda cunoștințele. Va trăi pe culoarele bibliotecilor și faptul că va fi tobă de carte îl va îmbărbăta. Ar putea chiar să scrie un volum; de ani de zile era pasionat de cartierul Montparnasse din anii 1920. Scrisese deja o teză de doctorat despre Modigliani, poate că sosise vremea s-o transforme în roman, de ce nu. Un mod ca oricare altul de a lupta cu gândurile negre.

În această primă seară a noii lui vieți, i-a trimis un mesaj lui Sabine. Se făcuse târziu, probabil că dormea; s-a convins că nu era așa, pentru că i-a răspuns îndată. Era genul de om care nu-și închide niciodată telefonul, de teamă să nu întrerupă realul. Antoine voia să treacă s-o vadă. Altfel spus: să continue ceea ce nu duseseră la bun sfârșit. De câteva săptămâni, dorințele îi oscilau neconținut. Acum era, în sfârșit, încercat de o certitudine aproape brutală. Dorea să fie dorit: voia să sfâșie orele cu ajutorul unui alt corp. Sentimentele nu mai aveau importanță. N-o iubea pe Sabine și n-avea, probabil, s-o iubească niciodată. Vine însă o clipă când ceea ce vrei e mai puțin important decât ceea ce poți avea.

Sabine fusese mereu convinsă că el se va întoarce. Nu din prea multă încredere, ci mai degrabă din sentimentul că seara lor n-avea cum să rămână nedusă până la capăt. Certitudinea că o

frază nu se poate încheia pentru că lipsește punctul. Pricepuse că Antoine își digera probabil despărțirea; o ființă sensibilă și integră era incapabilă să rămână pierdută în labirintul unor relații. Din acest punct de vedere, se înșela total. El o evita nu pentru că i-ar fi mers mai bine, ci pentru că îi era și mai rău. Până la urmă însă, motivele lui Antoine o lăsau rece pe Sabine. Dorința îi era neștirbită, iar în ochii ei asta reprezenta lucrul esențial.^[11]

Întâlnindu-se așa, în miez de noapte, ar fi putut crede că zilele pe care le petrecuseră doar ca să se ocolească unul pe altul nu existaseră. Continuau de unde rămăseseră; totuși, atitudinea lui Antoine era complet diferită. A apucat-o zdravăn pe Sabine de ceafă. Când a pătruns-o, se simțea că-și eliberează furia. Întreaga lui viață, cu frustrările și temerile ei, era jucată în mecanica unei mișcări primare. Nu se purtase niciodată așa cu o femeie; era un bărbat mai degrabă delicat și blând, care acum se abandona într-o postură neobișnuită. Deși nu se manifesta totuși cu sălbăticie sau cruzime, dorea să juiască fără să-i pese cu adevărat de parteneră. Sabine nu-l mai recunoștea, și, de fapt, asta o înfierbânta și mai tare. Transformarea bruscă îi sporea plăcerea. Sabine își dorea să fie strivită, amețea de bucurie la gândul că e târâtă într-o lume frustă și nițel barbară. Nicicând nu simțise o asemenea desfătare. Când lucrurile s-au isprăvit, iar Antoine își trăgea sufletul lângă ea, Sabine nu avea în cap decât două cuvinte: din nou.

Vremea sentimentalismului lor cumsecade se încheiase. N-aveau cum să mai dea înapoi, să se întoarcă la discuțiile lor pline de pudoare și de stimă reciprocă. Antoine s-a ridicat ca să se îmbrace. A plecat fără să scoată o vorbă, lăsând-o pe Sabine năucită.

Ziua, se întâlneau fără să-și vorbească. Iar seara, se regăseau ca să facă dragoste. În Antoine se dădea o bătaie interioară. Chiar dacă această aventură îl elibera, în același timp îi lăsa adesea un gust amar. La el, fericirea trupească era însoțită de o cumplită melancolie. Se gândea la Louise goală, împreună cu noul ei bărbat. Se lăsa copleșit de întrebări. Se purta cu celălalt așa cum se purtase cu el? Îi făcea aceleași lucruri? Voia să știe; o curiozitate ca oricare alta.

Nu avea decât o singură certitudine: Louise era fericită. În mod ciudat, asta îl liniștea. N-ar fi vrut ca povestea lor să se termine lăsând loc mediocrității; dacă ce trăia ea era profund, atunci despărțirea lor era oarecum îndreptățită. În felul acesta, se articula o succesiune legitimă a dragostei. Zilele se perindau și durerea se domolea. Fusesse marea lui iubire și avea, în mod cert, să rămână așa multă vreme. Era deja extraordinar că avusese prilejul să trăiască așa ceva. De la ultimul lor prânz împreună, când avusese reacția aceea brutală, probabil că Louise se simțea teribil de vinovată. S-a hotărât s-o liniștească, trimițându-i un mesaj. „Îți doresc multă fericire în noua ta viață. Ești o femeie minunată.” Louise, în sfârșit eliberată de această povară, a fost mișcată până la lacrimi. A fost cât pe ce să-i propună o întâlnire. Poate să bea o cafea împreună? Nu, era preferabil ca, de data asta, să rezeze complet punțile. N-aveau să se mai vadă.

Se cuvenea totuși să mărturisească o ultimă dorință. Antoine nu era complet împăcat cu ceea ce simțea. Era pregătit să înceapă o nouă viață, admitea că Louise nu reușise să și-l imagineze ca fiind tatăl viitorilor ei copii și că asta grăbise sfârșitul relației, dar avea nevoie de un ultim element ca să fie pe deplin descătușat: să-l vadă pe acel bărbat. Dorea să vadă cum arăta, poate chiar să-i audă vocea. Era oare atât de grav că simțea

această nevoie? Nu, dimpotrivă, i se părea destul de firesc. Nu se putea aduna trăind cu această viziune nelămurită despre noul mediu al lui Louise. Putea să-i ceară: „Aș vrea să-l cunosc pe iubitul tău...” Nu, era absolut imposibil. Lui Louise i s-ar fi părut că e o pretenție ciudată. Sau i-ar putea propune o cină în patru, cu Sabine, într-o ambianță pretins decontractată și cu zâmbete care să ascundă patetismul situației. În ochii lui însă, Sabine nu ocupa acest loc. Nu era, în niciun caz, echivalentul noului bărbat din viața lui Louise. Și, de altfel, cum îl chema pe omul ăsta? Antoine habar n-avea. Nu știa nimic. Doar că era avocat și că avea o fată de optsprezece ani. Dar ce studia fata asta n-avea idee. Nu știa nimic, asta-și tot repeta. Louise ar fi putut totuși să-i ofere mai multe detalii, să-i explice, cât de cât, ce anume i se părea mai bine în noua ei viață. Altfel, nu-și mai amintea că o lăsase baltă fără să-i fi dat răgaz să vorbească. Acum însă, avea nevoie să știe. Asta avea să-i fie de ajutor. Voia să meargă înainte, da, voia să o rupă cu trecutul, desigur, dar avea dreptul să afle câteva informații suplimentare. Era un lucru legitim, asta-și tot repeta.

10

La capătul câtorva seri împreună, Sabine l-a întrebat pe Antoine:

— Nu vrei să mâncăm undeva? Sau să mergem la un film?

A privit-o de parcă s-ar fi adresat altui bărbat. Ar fi putut să-i spună adevărul, mai exact că nu proiecta nimic altceva cu ea în afara întâlnirilor erotice, însă a preferat să se eschiveze. A pretins că are mult de lucru în momentul de față, ceea ce nu era pe de-a-ntregul neadevărat. Avea de corectat lucrări scrise și asta-i ocupa o mare parte din timp. Pe lângă cursuri, avea trei grupe de lucrări practice. De două ori pe lună, deși nu era obligat s-o facă, își evalua studenții prin chestionare cu răspunsuri

multiple sau prin disertații. Era un mod de a-i face să nu se lase pe tânjală. Anumiți studenți leneși îi ocoleau cu strășnicie cursurile, însă cei care voiau să reușească și să muncească pe rupte știau că avea să-i ajute. Pentru Antoine, implicațiile erau uriașe; își pierdea ore-n șir corectând temele, încercând să facă observații cât mai exacte. Desigur, ar fi putut să-și elibereze programul ca să meargă la film, sau pur și simplu să bea o cafea cu Sabine, însă pe măsură ce făcea dragoste cu ea, îi era tot mai evident că relația lor trebuia să se limiteze la asta. Totuși, o prețuia. Avuseseră mereu relații excelente, ba chiar fuseseră, încă de la început, mai mult decât colegi, aproape prieteni, însă de când îi termina în gură, de când Sabine gemea copleșită de zelul lui sexual, lui Antoine îi era nespus de greu să se convingă că era posibilă trecerea fără efort de la o lume la alta. Sclavă a propriei plăceri, Sabine se complăcea. Crezuse mereu că sexualitatea trebuie însoțită de o complicitate afectivă, de o uluire intelectuală reciprocă, ei bine, nu, acum descoperirea cu ușoară beatitudine că actul amoros nu avea nevoie de nicio dezvoltare adiacentă. Cu siguranță, asta n-avea să dureze, dar între timp trebuia să se agațe de intermitențele orgasmului.

Antoine prefera să-și petreacă restul timpului de care dispunea cu prietenii. De când era celibatar, se vedea mai des cu ei. Sâmbătă seară, se lungea fără să se uite la ceas, nu-l aștepta nimeni. Cu cât înainta mai mult în noapte, cu atât i se părea că discuțiile sunt aceleași; erau repetate anecdote vechi; trecutul e un film văzut la nesfârșit. I se întâmpla să se simtă singur. Era o senzație reală și înspăimântătoare. Orice relație între oameni i se părea total zadarnică. Niciunul dintre prietenii lui nu-l putea înțelege. Și nici măcar nu încerca să cunoască o altă femeie. Când nimerea peste una care ar fi putut să-i placă, nu se ducea niciodată să-i vorbească. Putea doar

vag să spere că fata va face primul pas, dar asta nu se-ntâmpla decât în vise sau în romane.

Era normal să fie încercat de asemenea sentimente în miez de noapte, ajutat de bătură. Fiindcă nu era nefericit; uneori exista Sabine; adesea, sora lui; iar studenții, tot timpul. Descoperea, ici-colo, numeroase bucurii. Adora să meargă prin oraș, să bată străzile, să descopere cotloane noi. Momentul lui preferat era seara, după cursuri. Se plimba de-a lungul Ronului, trecea prin dreptul vaselor care făceau escală timp de o noapte. Vedea niște bătrâne stând în balconașe, aliniate în compartimentele lor plutitoare. Le făcea câte un mic semn prietenesc; între trecători și pasageri se naște o complicitate tacită; nu contează mijlocul de locomoție, se cuvine să le adresezi un gest celor care călătoresc. Acesta era drumul pe care o apuca Antoine atunci când se ducea s-o ia pe Louise de la serviciu. Mănat în continuare de dorința de a-și inspecta noua viață, s-a hotărât ca în acea seară să-și continue plimbarea până la biroul ei.

Cabinetul de avocați se afla într-un imobil din fața Palatului de Justiție. Antoine s-a așezat la o terasă de unde putea pândi ieșirea lui Louise. Vremea era surprinzător de frumoasă pentru o zi de noiembrie. În timp ce bea o cafea, Antoine îi privea pe nevinovați și pe vinovați cum coboară treptele palatului. Avocații erau mereu ușor pe fugă, de parcă ar fi fost obligatoriu să faci piruete ca să fii un maestru al pledoariilor. În cele din urmă, Louise a ieșit din clădire. Antoine a fost emoționat văzând-o din depărtare, silueta ei era ușor estompată și, cu toate astea, era în stare să-i deosebească cele mai mărunte amănunte de pe chip. Aștepta pe cineva. După câteva minute, i s-a alăturat prietenul ei. Antoine a fost uimit să descopere un bărbat cu părul cărunt. Părea mai bătrân decât era în realitate. Deh, alegerea lui Louise! Nu era treaba lui să judece

culoarea părului din noua ei viață. De fapt, exact asta dorea Antoine să vadă! Sigur, era dureros, dar n-avea ce face. A continuat să-i privească. Omul a sărutat-o pe Louise pe ceafă și apoi au pornit. Între ei, totul părea foarte simplu.

Antoine a plătit cafeaua și s-a ridicat ca să-i urmărească. Doar o dată! Numai o dată! Așa, ca să afle unde locuiau. Să cunoască decorul acestei fericiri. Această exigență nu i se părea deloc nelalocul ei.

11

În timp ce stătea la distanța potrivită ca să nu fie descoperit, a fost abordat de o tânără:

— Bună sera, domnule Duris.

— Bună seara, a răspuns Antoine, continuând s-o privească pe Louise cum se îndepărta.

— Mă bucur să vă revăd.

— Da... și eu, a răspuns el, fără să știe prea bine cu cine are de-a face și încercând să țină drumul mai departe.

— Știți, cursurile dumneavoastră mi-au influențat mult viața.

— Mulțumesc... a răspuns el mecanic.

Aceste câteva vorbe îl încetiniseră pe Antoine, făcându-l să-i piardă urma lui Louise. Nu era un capăt de lume. Nicio grabă. Putea să se întoarcă a doua zi sau altădată. Își potolise în mare măsură nevoia de a afla noutăți. Primise confirmarea spectaculoasă a fericirii ei, a vieții pe care o ducea departe de el. Și, de fapt, mai avea nevoie de altceva? Doar să știe unde locuiau. Era ultimul element care-i lipsea. Probabil că trăiau tustrei într-o încântătoare armonie. Probabil că Louise era o mama vitregă fără cusur. Cele două femei făceau cu siguranță cumpărăturile împreună, sâmbăta. Pe scurt, viața la care năzuise.

Paranteza lui digresivă a fost în cele din urmă închisă de expunerea biografică a fostei studente:

— Am avut norocul să plec pentru șase luni la New York, la Muzeul Guggenheim, a fost o experiență magnifică.

— Da, cu siguranță.

— E de necrezut c-am nimerit așa peste dumneavoastră, pentru că nu stau decât câteva zile la Lyon. Plec peste o săptămână să mă stabilesc la Hamburg.

— Aha, foarte bine.

— O să fiu ghid francofon la Muzeul de Artă Modernă. E sublim. Am fost să-l vizitez acum două luni, ca să-mi fac o idee...

Tânăra înșira frazele cu un asemenea debit, încât lui Antoine îi venea greu să reacționeze altfel decât prin onomatopee. După spusele ei, îi urmărise cursurile teoretice, precum și pe cele practice. Antoine nu pricepea de ce nu-și mai amintea deloc de ea. A intrat însă în jocul comediei sociale, prefăcându-se că știa exact cine era, dar, serios vorbind, degeaba scormonea, nimic, nici cea mai mărunță urmă a acestei fete nu-i stăruia în memorie. Era cu atât mai de neînțeles cu cât părea seducătoare. Desigur, flecăreala ei nesfârșită îl cam obosea și-i eclipsa farmecul, dar era o tânără foarte apetisantă. El era celibatar, ea îl admira, cine știe, poate că era posibil să-și petreacă seara împreună?

A fost încântată de propunerea profesorului: ce noroc pe ea, să bea un pahar cu el! S-a gândit emoționată la generozitatea hazardului. S-au așezat la terasa pe care Antoine tocmai o părăsise. Te puteai duce cu gândul la un semn al destinului care încearcă să tămăduiască răni; în clipa când o privea pe Louise cu noul ei logodnic, îi fusese scoasă în cale o fată proaspătă și frumoasă, copleșită de admirație. Într-un anume sens, soarta voia să le echilibreze viitorul. Când să comande de băut, tânăra^[12] i-a spus:

— Vă pot pune o întrebare?

— Da.

— Povestea dumneavoastră cu nectarul de caise care ar fi fost băutura preferată a lui Picasso era o trăsnaie, nu?

— Păi...

— Acum puteți să-mi spuneți. Fapta e prescrisă! O să tac mâlc. Dar sunt sigură că era un mesaj codificat între dumneavoastră și cineva din public. Mă înșel?

— Nu, aveți dreptate, a spus el cu o voce incoloră.

Deși fata asta emana promisiunea unei seri încântătoare, tocmai îl expediase, fără să vrea, în epoca lipsei de griji, în vremea când Louise se strecura pe furiș printre studenți. Antoine a alungat îndată norul nostalgic care tânjea să-i întunece chipul.

Timpul a trecut peste ei ca peste niște prieteni care au o droaie de lucruri să-și spună. Tânăra s-a tot gândit ce uimitor era că acest bărbat eminent n-avusese nimic în program astă-seară. L-a întâlnit pe stradă și era liber. Probabil că, dacă n-ar fi fost atât de frumoasă, el ar fi scurtat întrevederea. În timp ce fata vorbea, Antoine îi măsura pe ascuns trupul din priviri. Era sublimă. Pe măsură ce trecea timpul, se întreba cum de fusese în stare s-o uite. În plus, chiar era o plăcere să asculte o tânără atrăgătoare suflându-i în urechi sumedenie de complimente; când povestea despre cursurile lui, vocea începea să-i tremure. Era prima oară când trăia o asemenea situație. Pe vremea relației cu Louise, nu se pusese niciodată problema să știe dacă putea sau nu stârni admirație. Trăise cu ochelarii de cal ai fidelității. Acum, parcă i se arăta o nouă lume. Fata urma să plece la Hamburg, îl prețuia peste măsură, se adunaseră toate ingredientele ca să trăiască o clipă magică. Ca să smulgă un strop de frumusețe din oceanul monotoniei.

S-a apropiat de ea și i-a pus mâna pe braț.
— Ce faceți?
— Nimic. Îmi spuneam doar că am putea eventual să continuăm discuția la mine acasă.
— La dumneavoastră acasă? De ce?
— Nu știu... ca să fim împreună.
— Păi suntem împreună... aici... în cafenea.
— ...

Fie nu voia să priceapă, fie n-avea pic de chef. Antoine a simțit îndată o schimbare de atitudine din partea tinerei. Părea mai puțin entuziastă, dacă nu chiar profund decepționată. Era de neînțeles. Își îngăduise această îndrăzneală pentru că ea nu încetase să-l umple de elogii. Confundase admirația cu dorința. În ochii fostei studente, reprezenta nu doar autoritatea asexuată, ci și, pur și simplu, un bărbat prea vârstnic. Pricepuse, desigur, aluzia lui Antoine și a pretextat, după câteva minute, că trebuie să se întoarcă acasă. A susținut că petrecuse o seară minunată, dar nu era nevoie să fii prea perspicace ca să-i simți decepția finală. Întâlnirea începuse să semene cu Titanicul, eșuând subit în ape înghețate. Poate că bărbatul acesta nu-i ascultase poveștile decât ca să obțină un deznodământ senzual. Aproape că o dezgusta. I-a strâns mâna lui Antoine, surâzând politic. A privit-o plecând, spunându-și că niciodată nu se prăbușise atât de iute în stima cuiva. Cu Louise, îi luase ani de zile; acum, în doar un ceas, trecuse de la strălucire la mediocritate. Declinul lui se accelera.

12

Când îți schimbi viața, apare mereu ezitarea. Cum le place unora să zică, *se cuvine să te adaptezi*. Antoine detesta expresiile astea de-a gata; era în stare să ucidă pe oricine i-ar spune *să-și refacă viața*. Trebuia să găsească un mod diferit de abordare a relațiilor umane. Altfel spus, traiul în doi

Îl cufundase într-un soi de mecanică socială, iar acum trebuia să reorganizeze totul. Eșecul înregistrat cu fosta lui studentă era un exemplu tipic. Antoine nu fusese din cale-afară de grosolan sau de plin de el, nu, doar îi lipsise luciditatea. La înțelegerea celorlalți, la citirea comportamentului lor, aici trebuia Antoine să mai lucreze, ca se refacă emoțional.

Doar mediul său profesional rămăsese stabil. Traectoria lui intelectuală nu suferise schimbări din cauza traiectoriei sale sentimentale.

Meseria de profesor favorizează uneori o dublă personalitate, pentru că în fața studenților trebuie să interpretezi. Louise îi spusese asta la prânzul luat împreună; vedea doi Antoine. Și, cu siguranță, acesta era motivul pentru care viața lui profesională nu părea atinsă de năruirea personală. Era departe de a fi singurul profesor care se scâldea în această formă de schizofrenie. Există numeroși dascăli autoritari care, duminica, respiră îngăduință. Sau niște tartori metodici care, la sfârșitul cursurilor, se dovedesc neajutorați. Așadar, la universitate Antoine putea fi o autostradă, în vreme ce restul vieții sale semăna cu o înlănțuire de drumuri comunale, de poteci și uneori chiar de fundături.

Îi plăcea să-și plece urechea la visurile, năzuințele și speranțele studenților săi. Uneori era dificil. Noua generație i se părea de pe-acum foarte îndepărtată de a lui. Nu împlinise încă patruzeci de ani și sesiza totuși o prăpastie uriașă. Majoritatea studenților săi se îndrepta către cariere în domeniul conservării patrimoniului sau al gestionării lăcașurilor de cultură. Existau însă printre ei și artiști care considerau că nu-și pot pune amprenta asupra prezentului în lipsa unei cunoașteri a trecutului. Aceștia nu erau obligați să se înscrie la cursurile practice de istorie a artei. Reputația lui Antoine era însă excelentă. Mulți apreciau felul în

care se interesa de fiecare student, în care-i trata, felul în care-i asculta fără să-i judece. Când le corecta lucrările, Antoine zăbovea îndelung asupra cuvântului potrivit în adnotările sale. Îi plăcea să vină seara sau sfârșitul de săptămână ca să fie singur cu aceste gânduri originale și alterna momentele de admirație în fața pertinentei cutărei sau cutărei cugetări cu momentele de pură iritare în fața aproximărilor sau dezinvolturii unui comentariu. Louise îi spunea mereu că nu corecta lucrările. Ci că le trăia.

13

După mai multe zile de ezitări, Antoine s-a hotărât să reînceapă ceea ce fusese silit să abandoneze. Voia să știe unde locuia Louise, convins că asta îl va întări, astfel încât *să dea pagina*^[13] odată pentru totdeauna. S-a așezat la terasa aceleiași cafenele. Iar lucrurile s-au desfășurat în mod identic. Louise a ieșit din imobil, a așteptat puțin venirea bărbatului. Acesta a sărutat-o pe ceafă, exact ca întâia oară. Erau totuși două fapte omeneste în deplinătatea capacității de a-și diversifica gesturile. Există cu siguranță în primele zile de iubire un rost uluitor al ritualului, ca și cum n-ar trebui cu niciun chip tulburată mecanica unei fericiri pe cale de-a se înfiripa.

Au plecat în aceeași direcție ca data trecută. Aerul lor era în continuare cel al unei însoțiri paradoxale între grabă și reverie, voiau să ajungă cât mai repede, profitând în același timp de hoinăreala în doi. Antoine își amintea prea bine de aceste clipe. La începutul poveștii lui cu Louise, o aștepta la rândul său să iasă de la facultate, iar când se întâlneau, traseul cel mai searbăd căpăta o dimensiune magică. Toate astea i se păreau deopotrivă îndepărtate și actuale, de parcă

despărțirea ar fi șters anii de sleire, lăsând să se zărească doar strălucirea perfecțiunii.

De data asta, nicio studentă admirativă nu i-a întrerupt filajul: Antoine rămânea la o distanță convenabilă, ca să nu fie văzut. Timp de o clipă, a rămas locului. Ce-ar crede Louise dacă l-ar zări? S-ar înfuria, desigur, la culme. El ar nega, de bună seamă, dar s-ar insinua îndoiala, care le-ar preschimba amărăciunea despărțirii în ceva neliniștitor, ca să nu spunem nociv. Din fericire, Louise n-a observat nimic. Partea aceea din Lyon era perfectă pentru o urmărire discretă și de la o distanță îndeajuns de mare. Cuplul mergea de-a lungul cheiului Victor-Augagneur, iar nu pe străduțele vechiului oraș. Au traversat podul Lafayette, au cotit-o la dreapta pe *rue* de la République, ca apoi s-o apuce pe *rue* Neuve, la stânga lor. Antoine a grăbit pasul, ca nu cumva să-i piardă. După trecerea podului, lăsase o distanță de siguranță îndeșulătoare. Când a ajuns la intersecția cu *rue* Neuve, i-a văzut pe cei doi intrând într-un imobil. Prin urmare acolo era. S-a gândit o clipă la simbolistica fără drept de apel a numelui acelei străzi.^[14]

Antoine s-a gândit să se apropie de intrarea în clădire, dar i s-a părut prea riscant. Dacă Louise deschide fereastra? L-ar descoperi îndată. Până la urmă a găsit un ungher destul de dosit de unde putea să vadă imobilul fără să fie văzut. A zărit câteva lumini în apartamente, fără să izbutească să-și dea seama unde se afla cuplul. Poate locuiau de partea cealaltă, da, asta era, acolo, la liniște, cu vedere spre o grădină sau spre o curte interioară. Ce era de făcut? N-avea niciun rost. Îl văzuse pe celălalt bărbat, o văzuse pe Louise fericită. Era îndeajuns, de-acum putea să plece.

Ca un puț fără fund, Antoine a simțit că-i dă ghes altă dorință. Fata vitregă. Voia să-i vadă chipul. Doar n-o să stea de pază aici zilnic! Poate că se afla la mama ei în seara aceea. Chiar în momentul când își contura acest gând, Louise, însoțită de acel bărbat și de fiica ei vitregă, a ieșit din clădire. Lui Antoine i-a stat inima-n loc. S-a făcut mic. Din fericire, cei trei s-au îndepărtat fără să treacă prin dreptul lui. Antoine și-a venit în fire și s-a luat după ei. Tremura, nu mai știa prea bine de ce se afla acolo. A, da, ca să vadă noua viață a lui Louise. N-avusese răgaz s-o cerceteze pe-ndelete pe tânără; oricum, nu-i spunea nimic; nu părea să fie una dintre studentele lui. După câțiva pași, au pătruns într-un restaurant chinezesc. Apoi s-a lăsat noaptea.

Antoine s-a așezat din nou într-un loc de unde putea vedea scena, fără să fie văzut. A fost destul de simplu, pentru că cei trei se instalaseră lângă geam. Louise stătea de-o parte, tatăl și fiica de cealaltă. Chelnerița le adresa zâmbete largi, dovadă că erau niște obișnuiți ai locului; Louise și noile ei ritualuri. Bărbatul s-a ridicat în picioare, cu siguranță ca să meargă la toaletă, fetele au rămas între ele. Antoine nu a putut decât să le remarce complicitatea. Fata vorbea întruna, făcea, cu siguranță, mărturisiri, iar Louise dădea ușor din cap, gest pe care Antoine i-l cunoștea prea bine; se arăta plină de înțelegere și, în cele din urmă, a spus ceva, o povață sau poate o părere personală, pe care tânăra a părut s-o aprecieze. Tatăl s-a întors, și tot atunci au sosit felurile de mâncare, într-un dans al fericirii.

Cina lor îndărătul aceluia geam părea un tablou maiestuos. O clipă de viață, în care mulțumirea este surprinsă în plin zbor. Antoine, care-și petrecea timpul analizând tablouri, se găsea acum în fața unei opere aeriene, din care părea că nu lipsește nimic. Apăreau și armonia, și simplitatea. Ba chiar și decorul, care putea fi vulgar, nu era. Antoine a

privit-o ceva vreme pe fata de optsprezece ani. Părea împlinită, asemeni unei odrasle pe care părinții o iubeau profund. Nu-și amintea să fi luat vreodată masa cu părinții lui într-un restaurant. Imaginea acestei familii perfecte îl năucise, iar în clipa respectivă nu mai vedea decât un singur lucru, scaunul gol de lângă Louise. Semnul că el era absent. Dovada că nu era poftit în această viață nouă.

14

Antoine nu mai voia s-o vadă pe Sabine. Simțea, din ce în ce mai acut, că ea își dorea mereu mai mult. În altă etapă a vieții, eventual, ar fi putut să fie împreună cu ea; acum însă așteptările ei îl sufocau. Așa cum Louise nu putuse să-l vadă ca fiind tatăl copiilor ei, tot astfel Antoine nu se vedea alcătuind un cuplu trainic cu Sabine. Inima avea argumentele ei, care nici acum nu puteau fi explicate.

A trebuit să-și îmbrace hotărârea în cuvinte. A vorbit despre o prăpastie care se săpase între nevoile lor. Un cuplu nu putea fi doar o alianță împotriva plictiselii. Sabine pricepuse de ceva vreme. S-au înțeles să se mai vadă o ultimă dată. Întâlnirea a fost mai degrabă potolită decât fierbinte. Ba s-ar fi putut vorbi chiar de o oarecare duioșie. S-au despărțit deci fără zguduituri, deși cu o oarecare amărăciune de partea lui Sabine. Întrebarea era dacă se mai puteau întoarce la relația inițială. Mai puteau oare să ia din când în când masa împreună, să vorbească vrute și nevrute despre școală sau despre weekend, după ce făcuseră dragoste împreună? Nu. De-acum, relația le va fi cimentată de tăcere. Sexul distrusese tot ce-i unea pe vremuri.

Uneori se întâlneau la ședințele administrative, când aveau grijă să se așeze care-ncotro; o atitudine

ce părea cu atât mai absurdă, cu cât toată lumea le știa vechea complicitate. În loc să se potrivească cu discreția faptului că se ocoleau, această distanțare sublinia despărțirea. Zvonurile despre aventura lor au tot hrănit culoarele facultății, până în clipa când un nou cuplu a stârnit și mai multă rumoare. Nu mai existau nici măcar în cleveteli.

Oricât ar părea de ciudat, în lumina ultimelor zile Antoine se simțea bine. Eliberat parcă de o povară. Avusese nevoie de povestea asta cu Sabine, simțise nevoia s-o urmărească pe Louise. Două atitudini care păreau diferite, dar care proveneau din aceeași necesitate, aceea de a-și urma intuițiile, ca să scape de prăbușirea interioară. În momentul de față, voia să facă din nou ceea ce încetase să facă, să meargă la film sau să citească prin parcuri. E vorba de un sentiment pe care-l poți încerca atunci când ieși bine-mersi dintr-o perioadă neagră. Își dădea seama că străbătuse o zonă cu turbulențe, cum nu mai întâlnise până atunci. O zonă care-i dictase o reconsiderare totală. Pentru prima oară se simțea adult cu adevărat.

15

Spre deosebire de ce crezuse inițial (se cuvenea luată în considerare și lipsa de precizie a instinctelor sale), noii studenți nu erau peste măsură de recalcitranți. Din pricina tulburării interioare, văzuse, ici și colo, tot soiul de atacuri fictive. Ba chiar una din grupele lui de lucrări practice era alcătuită din studenți foarte înzestrați. Și asta-l făcea fericit. Fiecare curs i se părea o izbândă. Exista comunicare, multă interacțiune, o adevărată emulație colectivă. În mai multe rânduri, se îndepărtase de programa prevăzută ca să inițieze discuții despre o expoziție sau alta care avea loc la Lyon. Antoine voia să-i asedieze, să facă orice-i stătea în putință ca ideile lor să nu fie doar sclipiri

de moment, ci mai degrabă rodul unei călătorii intelectuale.

În acea grupă, exista o tânără pe care Antoine o socotea strălucită din cale-afară. Părea că fața îi e străbătută de vise – așa se gândise, fără să știe prea bine ce însemna asta. Dincolo de acest fel de a părea că e plecată în altă lume, Antoine era impresionat de vastitatea culturii ei și de capacitatea sa de concentrare. Prin urmare, n-a fost surprins când, la ultima evaluare scrisă, a avut cea mai bună teză. Antoine se dusese în rândul elevilor ca să le înmâneze lucrările, încercând să găsească câte-o vorbă pentru fiecare, fie de dezamăgire, fie de încurajare. Când a venit rândul lui Camille, a înșirat câteva fraze foarte elogioase. Tânăra studentă nu trezea invidii, dimpotrivă, toată lumea găsea că-și merita acest loc pe podiumul aprecierilor, așa că a fost felicitată. Deși era de obicei reținută, în ziua aceea, când a primit înapoi lucrarea, a zâmbit cu tot chipul.

PARTEA A TREIA

1

În seara aceea, când Camille Perrotin s-a dus la mama ei, surâsul încă nu i se ștersese de pe chip.

2

De puțină vreme, locuia singură într-un apartament mobilat lângă facultate, însă îi plăcea ca în weekend să se întoarcă la părinți. Aceștia stăteau într-o căsuță din marginea Lyonului. La drept vorbind, Camille își petrecuse toată adolescența cu maică-sa. Tatăl ei era agent de asigurări și dispărea regulat câte patru-cinci zile la rând. Între Isabelle și fiica ei, întrebarea cotidiană era: „Unde-i tata?” Niciuna din ele nu știa să răspundă. La Dijon, la Limoges ori la Toulouse, avea oare vreo importanță până la urmă? Nu se afla acolo, și asta conta. Mama lui Camille era infirmieră la spitalul Saint-Joseph Saint-Luc; viața ei zilnică nu era decât un container pentru plângeri. Se întorcea acasă ruptă de oboseală și recunoștea că nu avusese niciodată prea multă energie pentru fiica ei. Când, în seara aceea, a văzut chipul radios al lui Camille, a fost șocată. A întrebat-o: „Vreo veste bună?” Tânăra nu i-a răspuns; nu voia să împărtășească acea bucurie neobișnuită, de teamă să nu o risipească prin cuvinte. Mai fusese lăudată de profesorul ei, dar acum era prima oară când se simțea capabilă să prețuiască cum se cuvine această recunoaștere. De când intrase la Bele-arte, îi mergea din bine în mai bine; și îi plăceau, în mod deosebit, cursurile domnului Duris.

După ce Camille a părăsit încăperea, Isabelle s-a gândit o bucată de vreme la acel surâs. A schimbat câteva mesaje cu soțul ei, ceea ce nu le stătea în obicei. Se-ntâmpla să nu-și vorbească zile-n șir. Era ciudat pentru un cuplu, dar nu voiau să se obosească, punându-și întrebări mecanice al căror răspuns nu-i interesa neapărat. Pățaniile medicale ale soției nu-l interesau pe Thierry, tot așa cum Isabelle nu era curioasă să afle itinerariile soțului ei. Mergeau drept la chestiunile esențiale. Asta conferea relației lor o latură care altora li s-ar fi părut abruptă, dar care lor li se potrivea de minune. Totuși, în seara aceea, lui Isabelle i se năzărise să povestească surâsul lui Camille. Iar Thierry și-a lăsat furculița pe șervetul de hârtie. Era singur în mijlocul marii săli de mese a unui hotel Ibis, pregătindu-se să termine felul principal al formulei special concepute pentru reprezentanți comerciali. Vestea l-a uns pe suflet. Ba chiar a avut impresia că aude acel surâs. Uneori, ivirea unui semn pe care l-ai așteptat îndelung preschimbă tăcerea în hărmălaie.

Apucând-o pe aceleași cărări ale memoriei, Isabelle și Thierry și-au adus aminte de ultimii ani. Era greu de spus când s-a deteriorat situația. De altfel, părerile lor în această privință erau diferite. Mama considera că fiica ei se cufundase brusc într-un soi de letargie, în vreme ce tatăl estima că morbiditatea se instalase progresiv. N-avea importanță. Rezultatul era același. Camille încetase să mai fie fetița veselă din vremea copilăriei: își pierduse nepăsarea.

Isabelle zăbovise ore întregi pe Internet, încercând să înțeleagă ce se întâmplă, comparând viața altora cu simptomele pe care credea că le deslușește la Camille. Schizofrenică, bipolară, depresivă? Mărturiile erau unele mai înspăimântătoare decât altele. Ar fi fost mai bine să

pună capăt acestei navigări pe forumuri și să ceară o opinie medicală. Doctorul de familie, generalist, nu știa mare lucru despre dereglările psihice, dar voia să fie de ajutor.^[15] Își lua întotdeauna un aer foarte serios, de parcă ar fi vrut să i se citească diplomele pe față. I se adresa lui Camille ca unui copil:

— Spune-mi cum te simți. Mămica ta îmi zice că nu mănânci aproape deloc. Te doare pe undeva?

— ...

Camille tocmai împlinise pe-atunci șaisprezece ani. De câteva săptămâni, felul în care se purta îi neliniștea pe părinți. Ea, care fusese mereu o elevă strălucită, strâmba din nas când venea vorba să meargă la liceu. Maică-sa nu înceta să o întrebe dacă pățise ceva. Nu, n-am nimic, nimic, repeta ea. Uite-așa, nu mai voia să se dea jos din pat. Într-o bună zi, a spus: „Simt în mine o greutate imposibil de dus.” Mama ei auzise genul ăsta de vorbe la spital, venind de la niște pacienți depresivi. Fiecare gest părea o povară insuportabilă. Isabelle și-a închipuit că fiica ei trebuia ajutată în toate aspectele cotidianului, că, ușurându-i cele mai mărunte gesturi, avea să-și recapete energia. Voia s-o lase dimineța la liceu și seara să vină s-o ia. Dar asta n-aducea nicio schimbare; Camille nu voia să se dea jos din pat. Pe Isabelle o încerca un teribil sentiment de neputință.

Așezat lângă Camille, doctorul nu știa ce să zică. Așa că i-a luat tensiunea, i-a palpat nițel ganglionii, a pus-o să tușească, să se ridice și apoi să culce la loc; se străduia să-și ascundă nepriceperea prin gesturi familiare.

— Mie poți să-mi spui. Știi că sunt prieten de familie. Te cunosc de când erai micuță.

— Știu.

— Atunci zi-mi ce ai. Spune-mi unde te doare.

— Nu mă doare nicăieri, a răspuns Camille pe un ton hotărât, sperând astfel să pună capăt

consultației.

Voia să fie lăsată în pace. Când era singură și cufundată în întuneric, suferința devenea aproape suportabilă.

Mama ei nu putea însă sta cu mâinile-n sân.

— Draga mea, te rog... spune-i doctorului ce nu e-n regulă... ieri mi-ai zis... că nu te simți bine...

De pomană! Parcă ai fi consultat un zid. Medicul s-a ridicat în picioare, făcându-i un semn lui Isabelle. Ai fi putut bănui că fusese luminat de harul geniului medical și că găsisese soluția. Mama s-a apropiat, iar el i-a șoptit:

— Uneori, copiii nu vor să spună nimic în prezența părinților. Ar fi poate mai bine să ne lași singuri. Trebuie încercat...

Isabelle a făcut întocmai.

După câteva minute, medicul a ieșit, dimpreună cu toate eforturile lui zadarnice de a o face pe fată să vorbească. Se vedea că-i vine să spună: „N-are nimic. Doar încearcă să se dea interesantă, precum toate miorlăitele de vârstă ei”, însă, văzând expresia neliniștită a mamei, a găsit preferabil să-și pună frâu. A considerat că-i mai bine să turuie niște banalități:

— Știi, e ceva tipic pentru adolescență.

— Crezi?

— Da. Ieșim din copilărie ca dintr-un paradis. Acolo ești răzgâiat, ești buricul pământului. Apoi însă, trebuie să te faci mare. Îți dai seama că viața e grea. Îmi amintesc că și eu am trecut printr-o pasă proastă la vârstă asta. Zău, Isa, vino-ți în fire... E depresia clasică. Văd nenumărate cazuri la cabinet, adolescenți care o dau pe gotic și se-mbracă în negru de sus până jos.

— Dar Camille nu face nimic din toate astea.

— Știu. Dar depresia face parte din vârstă asta. Unii fumează iarbă, alții nu se mai dau jos din pat. Sincer, aproape că ești norocoasă, putea fi mai rău. Bagă-ți în cap că e doar un moment greu.

- Sper să ai dreptate.
- Crede-mă. Trebuie să încerci să-i abați gândurile.
- Nu mai vrea să facă nimic.
- Și școala? A chiulit mult?
- Mai mult de o săptămână. Voiam să se ducă azi-dimineață. Mi-a făcut o criză. Nu mai știu ce să fac.
- Pot să-i prescriu niște anxiolitice, dar nu sunt sigur că asta-i soluția.
- După o scurtă tăcere șovăielnică, a continuat:
- Poate că ar trebui să consulți un psihiatru.
- Nu-i nebună.
- N-am spus așa ceva. Știu prea bine că nu e... însă are nevoie, cu siguranță, să stea sub observație. Oricum, problema ei nu ține de medicina generală.
- Nu te-nțeleg. Tocmai mi-ai spus că e o depresie clasică și acum vrei s-o trimiți la consultație...
- Caut o soluție împreună cu tine. Trebuie încercate mai multe variante, asta spun. Și desenul? Nu era pasiunea ei?
- Ba da, dar până și cu asta a isprăvit. S-ar zice că nu-i mai place nimic.

Doctorul a fost subit străbătut de o nelămurire:

- Ești convinsă că nu i s-a-ntâmplat nimic?
- Poftim?
- Ești sigură că nu a survenit ceva în viața ei?
- Ca de pildă?
- Habar n-am. Nimic anume. O poveste cu vreun băiat... sau ceva pe-acolo...
- Nici vorbă, mi-ar fi spus. Ne spunem tot.
- Ultima frază a fost rostită fără convingere, pentru că Isabelle simțea cât de mult îi scapă fiica ei printre degete. La drept vorbind, era chiar mai grav: n-o mai recunoștea. Așa încât a spus:
- Crezi că mi-ar fi ascuns ceva?
- Poate, nu știu. Nu ține vreun jurnal intim?
- Nu.

— Are cont pe Facebook?
— Cred că e dezactivat.
— Crezi sau ești sigură?
— Sunt sigură.
— Străduiește-te puțin! Sună-i pe prietenii ei.
Poate descoperi ceva.

— Da, a răspuns Isabelle, gândindu-se că această intruziune în viața fiicei ei se cuvenea luată în considerare.

— În orice caz, îți stau, vă stau la dispoziție.

— Mulțumesc pentru tot.

Doctorul s-a apropiat de Isabelle cu un gest prietenesc. Ea i-a propus să bea ceva, dar el a preferat să plece. Era foarte bun prieten cu Thierry și, chiar dacă nu exista nimic ambiguu în situația respectivă, ceva îl stânjenea. Fără să știe cu adevărat ce anume. Poate atmosfera. Aerul apăsător, cu siguranță. Gândindu-se mai bine, și-a spus că nu era vorba despre o criză clasică de adolescență. Probabil că avusese loc ceva grav.

3

În aceeași seară, puțin mai târziu, s-a întors Thierry. Soția lui i-a povestit întâlnirea cu doctorul. În opinia lui, niciun specialist n-ar fi în stare s-o vindece pe fiica sa. În timpul ultimei sale deplasări, nu încetase să se gândească la ea și ajunsese la concluzia că era singurul care putea face ceva. El, tatăl lui Camille. Avea să încerce să muncească mai puțin. „Fata mea are nevoie de mine”, a spus el de-a dreptul. Era trecut de ora zece, s-a hotărât să meargă să-i vorbească lui Camille. I-a ciocănit de trei ori la ușă.¹⁶¹ Deși n-a răspuns, Thierry s-a hotărât să intre. Spre marea lui uimire, fata tocmai desena, atât de absorbită, încât nu auzise nimic. Ce minunată imagine pentru tatăl ei! Trecuseră săptămâni bune de când nu-și mai exersase pasiunea.

S-a îndreptat încet spre ea, cu inima bubuind. Faptul că desena din nou era un semn că se simțea mai bine, poate că totul avea să fie ca înainte. Însă odată ajuns în preajma ei, s-a oprit brusc locului când a descoperit crochiul aflat în lucru. Era cumplit de întunecat, aproape dezgustător, un fel de scarabeu cu tentacule. Camille s-a întors, deloc surprinsă să descopere prezența tatălui ei; era atât de amorțită, încât nimic n-o mai făcea să tresalte. L-a sărutat pe fugă. Thierry a preferat să nu pomenească de latura terifiantă a desenului pe care-l văzuse, cu atât mai mult cu cât pardoseala era presărată – abia acum își dădea seama – cu vreo zece alte schițe la fel de morbide.

4

Cu câteva luni înainte, Camille se apucase de pictură. Nașterea acestei pasiuni își avea originea într-o vizită cu școala. În acea zi trăise o revelație. Dintr-odată, se deschidea în fața ei o altă lume. La drept vorbind, nu prea era obișnuită cu vizitele culturale. În weekend, părinții preferau să o ia la plimbări prelungi prin pădure, iar acolo pescuia împreună cu tatăl ei. Asta se întâmpla mai puțin în ultima vreme și ducea lipsa acelor ieșiri, însă toată copilăria avusese parte de duminici tăcute și visătoare. Ceea ce, cu siguranță, îi favorizase natura introvertită, accentuată de faptul că era singură la părinți. În fiecare luni dimineață, întoarcerea la școală era parcă un șoc. Trebuia să reintre într-un ritm excesiv. Într-un anume sens, viața ei avea două capete.

Firea ei rezervată n-o împiedica să aibă prieteni. Știa foarte bine să-i asculte pe alții. Făcea parte dintre acei tăcuți care sunt bănuți de inteligență și cărora li se fac una-două confidențe foarte intime. Ei, în schimb, nu-i plăcea să se destăinuie. Timp de trei luni se întâlnise cu un băiat cu un an mai în vârstă decât ea: se plimbau ținându-se de mână și se

sărutau în *ungherul lor*, un colț retras din parcul cel mare de lângă liceu. Apoi povestea s-a isprăvit, fără ca nimeni să știe cu adevărat de ce. Jérémie a fost cel care a hotărât să se despartă. După câteva zile, a fost văzut cu o altă fată de la el din clasă. Camille îi vedea mergând, tot ținându-se de mână, și poate că se duceau să se sărute în *ungherul lor*, mânjind astfel amintirea locului care ei i se păruse unic.

Camille păstrase un gust amar după această poveste care, în câteva zile, se prăbușise din frumusețe în urâtenie. Însă nu voia să mărturisească nimănui ceea ce se întâmplase. Iris, cea mai bună prietenă a ei, a izbutit într-o bună zi s-o facă să vorbească:

— Voia să se culce cu mine. Nu mă simțeam pregătită.

— Poftim? Trebuia să accepți! i-a întors-o Iris, făcând dovada unei arte cel puțin surprinzătoare a consolării (era limpede că ar fi fost în stare de orice numai să fie în locul prietenei ei).

— Doream să mai aștept încă puțin, a continuat Camille.

— Bun, înțeleg. Dar era vorba totuși de Jérémie Balestros...

— M-a dezamăgit la culme. Nu-l puneam să aștepte zece ani. Doar câteva săptămâni, poate mai puțin... Și uite, nu doar că m-a părăsit, dar s-a lipit imediat de altă fată. Așa că, zău, e mai bine așa. Nu regret nimic.

— Nu există Făt-frumos. Dacă-l aștepți, o să mori fată mare, a conchis Iris^[17].

Camille se străduia să găsească, în orice situație, partea bună a lucrurilor. Treptat, avea să distileze tot ce fusese mai bun din relația ei cu Jérémie. Cu precădere sărutările lor; nu înceta să-și spună cât de minunat e să săruți un băiat. Li se întâmpla să-și lase limbile în suspensie, aproape încremenite, și să

rămână așa de-a lungul unor fierbinți minute de senzualitate.

5

Să ne întoarcem la acea vizită cu școala care însemnase o clipă de cotitură în viața lui Camille. Profesorul care organizează acest tip de excursie culturală speră întotdeauna că elevii săi vor fi marcați, iar unii dintre ei chiar topiți de încântare. Realitatea este însă adesea dezamăgitoare. Majoritatea abia de se urnesc la ideea că s-au pricopsit cu o vizită ghidată la muzeu. Iar aveau să fie dezghiocate intențiile unui artist mort cu trei veacuri în urmă, iar avea să fie analizat ore în șir motivul pentru care pusese acolo roșu în loc de verde, dar, ce să-i faci, era oricum mai bine decât să stai să prinzi mucegai la liceu. Adevărul e că, în ziua aceea, profesorul nu a impus nimic, nici ghid, nici obligații. Fiecare era liber. Le oferea o hoinăreală prin Muzeul de Artă din Lyon. Singurul consemn: să aleagă o lucrare, pictură sau sculptură, și să explice într-o pagină motivele opțiunii lor. Profesorul a adăugat: „Aveți, slavă cerului, de unde alege. Bacon, Picasso, Gauguin... pe scurt, tot atâtea motive de încântare.” Părea mereu cam demodat, dar i se ghicea o dorință constantă de face lucrurile cum se cuvine.

Camille s-a îndepărtat singură. Foarte curând, a fost cuprinsă de o emoție intensă – aceea că e cufundată între atâtea secole și opere. I se oferea un întreg univers al frumosului, brusc, înspăimântător.

A trecut prin fața unei pânze pictate de doi polonezi. Știa că există duete în filme sau în literatură, dar i se părea destul de neobișnuit să pictezi la patru mâini. Camille a ținut drumul mai departe și s-a oprit în fața unui tablou al lui Géricault, *La Monomanie de l'envie*^[18]. Parcă îi sărea

în ochi. Totul o atrăgea, mai cu seamă privirea bătrânei, plină de o demență blândă. Mai târziu, Camille avea să descopere atracția pentru alienați a acestui pictor. Dincolo de orice, deslușea la el, în ciuda cruzimii și răcelii aparente a execuției, o forță a binelui; de parcă ar fi căutat să salveze un suflet rătăcii din labirintul nebuniei. Era un tablou impresionant care avea să plutească multă vreme în sufletul ei.

Profesorul a fost deosebit de fericit când a simțit emoția elevei. Încă de pe drumul de întoarcere, Camille a mărturisit că nu mai are decât o singură dorință: să se întoarcă acolo. A sfătuit-o să meargă și la Muzeul de Artă Contemporană, ceea ce avea să facă în vacanța următoare, în februarie. A început să cumpere cărți de artă de prin anticariate, să descopere noi pictori, epoci și culori. Îi împărtășea mamei toate elanurile sale. Isabelle avea tendința să găsească totul formidabil, în parte și ca să scurteze elanurile nesfârșite ale odraslei. Într-o seară, a formulat cât se poate de anodin următoarele: „Dacă-ți place atât de mult pictura... de ce nu te-apuci tu însăși de pictat?” Lui Camille nu-i trecuse niciodată prin cap așa ceva, dar mama ei avea dreptate, în atracția ei exista ceva mai mult decât o nevoie de cunoaștere. Pasiunea ei era organică; voia să creeze.

6

Chiar din weekend-ul următor, și-a cumpărat pensule și tuburi de culoare. Voia să înceapă în mod artizanal; în clipa aceea, dorința era mai puternică decât inspirația. Nu știa ce anume să picteze. Mare scofală! Simplul fapt de a avea un șevalet în față, un șorț și o paletă o umplea de satisfacție; preambulul creației reprezintă deja o formă de extaz. S-a gândit așa: „Acum fac ceea ce mi-am dorit dintotdeauna.” Descifrase o presimțire care îi vibra în corp. Aceea de a-și trăi viața ca artistă. Tot

ce i se-ntâmplase până atunci nu fusese decât o aşteptare inconştientă a ceea trăia acum.

Gata cu plimbările prin pădure la sfârşit de săptămână! Camille prefera să picteze. Părinţii plecau în zori şi se întorceau la sfârşitul zilei, când o găseau pradă unei frenezii ce părea nepuizabilă. Au fost cuprinşi de o uşoară nelinişte pentru că rezultatele şcolare erau puţin afectate, dar, la urma urmei, era reconfortant să-ţi vezi copilul atât de plin de pasiune, cu atât mai mult cu cât era vorba de pictură, la o vârstă când semenii se complac uneori în apatie. Mai mult, Camille părea împlinită. Părinţii îi observau progresele cu mândrie. Universul pictural al fiicei lor începea să se contureze, era un fel de realism cu uşoare căderi în onirism. Tablourile ei erau adesea destul de potolite, cu o cromatică lipsită de agresivitate; ai fi zis că pictura lui Camille întinde o mână spre privitor.

— M-am gândit că ar trebui poate să arăţi şi altora ce faci, a spus Isabelle într-o seară.

— N-ar fi nimeni interesat. Şi, de altfel... pictez pentru mine.

— Ştiu. Însă chiar ieri îmi spuneai cât de mult vrei să faci progrese.

— Da.

— Prin urmare, ți-ar fi util un sfat.

— Poate.

— M-am gândit la Sabine.

— Colega ta?

— Da.

— Nu se pricepe deloc la pictură.

— Ea nu, dar soţul ei se pricepe. E profesor de desen la un liceu particular.

— Nu ştiam.

— Le pot propune să vină să bem sâmbătă un pahar, dacă eşti de acord.

— Da, de ce nu?

Sâmbăta următoare, s-au întâlnit toți cinci. Camille și părinții, împreună cu Sabine și soțul ei. Era un aperitiv liniștit, seara răspândea o politețe ciudată; mai să zici că se întâlneau prima oară.

Camille era surprinsă s-o vadă pe Sabine cu minijupă și pantofi cu toc. De obicei, o întâlnea când se ducea la mama ei la spital. O socotise mereu o persoană serioasă și discretă. Sâmbătă, apariția ei, la limita vulgarității, era explozivă. În schimb, îl descoperea pe soțul ei. Părea de treabă, simțea în cel mai mărunț dintre gesturile sale un fel de dorință de a face temeinic lucrurile. Tânăra se întreba doar de ce se îndopa așa cu fistic, câtă vreme era în mod vădit supraponderal. Poveștile cu infirmiere nu-l interesau cu siguranță. Isabelle și Sabine o evocau pe una dintre colegele lor, aflată în depresie, o anume Nathalie, care n-avea să se mai întoarcă la lucru la spital. Fiecare păcălea plictiseala cum putea; pentru un bărbat fără ifose, o boabă de fistic era numai bună. De fapt, trebuie să mărturisim că Thierry și Yvan nu prea aveau ce să-și spună. Unuia îi plăcea pescuitul, celuilalt opera; unul călătorea, celălalt era sedentar; unul era microbist, celălalt detesta sportul; unul vota cu stânga, celălalt cu dreapta; unuia nu îi era foame, celălalt hăpăia tot bolul cu fistic. Pe scurt, cu toate că fiecare dintre ei se căsătorise cu o infirmieră, era limpede că această mică gustare, simpatcă una peste alta, n-avea să se repete în toate sâmbetele de-aici încolo.

S-a ajuns la subiectul aflat la originea întâlnirii: pasiunea lui Camille pentru desen. Isabelle s-a pornit pe elogi, de două ori lipsite de credibilitate: nu se pricepea deloc la pictură și, apoi, era mama persoanei interesate. Thierry i-a făcut semn s-o lase să vorbească pe Camille, care s-a apucat atunci să explice, în cuvinte simple, dar exacte, de ce se simțea vie atunci când picta. Neîndoios, simțea că e locuită de har atunci când vorbea; ceea ce i-a

molipsit pe toți mesenii. Până la urmă, Yvan le-a propus să meargă în cameră să vadă desenele. Camille s-a ridicat, iar el a urmat-o.

A rămas o bucată de vreme în fața primului crochiu. Camille s-a gândit că tăcerea lui nu prevestea nimic bun. Probabil că-și căuta cuvintele ca să explice de ce nu-i plăcea. Dar nu, deocamdată nu zisese nimic. Trebuia să domesticească imaginile. Camille a descoperit un Yvan complet diferit, fără nicio legătură cu hămesitul de la masă. Se dovedea, dimpotrivă, chibzuit și senin. După o clipă, și-a dezlegat gura. Îi plăcea foarte mult, voia să vadă și alte lucrări. Ușurată și încântată, Camille a scos zeci de desene, dar și câteva guașe dintre cele pe care le executase. Profesorul s-a întors pe tărâmul lui tăcut, concentrat la maximum. După mai multe minute, s-a așezat pe scaunul aflat în fața biroului lui Camille:

— Știi, am priceput destul de devreme că nu voi fi vreodată artist. Îmi place pictura la nebunie, dar nu am viziune artistică. Așa că le predau tehnica elevilor de gimnaziu și de liceu. Însă tu, Camille, aș putea zice că ai... ceva, nu știu ce anume, dar ce văd aici e foarte original...

Yvan a mai înșirat câteva vorbe de același fel. Camille aproape că nu-l mai asculta, avea un soi de vâjâit în timpane, de parcă bucuria ar fi fost un vacarm lăuntric.

Lucrurile pe care tocmai i le spusese acel bărbat o încântau. Se credea artistă și era convinsă că are o voce aparte, iar acum apăruse prima persoană de-afară care-i confirma ce simte.

— Când locuiam la Paris, a continuat Yvan, am încercat să pictez. Era neizbutit, caraghios cât încape...

— Nu mai spuneți așa ceva.

— Dar nu-i un capăt de țară să n-ai talent. Trebuie, pur și simplu, să ai curajul să recunoști.

Camille a zâmbit, după care l-a descusut:

— De ce-ați plecat de la Paris?

— Ehee, asta-i altă poveste.

Zăboviseră fără îndoială destul de mult timp în cameră, pentru că au fost întâmpinați cu un „Ah... în sfârșit”, rostit de Sabine. Nici nu se așezaseră bine pe canapea, că Yvan a confirmat:

— Are talent cu adevărat.

— Eram sigură! a spus mama.

— Nu-i de ici de colo ce face. Are o maturitate surprinzătoare.

— Da, așa-i, a confirmat Isabelle.

— În schimb, nu stăpânește tehnica. Îi trebuie niște noțiuni temeinice. Nu-i mare lucru. O să-nvețe iute. I-am propus să treacă pe la mine miercuri după-amiază.

— E minunat, a spus tatăl, retezând replica identică a mamei.

Afirmația a fost urmată de tăcere. Atunci, Isabelle a propus un toast care să celebreze talentul fiicei sale. Au ridicat toți paharele, însă în clipa când să ducă alcoolul la buze, Sabine a adăugat:

— Și un mic gând pentru Nathalie...

Lui Nathalie, colega lor depresivă, i-ar fi prins bine cu siguranță să știe că nu o dăduseră uitării.

8

Camille i-a mulțumit de câteva ori la rând lui Yvan pentru că a primit-o. În cele din urmă, el i-a spus să înceteze cu acest exces de recunoștință. Îi făcea plăcere că o poate ajuta. De obicei, miercuri după-amiază era liber:

— Fără cursuri, nici nevastă, a precizat el cu un surâs cam apăsător.

Tânăra îl găsea pe amfitrionul ei cam stânjenit, fără să poată defini cu adevărat această senzație. Era o impresie generală, de pildă se mișca mult,

până ajungea să asude și să se îmbujoreze la față. Se simțea că se străduiește să-i iasă totul bine. Ce bărbat de treabă, s-a gândit din nou Camille. În schimb, i se părea ciudat că, înainte să înceapă, dorise s-o pună să viziteze tot apartamentul. Yvan era genul de om care-ți spune unde se află toaleta, înainte să apuci să-l întrebi. Lui Camille i s-a îngăduit să arunce un ochi în dormitorul conjugal, unde a considerat, așa, în treacăt, că patul era prea mare. I-a deschis și o ușă care dădea spre o încăpere relativ goală. Yvan a bălmăjit:

— Când ne-am mutat aici, ne-am gândit că aici va fi camera copilului. Dar... Sabine n-a rămas niciodată însărcinată. Așa că, de douăzeci de ani de când locuim aici, camera asta a rămas mereu pustie...

— Îmi pare rău, a oftat Camille, ușor încurcată, gândindu-se că ăsta era genul de vorbe care se cuveneau spuse în atare situații.

Yvan a întrebat-o dacă voia să bea sau să mănânce ceva.

— Am de toate, a subliniat el cu mândrie, de parcă faptul de a avea un frigider ticsit reprezenta vreo mare virtute. Camille i-a explicat că tocmai mâncase.

— Te deranjează dacă ciugulesc ceva înainte să începem? a întrebat el.

— Nu, nicidecum.

— Mi-e o foame de lup. De azi-dimineață nu mă pot opri...

Camille l-a privit cum își pregătește un sendviș cu pateu, pe care l-a înfulecat cât ai zice pește. Apoi a băut, cu același nesăț, un pahar de Coca-Cola. Când se mișca părea că bâjbâie, în schimb felul cum mânca respira promptitudine, dacă nu chiar o oarecare radicalitate. În relația lui cu mâncarea nu era loc de aproximații. Deși nu părea sătul, a preferat să se oprească, de teamă să nu pară un mâncău.

Odată ajunși în salon, a întrebat-o:
— Nu găsești că e cam cald aici?
— Nu, e bine.
— Eu îmi scot puloverul, a zis el cu un aer de seriozitate care a făcut-o pe Camille să pufnească în râs. Ce s-a-ntâmpnat? Am zis ceva aiurea?
— Nu... Nu... Doar că aveți un mod cam hazliu de a comenta tot ce faceți.
— Și nu-i bine? s-a neliniștit Yvan.
— Ba da. E foarte bine. Cu siguranță eu sunt cea care nu vorbește destul.
— Tu chiar ești artistă. Există cei care fac și cei care comentează, după cum prea bine se știe. Bun... mi-ai adus cumva niște desene?

Camille s-a dus să-și ia mapa. Yvan a deschis-o cu gingășie. Își căuta cuvintele potrivite ca să explice ce simțea.

— Obiectivul meu e să faci progrese, așa încât o să spun lucrurilor pe nume.

— Firește.

— Mi se pare că te controlezi cam mult. Știi întotdeauna ce urmează să faci. Mă înșel?

— Nu, așa e. Cu siguranță nu-mi dau frâu liber...

Yvan nu se-nșela. Camille avea o latură de elev silitor: executa mai mult decât trăia. Acest prim comentariu i s-a părut cu adevărat grăitor. Avea să se gândească la el chiar în acea seară și în zilele următoare. Bărbatul ăsta părea că o înțelege cum se cuvine. Poate că avea să-i devină un fel de mentor. Camille era uluită să vadă cât de dispus părea să se implice ca s-o ajute. Trăia oare prin intermediar ceea ce el însuși nu se simțea în stare să realizeze? Viețile artiștilor sunt adesea marcate de întâlniri cu bărbați și femei care și-au digerat frustrarea creativă și s-au dăruit integral celorlalți. Și-atunci nu se mai simte pic de resentiment, pentru că există frumusețe în comunicare. Să sprijini nașterea unui talent în altcineva e de asemenea un mare talent

Bărbatul acesta părea să dorească să deseneze destinul artistic al lui Camille.

După această introducere, trebuia început prin trecerea în revistă a noțiunilor de bază:

— E frumos să vezi că ai un simț înnăscut al culorii și al armoniei generale a unei compoziții, dar mi se pare că poți totuși să înveți două sau trei principii care-ți vor fi mereu de folos.

— Mulțumesc. Sunt nerăbdătoare să învăț.

— Ai cumva un prieten? a întrebat deodată profesorul.

— Poftim?

— Te întreb ca să te ajut... trebuie să-ți înțeleg cât de cât mediul. Ce ți se-ntâmplă.

— Chiar nu văd legătura, dar nu... n-am pe nimeni.

— Foarte bine. N-aș vrea cu niciun chip să par indiscret.

— ...

După o pauză în conversație, Yvan s-a apucat să-i explice ce trebuia să știe despre culori.

9

În acea primă zi de miercuri, Camille s-a întors acasă cu o poftă de pictură mai greu de stăpânit decât oricând. Voia să picteze, voia să picteze, voia să picteze. Secvențele vieții sale se îmbinau într-o unitate totală. De-acum încolo, tot restul avea să devină secundar. Isabelle a întrebat cum a mers lecția, ea a răspuns: „Minunat.” Camille a dat în grabă niște amănunte despre ce învățase, dar a terminat zicând:

— Știai că n-au putut niciodată să aibă copii?

— Serios? Sabine mi-a zis mereu că nu voia să aibă. Că dorea să-și dedice viața pacienților.

— Și ai crezut-o?

— Da.

— Soțul ei mi-a arătat camera copilului pe care nu l-au avut niciodată. Cred că le-a fost greu.

— Desigur... acum c-ai adus vorba... e multă reținere între Sabine și mine. De fapt, nu vorbim atât de mult. Vedem atâta suferință în jurul nostru că, până la urmă, uităm una de alta. Dar e o femeie extraordinară cu adevărat, nu se plânge niciodată.

— Nici tu nu te plângi. Și ești la rândul tău o femeie extraordinară.

Era prima oară când Camille îi spunea așa ceva mamei sale. Sigur, vorbele îi scăpaseră în fluxul discuției, dar atât de spontan, încât Isabelle a fost profund mișcată. S-au strâns în brațe preț de o clipă, și asta le-a făcut bine. De ce nu încercau mai des? Odată cu adolescența, între părinții și copii se instalează treptat o distanță corporală. Timpul mângâierilor nesfârșite era departe. Camille avea de-acum șaisprezece ani, în curând avea să fie femeie. Dar era atât de bine să stea în brațele mamei și să-și prelungească o vreme copilăria!

10

În fiecare seară, după școală, Camille își făcea temele cât mai repede ca să se întoarcă la paletă. Nu prea mai avea timp pentru prieteni.

— Ai pe cineva în clipa de față? Nu prea te mai vede lumea pe la petreceri. Și-o zbughești seară de seară... i-a reproșat Jérémie.

— Și care-i treaba, te interesează?

— S-ar putea.

— Cum adică? Ai terminat-o cu cealaltă?

— Da.

— M-ai părăsit pentru o bagatelă și-acum te întorci. Ești jalnic. Îți mulțumesc că m-ai lăsat baltă. E cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

L-a lăsat pe Jérémie mut, încercând zadarnic să găsească o replică. Pe Camille n-o surprindea că se întorsese spre ea; fără să fie înzestrată cu un ego excesiv de dezvoltat, avea impresia că deține acum o putere care îi atrăgea pe ceilalți. Nimeni n-o mai influența. Creația îi conferise nu doar o consistență

incredibilă, ci și capacitatea de a nu mai aștepta nimic de la nimeni. Era o lume totală, capabilă să îndeestuleze o făptură umană.

Prinsese gustul autoportretului. În anumite desene, părea că se privește scormonitor pe sine. Ca să amintească ce vârstă avea, se picta cu un „1” în ochiul stâng și cu un „6” în cel drept. Părinților li se părea încântător ce face. „Nu pricep o boabă”, gândea Camille. Cu toate astea, o sprijineau neîncetat. Făcuseră economii ca să-i ofere ce visa: un weekend prelungit la Paris, cu un permis de acces la muzee. Timp de trei zile putea să bată-n lung și-n lat muzeele Luvru, Beaubourg și Orsay. Mama a însoțit-o în acest periplu al cunoașterii. Tânăra zăbovea atât demult în fața anumitor opere, încât Isabelle se vedea nevoită să caute câte o bancă unde să se odihnească. Apoteoza acestei șederi s-a petrecut la Orsay; Camille a considerat că locul acela e divin, de o frumusețe care îți tăia respirația.

La întoarcere, i-a povestit lui Yvan ce văzuse. Lui i s-a redeșteptat în amintire perioada trăită la Paris. Avea impresia că își re trăiește trecutul prin ochii tinerei. Când Camille îi împărtășea entuziasmul, se simțea emoționat și tulburat. Exista o nemaipomenită lumină în ea, lumina aceea despre care nu știi dacă absoarbe privirea sau o întunecă.

De când o cunoștea, adică de câteva săptămâni, avea sentimentul că o vede schimbându-se de la o zi la alta, de parcă pictura o transforma în femeie. Îi plăcea să se așeze îndărătul ei când picta, se apropia ca s-o apuce de încheietură și s-o călăuzească, și nu de puține ori se-ntâmpla să fie aproape înghițit de pletele elevei sale. Când îi dădea indicații, vorbea mecanic, pentru că mintea îi umbla aiurea, rătăcind pe ceafa lui Camille. Își dădea perfect seama că tulburarea îi sporește. Încerca s-o alunge, dar devenea imposibil să scape de suflul dorinței.

Uneori îi punea o mână pe spate ca să-i potrivească nu încheietura, ca de obicei, ci ținuta generală și, deși ar fi putut să și-o așeze pe fugă, o lăsa să poposească îndelung, o dată și încă o dată. S-a apucat să îndruga că poziția bazinului era foarte importantă când pictezi, numai ca s-o poată ține cu mâinile de șale. Acum, Yvan nu-și mai dorea decât un singur lucru, să se lipească de ea când i se așeza în spate. Camille, adâncită în lucru, nu a realizat imediat că gesturile profesorului deveniseră din ce în ce mai puțin delicate, iar atitudinile lui din ce în ce mai suspecte. I se părea, de altfel, imposibil. Era mult mai în vârstă și căsătorit. Bărbatul ăsta n-avea cum să fie apucat de porniri incontrolabile.

Totuși, seara, aceste lucruri îi reveneau în minte. Își pusese cumva mâna atât de jos din greșală sau cu intenție? Granița dintre amabilitate și indecență era foarte îngustă, o problemă de milimetri. De ce îi stăruiau gândurile aici? O stânjenise ceva, desigur. Să fi fost răsuflarea lui cam puternică atunci când i se afla în preajmă? Ar fi putut să-i arate aceleași lucruri fără să-și lipească obrazul de al ei. Nu... ar fi fost prea din cale-afară, bărbatul acesta era de treabă, își irosea timpul liber ca s-o ajute, ca s-o facă să progreseze; credea în ea; punea mult suflet în aceste lecții, așa încât era normal s-o călăuzească. Dacă ar fi luat cursuri de tango cu el, contactele ar fi fost de mii de ori mai intense, a conchis Camille. Trebuie să fug, așa s-ar fi cuvenit să gândească.

11

Când a tras perdelele, Camille a fost orbită. Se întâmpla destul de rar ca soarele să străpungă norii așa, în această perioadă a anului. În ajun, se culcase târziu, ca să poată încheia un tablou la care lucrase mai multe zile. *Nașterea puterii de înțelegere* evoca cele dintâi imagini care i se pot arăta cuiva în viață, chipuri vapoase și șovăielnice (se simțea din ce în

ce mai influențată de Francis Bacon), peste care scria frânturi de cuvinte, fragmente de frază smulse dintr-o înșiruire gângavă.

A întrebat-o pe mama ei prin SMS dacă, în mod excepțional, ar putea să nu se ducă la liceu și să se culce la loc până la ora de pictură. Când Isabelle a acceptat, fiica ei lăsase perdelele și adormise. S-a trezit spre prânz, mai întremată cu siguranță, dar în continuare lipsită de energie. Începea să admită că, deși nu părea să aibă o latură fizică, creația te lasă fără vlagă pentru orice alte activități.

Exagera puțin, desigur, jucându-se de-a artista. Elabora tot soiul de teorii asupra felului în care se comporta. Acum, spunea că prenumele ei era un omagiu adus lui Camille Claudel, deși părinții ei ignorau probabil cu desăvârșire cine era această sculptoriță. Auziseră de ea doar cu prilejul lansării filmului în care era interpretată de Isabelle Adjani. De altfel, lui Camille îi plăcuse enorm acest film, estetica nebuniei creatoare, în care te pierzi prin labirintul revelațiilor. Uneori, în mintea fetei lucrurile se învălmășeau: încurca ce vedea cu ceea ce voia, ce era cu ceea ce se visa. Există o vârstă la care toate formele posibile ale existenței noastre se amestecă și se diluează într-o nehotărâre stânjenitoare. Camille era stăpânită de o certitudine, aceea că nu putea să-și stăvilească îndoielile nesfârșite legate de creație. Obsesia ei o făcea fericită, obsesia ei o cufunda în suferință.

I-a împărtășit îndoielile sale lui Yvan, care a părut că înțelege tot. Când două persoane se înțeleg, se zice că vorbesc aceeași limbă. Nu o limbă care ar putea fi învățată, ci o limbă întemeiată pe complicitate intelectuală sau pe afinitate emoțională. De altfel, această limbă este adesea alcătuită din tăceri.

Iar în clipa aceea chiar se instalase tăcerea.

Yvan s-a apropiat ca de obicei de Camille ca să-i ghideze gesturile. Așteptase această clipă o săptămână întreagă, lovit uneori de buimăceală. Sabine îl întrebase în weekend ce a pățit, iar el nu fusese în stare să-i spună. De obicei foarte activ, rămăsese prostrat vreme de două ore, șezând pe canapeaua din salon, lângă șevaletul elevei sale. „Prin urmare, are talent?” întrebase Sabine, iar Yvan își ascunsese adevărata părere, declarând simplu, pe un ton detașat, cum că da, micuța era talentată. N-avea chef să vorbească despre Camille cu nevastă-sa, și, de fapt, ce-o interesa pe ea? Ce, el o întreba dacă pacienții ei erau cu adevărat bolnavi? Fiecare cu meseria lui. Ce se întâmpla între el și Camille rămânea între ei. Era lumea lor. Ia să fie lăsați în pace!

Lui Yvan îi plăceau nespuse privirile admirative ale elevei lui. Se simțea, în sfârșit, înțeles. În rest, viața lui era un dezastru zilnic. Preda desenul unor elevi care considerau că e o materie inutilă, iar celor mai mulți dintre ei li se rupea de poveștile lui. Și ceilalți profesori păteau la fel. La consiliile profesoriale, se-ntâmpla ca părerile lui despre un elev sau altul să nu fie luate în seamă. Nu prea contează ce gândește profesorul de desen. Încerca de pomană să animeze lecțiile, să propună vizite, să organizeze concursuri, devenea din ce în ce mai puțin vizibil. Până și soția părea să-i disprețuiască munca. Ea avea o meserie concretă, salva vieți, alina suferința. Iar el ce mare lucru făcea pentru binele omenirii? Învăța copiii să coloreze. La început, Sabine spunea asta în glumă, dar acum n-o mai făcea glumind, ci doar cu dispreț. Și ea, și toți ceilalți. Asta era adevărul, se simțea disprețuit.

În primii ani de carieră, nu se izbise de așa ceva. Situația se înrăutățise treptat, ajungând la o depreciere totală a ceea ce predă și, prin urmare, a

ceea ce era. Începuse să se-ngrăşe; devenea invizibil, așa că se răzbuna cu ajutorul trupului. S-ar fi bucurat, fără îndoială, ca nevastă-sa să-i înțeleagă amărăciunea. Nu e chiar lipsit de importanță să pui kilograme pe tine, dar ea nu, nu spusese o vorbă. Când a întrebat-o ce crede despre transformarea lui fizică, a părut surprinsă. S-a scuzat zicând că nu prea mai e atentă, că era teribil de stresată la spital. Apoi i-a declarat că îi stă bine așa, mai grasuț. Pur și simplu. Îi stă bine. Așadar nimic nu mai avea însemnătate. Dacă și-ar fi pierdut un picior, i-ar fi zis cu același aer dezinvolt: „Îți stă bine așa, șchiop.” Prin urmare a continuat să înfulece. Iar un coleg, la liceu, îi spusese același lucru ca Sabine, își luaseră vorba din gură. Da, îi spusese că îi stă bine. Ba chiar plusase, zicând că firea lui zâmbitoare se potrivea perfect cu o masă corporală sporită. Fiindcă, într-adevăr, continua să zâmbească. Fără răgaz. Nimeni nu-și putea închipui câte frustrări aduna în el.

Iată de ce Camille devenise raza lui de soare, dacă nu chiar noua sa rațiune de a fi. Exista între ei o complicitate, un proiect de viitor, un imbold reciproc. Cât de bine se simțea împărțind cu ea aceste clipe! Desigur, o plăcea. O atracție care nu putea fi, evident, de ordin sexual, era prea tânără, nici nu-și îngăduia să se gândească la așa ceva, alunga imaginile, dar ele se-ntorceau neîncetat, neîncetat, ca niște asalturi ale dorinței, ca niște pulsuni acide din ce în ce mai puțin stăpânite. Îi iubea mirosul, pielea, râsul, vocea, părul, ceafa, mâna... Și salba încântărilor ar fi putut să se prelungească într-un desfrâu al amănuntelor. Uneori, când Camille simțea câte o privire cam insistentă, întorcea îndată capul sau îi expedia un surâs, stânjenit cu siguranță, dar lipsit de echivoc. Yvan părea mai degrabă timid decât bântuit de demoni. Ar fi trebuit să întrerupă cursurile înainte să fie prea târziu, dar era imposibil, nu, nu poți să

dai înapoi atunci când patima te răvășește irepresibil. Încet-încet își pierde reperele, iar acum, aici, în acest moment al lecției, i-a fost cu neputință să nu înainteze spre Camille, atât de aproape, că o atingea. Tânăra a încercat să se întoarcă, dar n-a avut loc:

- Ce faceți?
- Nu vrei? a întrebat el cu voce slabă.
- Ce anume?
- Noi doi.
- Noi doi... ce?
- Ne atragem, nu?
- Eu... Nu... Ce v-a venit?
- Nu mă iubești?
- Vă apreciez. Sunteți profesorul meu...
- Prin urmare, nu mă placi?

— Sunteți căsătorit, a încercat Camille, înțelegând că era mai bine să nu-l respingă fățiș cu vorbe categorice de genul: „Nu, nu-mi place de tine, ba chiar îmi faci scârbă.”

— Să știi că pot lăsa totul baltă de dragul tău.

— Hai... încetați cu aiurelile. Sunteți într-o stare proastă. Acum mă duc acasă și săptămâna viitoare o să vă reveniți...

Camille a încercat să scape, dar nu i-a dat drumul.

— Nu, rămâi. Nu vreau să pleci în felul ăsta.

— Mă simt rău. Sunt obosită. E mai bine să ne oprim aici.

— Sărută-mă!

— Poftim?

— Sărută-mă. Doar o sărutare și poți să pleci.

— Nici vorbă.

— Știu că vrei. Sunt sigur.

— Vreau acasă. Vă rog...

A încercat din nou să se strecoare, dar de data asta a oprit-o și mai autoritar, ba chiar violent.

— Ce faceți? Opriți-vă!

— Ba nu, rămâi aici, a spus el, strângând-o și mai tare.

— Ați înnebunit! a strigat ea.

Scena își schimbase brusc tonalitatea. Camille avea de înfruntat un atac subit, brutal, exagerat. A încercat să se elibereze: în zadar. Bărbatul a împins-o într-un colț ca s-o izoleze într-un spațiu limitat. A încercat să fugă, dar în ziua aceea era lipsită de vlagă. A urlat:

— Încetați!

— Taci! Taci! i-a poruncit el, lipindu-i o mână peste gură.

Camille simțea că se sufocă. Începuse să respire intermitent. Când se zbătea, avea dureri atroce. Continua să stea îndărătul ei; simțea în spinare o huidumă violentă. O strângea de gât din ce în ce mai puternic. Voia oare s-o ucidă?

Bărbatul care o imobiliza cântărea de trei ori mai mult decât ea și o brutaliza la cel mai mic țipăt. Camille se gândea cum să scape. Se gândea la supraviețuire. Se gândea cum să-l facă să înceteze. Ce să spună ca să-i bage mințile-n cap. Ce să spună ca să-l smulgă din nebunie. Era însă din rău în mai rău. A luat o cârpă ca s-o lege. Cârpa cu care ea ștergea excesul de guașă. S-a văzut silită să caște gura și să înghită niște culoare galbenă. Chiar înainte, îl implorase să înceteze, acum nu mai era în stare să vorbească. Se gândea că va muri. „O să mor, o să mor, o să mor.” Și nu se mai oprea. Izbutise oare Yvan să-i vadă lacrimile de pe chip? Să-i citească spaima din priviri? Nu, și-a lăsat în jos pantalonii ca să-și scoată mădularul. I-a ridicat fusta lui Camille, i-a smuls chiloții. A fost cumplit de simplu. El, care cu greu puneă de-o erecție când era vorba de nevastă-sa, fusese cotropit de o virilitate de zile mari, atotputernică. Și-a penetrat prada cu un deget, cu două degete, și apoi cu sexul. În timp ce se agita din ce în ce mai brutal, gâfâia sonor în urechea lui Camille, care în acea clipă nu se mai numea Camille; își pierdea identitatea și fiecare

smucitură care o dezvirgina înrăutățea această scufundare către altă Camille.

Greu de spus cât a durat actul. Fetei i s-a părut interminabil, dar chestiunea probabil că fusese lichidată în mai puțin de două minute, vreo zece mișcări, nu mai mult, întinse cu cruzime printr-un ritm lent. După ce a terminat, Yvan s-a dat îndărăt, de parcă ar fi priceput dintr-odată ce făcuse. Camille a căzut pe jos și s-a ghemuit. Nu mai putea fi văzută. Dispăruse de pe fața pământului. Yvan și-a ridicat pantalonii, s-a încheiat la prohab, vrând parcă să șteargă tot ce făcuse. Și atunci privirea i-a fost absorbită de tabloul la care lucra Camille, un colț liniștitor de natură contrabalansa haosul care domnea acum în încăpere. Bărbatul și-a dat imediat seama că nu mai putea da înapoi. Și-a zis în goană că fata și-o căutase cu lumânarea, că venise mereu să gângurească pe lângă el, că-l lăsase să se apropie mai mult decât s-ar fi convenit și că, până la urmă, ispita fusese irezistibilă. Și-apoi, de ce purta fustă? Era numai vina ei. Nu, argumentele astea nu țineau. Făcuse o boacănă. Pe unde să scoată cămașa? Fata avea să povestească. Viața lui se dusesse naibii. Ce-avea să zică Sabine? Dar colegii? Dar maică-sa? Doamne-Dumnezeule, maică-sa va fi terminată. Ar muri dacă ar afla. O să-nfunde pușcăria. O dăduse-n bară. Rău de tot.

Trebuia găsită repede o soluție. Dar ce să facă? Să-și ceară scuze? Să susțină că fost lovit de o demență trecătoare? S-o implore pe micuță să-l ierte? Ea însă nu mișca. Parcă ar fi fost moartă. O încurcase. O moartă nu putea să ierte. A încercat atunci să diminueze importanța faptelor sale:

— Hai, ridică-te. Nu-i cine știe ce dramă! Să știi că se-ntâmplă adesea între profesori și eleve...

Camille n-a răspuns. Argumentul părea să nu funcționeze. Stătea în continuare lungită pe jos, năucită. Yvan a vrut s-o ajute să se ridice, dar i-a

respins brațul. Tremura, poate că avea chiar convulsii, trebuia oare chemat un doctor? Nu, imposibil. Trăgea nădejde că-și va reveni. Cum avea să ajungă acasă? Situația era gravă. Trebuia urgent găsit un subterfugiu. Se cuvenea să găsească vorbele potrivite. Putea să caute până la Sfântu-așteaptă, nu exista așa ceva.

În cele din urmă, i-a adus un pahar cu apă.

— Hai, ridică-te... dacă vrei, putem continua lecția... a spus el, complet incoerent.

Se făcea târziu, Sabine se putea întoarce acasă în orice clipă, a fost cuprins de panică și și-a schimbat încă o dată atitudinea:

— Te rog, iartă-mă... nu știu ce m-a apucat... o pulsione, un demon... Camille, nu sta așa... ascultă-mă, te rog...

Cuvintele îi erau din ce în ce mai palide, parcă le-ar fi sorbit tăcerea. Tânăra a întors în sfârșit capul și i-a zvârlit o privire. Voia să se ridice, să fugă, dar nu izbutea, avea impresia că e lipsită de picioare, da, asta se întâmpla, într-adevăr, i se părea că trupul i-a fost spintecat în dreptul bazinului. Yvan i-a pus pe umăr o mână, pe care ea i-a respins-o violent. Gestul acesta brusc a deșteptat ceva în sufletul ei. Se putea mișca. Simpla atingere a călăului ei îi făcea silă, iar din acest dezgust reactivat se putea naște forța necesară pentru acțiune. Camille s-a ridicat în capul oaselor, el a încercat s-o ajute:

— Nu mă atinge, nu mă atinge, nu mă atinge, a spus ea, într-o litanie a cărei furie era stăpânită.

Yvan a ascultat-o și s-a dat înapoi. Ea s-a ridicat în picioare fără să-l privească și s-a îndreptat către ușă, fără să-și ia lucrurile personale. I-a trebuit o clipă ca să priceapă că fata avea să plece, mintea îi părea întârziată față de vedere. A reacționat proptindu-se în fața ei:

— Ce faci?

— Lăsați-mă să plec.

— Ca să te duci unde? Ce-o să faci?
— Lăsați-mă să plec.
— Dacă o să povestești ce s-a întâmplat, o să fie rău tot...

— N-o să povestesc nimic, a spus Camille cu dramul de luciditate care-i rămăsese.

Ca să scape, trebuia să-și domolească agresorul. I-a spus că-i promite, că-i acceptă scuzele, că nimeni nu va afla niciodată nimic. A mai adăugat și câteva cuvinte despre admirația pe care i-o purta. Spaima din suflet o făcea să-și găsească vorbele potrivite și resursele de supraviețuire, pentru că își dădea prea bine seama din privirea profesorului că trebuia luat cu binișorul; altfel, ar putea să reînceapă, ar putea să fie cuprins de teamă și s-o ucidă. La început, a crezut-o. Da, avea să-și țină gura, pentru că voia să-l ocrotească; era singura care știa cu adevărat cine era el, care-l admira, așadar n-ar fi vrut să le compromită relația. Va trebui să treacă ceva timp, dar avea să-l ierte, cu siguranță; poate că într-o zi vor putea să-și amintească zâmbind de ce s-a întâmplat, ea avea să-i spună ce nebunatic a fost, cuvintele ei vor avea o nuanță de duioșie, pentru că se înțelegeau, pentru că vorbeau aceeași limbă.

Totuși, de ce insista atât să plece? Și singură, pe deasupra. Yvan își propusese s-o însoțească, dar ea îi spusese „nu, mulțumesc, nu, mulțumesc, nu, mulțumesc”. L-au cuprins îndoielile. Gândindu-se că, poate, nu spunea adevărul. Sigur că avea să povestească tuturor ce s-a întâmplat. Va dori, desigur, să se răzbune. Ce idiot a fost că o crezuse. Brusc, a înșfăcat-o de braț:

— Nu, n-o să pleci.

L-a implorat din nou, dar de data asta n-a repetat de trei ori fraza, a rostit-o doar o dată, fără pic de convingere, nu mai avea niciun rost să se lupte, era la cheremul nebunului. Yvan a silit-o să se așeze pe fotoliu și apoi i-a zis:

— Nu cred o vorbă din ce-mi îndrugi. O să povestești la tot târgul. Prin urmare, ia-o mai încet și vino-ți în fire. Apoi mai stăm de vorbă. M-ai auzit?

— ...

— Răspunde! M-ai auzit?

— Da.

Camille și-a plecat capul. Atunci, Yvan și-a scos telefonul ca s-o sune pe nevastă-sa și să verifice pe unde se află. I-a răspuns căsuța vocală, semn că era încă la spital, în tură. Așadar nu era nicio grabă, a răsuflat ușurat. Avea timp să găsească o soluție. I-a adus lui Camille alt pahar cu apă și a obligat-o să-l bea. Se ferea s-o privească, fiindcă totul i se învâlmășea în cap. Dacă se va afla ce a făcut, va trebui să fugă. Dar unde să se ducă? Era imposibil, avea slujbă, nevastă, totul se afla aici, nu, era cu neputință să anulezi o viață întreagă pentru o greșală de două minute.

Preț de o clipă, a rămas parcă suspendat în gol. Camille și-a ridicat privirea, după care a cerut să plece.

— Nu chiar acum, a răspuns el. Trebuie să vorbim înainte.

— ...

— Vreau să fiu sigur că n-o să mă torni.

— N-o să spun o vorbă. Nu vreau să aveți neplăceri din pricina mea.

— Spui asta acum, dar poate că o s-o dai la-ntors. Așa încât vreau să-ți spun ceva foarte important. N-am de ales...

— ...

— O iubești pe mama ta?

— Da.

— N-ai vrea să pățească ceva grav, nu-i așa?

— Da.

— Atunci, ascultă-mă bine și fă ce-ți spun!

— ...

— Răspunde când îți vorbesc!

— Da.

— M-ascuți cu atenție?

— Da.

— Mama ta a săvârșit o mare greșeală medicală, cu mai puțin de doi ani în urmă. Eroarea a atras moartea unui pacient. Doar nevastă-mea știe și n-a spus niciodată nimic, pentru că vrea să-și protejeze prietena. M-ascuți?

— Da.

— Știu tot despre treaba asta. Așadar, lucrurile sunt clare. Dacă spui vreodată cuiva ce s-a întâmplat azi, o denunț imediat pe mama ta. O să-și piardă slujba, va fi exclusă din sistem și va înfunda probabil pușcăria. Asta-i dorești maică-tii?

— ...

— Răspunde! Asta-i dorești maică-tii?

— Nu.

— Prin urmare, ai băgat la cap?

— Da.

— Ai înțeles că, dacă vorbești, maică-ta s-a dus pe copcă?

— Da.

— Deci te duci frumușel acasă. Și te aranjezi. Încetezi să mai afișezi mutra asta de-nmormântare și uiți totul. Și, ca să nu trezești bănuieli, o să te întorci la mine miercurea viitoare.

— N-o să spun nimic, promit, dar... nu vreau să mă-ntorc.

— N-ai încotro. Du-te acasă și te-aștept săptămâna viitoare.

A ajutat-o să se ridice și a lăsat-o să plece. Ajunsă afară, și-a adunat ultimele puteri ca să ajungă acasă. A făcut un duș care a durat aproape o oră. La ea în cameră, a tras perdelele ca să facă întuneric total și s-a lungit în pat. Voia să moară.

Isabelle s-a întors spre opt seara. A fost surprinsă că nu-și vede fata acasă. De-abia după câteva minute a auzit un geamăt venind din camera ei. A deschis ușa și a dat peste o încăpere cufundată în întuneric. S-a apropiat de pat:

— Draga mea, ești aici? Ce-ai pățit?

— Nimic.

Automat, așa cum numai o mamă poate face, așa cum numai o soră medicală poate face, i-a pus mâna pe frunte:

— Ai febră... De ce nu m-ai sunat?

— Eram obosită.

— Ai luat vreo gripă. Înțeleg de ce nu te-ai dus la școală azi-dimineață. Ți pregătesc un ceai și mâine o să-ți fie mai bine.

— Mamă...

— Ce e?

— Rămâi un pic aici. Nu-s în apele mele.

— Sigur. Stau cu tine. Încearcă să dormi.

— ...

— Să știi că nu mă miră. Chiar vorbeam cu taică-tău că prea tragi de tine. E minunat să ai o pasiune, dar la tine s-a transformat în obsesie. Dacă stai ceasuri în șir în picioare, e normal ca organismul să-ți facă figuri după ceva vreme. Și școala pe deasupra... Ar trebui să iei o pauză, nu? Ai toată viața înainte ca să ne pictezi capodopere.

Lui Camille i s-a pus un nod în gât. „Toată viața înainte”, spusese mama ei, în timp ce ea trebuia să lupte ca să apuce minutul următor. Se simțea absorbită într-un hău nesfârșit, hăul dinlăuntrul trupului ei, hăul din locul inimii.

Până la urmă, i-a cerut mamei un somnifer. Era singura soluție prin care putea amuți realitatea. A doua zi avea să se trezească, poate, cu altă stare de spirit. Era foarte posibil, somniferele aveau cu siguranță acest efect, te cufundau în noapte ca într-o apă rece. Mama ei s-a arătat reticentă, Camille era prea tânără ca să se obișnuiască de pe-acum cu

asemenea ajutoare, dar le ceruse cu-atâta convingere, aproape implorând-o, încât a acceptat. Și-a-nceput noaptea.

Camille s-a trezit după câteva ceasuri. Era puțin trecut de miezul nopții. Nu se liniștise nicicum. Era chiar mai rău. A înțeles că, de-acum, nu va mai exista nicio cale să șteargă ce se întâmplase. Va trebui să trăiască având în fața ochilor o imagine cumplită, iar peste fiecare oră va sta așezat un permanent filtru al urâteniei. Va fi de neîndurat. Nu va putea suporta două zile la rând un asemenea chin. Nu înceta să-și repete: „De ce, de ce eu?” Simțea nedreptatea ca pe o arsură. Ori, poate, era vinovată? Fusesse greșeala ei. Totul i se amesteca în cap, era o zăpăceală care o ținea într-o stare de conștiință absolută. Nu va mai putea dormi. Ce era de făcut? Să stea în amorțeală. Voia să nu mai vadă pe nimeni. Și să nu mai fie văzută.

A doua zi dimineață, mama ei a constatat că nu se simțea mai bine. I-a dat aspirină, leac ridicol. Isabelle nu-și închipuia că putea fi și mai rău. Mai târziu, avea să-și reproșeze că nu bănuise. Deocamdată, vedea doar o fată istovită, care, poate, se căptușise cu un virus. La urma urmei, Camille nu vorbea decât despre oboseală, despre odihnă, un vocabular care nu prevestea nimic tragic. După trei zile de aparentă letargie, Isabelle s-a hotărât totuși să-i recolteze sânge. A dus probele la laboratorul spitalului. Câteva ceasuri mai târziu, rezultatul analizelor nu a lăsat loc de îndoieli. Totul era în regulă. Sângele nu vorbea. Sângele amuțise. Isabelle s-a consolât cu ideea că fiica ei avea nevoie doar de odihnă. „E-atâta stres pe capul tinerilor din ziua de azi”, s-a gândit ea.

13

S-au scurs câteva zile și s-a văzut silită să recunoască. Camille nu se simțea mai bine. Nu mai

avea febră, dar se vedea că e la capătul puterilor. Obişnuită cu situații dramatice, Isabelle s-a gândit la tot ce putea fi mai rău, adică, de ce nu, la un limfom. Din fericire, niște analize medicale mai detaliate au demonstrat că, în ciuda aparențelor, *totul mergea bine*.

Până la urmă, lucrul cel mai îngrijorător era mușenia fetei. Isabelle se așezase lângă ea, pe marginea patului, iar Camille nu spunea nimic, nicio vorbă. Din când în când bolborosea c-o să mai dureze doar câteva zile și că nu există motiv de îngrijorare. Era însă limpede că spunea asta doar ca s-o liniștească pe mama ei, cuvintele erau rostite fără pic de convingere. Isabelle a chemat-o pe Iris, cea mai bună prietenă a lui Camille, iar aceasta a stat cu ea ore în șir. Cele două fete n-au vorbit prea mult. Iris a încercat să-i smulgă un zâmbet prietenei ei, povestindu-i ultimele anecdote de la liceu. Lui Camille însă totul i se părea fără noimă, dacă nu de-a dreptul absurd.

Cu toate astea, trebuia să se confrunte din nou cu această lume absurdă. Singura ei șansă era să se dovedească puternică. Nu înceta să se gândească la monstru, voia să-l înjunghie, o obseda imaginea asta, un cuțit înfipt în burdihan, să vadă cum i se scurge sângele, încetișor, chinuitor. Pentru asta era însă nevoie să se întâlnească din nou cu el. Ceea nu-și putea imagina. Ideea prezenței lui îi provoca o greață nesfârșită. Se temea de un singur lucru, ca el să sosească în vizită, jucând comedia profesorului îngrijorat de sănătatea elevei sale. Cum acesta nu primise nicio veste până în miercurea care a urmat după agresiune, a sunat-o până la urmă pe Isabelle. Din când în când îi trimitea mesaje mamei lui Camille ca să mai afle una-alta; era însă evident că voia mai ales să verifice dacă fata ciripise ceva. Șantajul lui părea să funcționeze. Uneori, fata se întreba: oare spusese adevărul? Mama ei săvârșise

cu adevărat o eroare medicală? Își amintea acum că, în urmă cu ceva vreme, să fi fost doi ani, Isabelle păruse în stare de șoc timp de mai multe săptămâni. Da, era posibil. Dar dacă tânăra născocea aceste amintiri ca să se potrivească cu prezentul? Nu mai știa. În general, nu mai exista nicio graniță între emoțiile ei, se succedau și se contraziceau într-o dezordine cumplită.

Când, în fine, s-a întors la liceu, a fost întâmpinată cu o amabilitate emoționantă. Lumea ajunsese la concluzia că fusese victima unei depresii; unul dintre acele momente din viață care nu pot fi vindecate decât prin săptămâni întregi de lăncezeală în pat. Au constatat că era foarte palidă, dar în fond pielea ei nu fusese niciodată prea rumenă. Au constatat și că e tăcută, dar ea nu fusese niciodată prea vorbărească. Adevărata schimbare privea nivelul ei școlar. Nu mai reușea să se concentreze. Nu se mai simțea în stare să înțeleagă. Parcă în creierul ei nu ar mai fi existat conexiuni, parcă domnea o anarhie care învălmășea totul. De unde până atunci fusese o elevă strălucită, sau, oricum, o elevă care deprindea cu ușurință, acum totul i se părea teribil de complicat. Spre uimirea generală, a trebuit până la urmă să repete clasa.

Camille își mascase suferința într-un mod neobișnuit. Fisura era invizibilă. Toți îi simțiseră tulburarea, oboseala, depresia, dar nimeni nu își închipuisese realitatea. Dădea dovadă de dârzenie, spunea că nu pricepe ce i se-ntâmplă. Mințea neîncetat; asta avea poate s-o ajute să devină altă persoană, spera ea.

La începutul verii, a părut că se înzdrăveneste. Nu a vrut să plece în vacanță^[19], cu excepția săptămânii tradiționale petrecute cu părinții în Bretania. Obișnuiau să se ducă la Crozon, în capătul peninsulei Finistère. În acel an, destinația familiei a

căpătat o dimensiune specială; Camille se afla la limita extremă a ceea ce putea îndura. Era ea însăși o limbă de pământ care pierdea în mare. Într-o după-amiază, au făcut o călătorie cu vaporul. Cerul prevestea furtună, conferind oceanului o densitate neliniștitoare. În mod paradoxal, Camille a întrezărit frumusețea acestei imagini apăsătoare. A fost impresionată până la lacrimi. Mama a întrebat-o ce pățise, iar Camille i-a răspuns în două vorbe: „Sunt fericită.”

14

Părinții lui Camille nu pricepeau de ce se oprise din pictat. Cu siguranță, își ziceau ei, e mai bine așa: probabil că unul dintre motivele alunecării ei în abis fusese supradoza de elan creator. Ca să fim drepecți, Camille voise să se-apuce din nou de pictură la câteva săptămâni după agresiune. Dar abia ce s-a apropiat de paletă, că s-a și pus pe vărsat. Mirosul culorilor îi provocase o greață de nestăpănit. Monstrul reușise să distrugă și asta, să contamineze de scârbă lucrul cel mai important pentru ea. Era condamnată să trăiască în absența motivului ei de entuziasm.

După vacanță, Camille a început să repete ultimul an de liceu, lucru care i-a mers destul de bine. Hotărâse să se dedice integral studiului și a obținut rezultate impresionante; nimeni nu înțelegea cum de putuse această fată să rămână repetentă cu un an înainte. Încă de la începutul primului trimestru, a fost convocată de directoarea liceului. Doamna Berthier avea o anumită vârstă, dar chipul său respira tinerețe. Și-a întâmpinat eleva cu un surâs larg și i-a arătat un scaun. Camille era înspăimântată de această convocare. Ce făcuse oare? Din ziua groazei încoace, se simțea vinovată pentru te miri ce. Doamna Berthier a început:

— Aș vrea să cer o derogare pentru tine. Știu că ai trecut printr-un moment greu cu un an în urmă, și

asta se poate întâmpla oricui. Te-am pus să repeți anul pentru că nu exista altă cale. Acum însă, suntem încântați de râvna și de rezultatele tale. Astfel stând lucrurile, mi se pare evident că poți trece direct în anul următor. Va trebui să muncești cu sânge, și știu că ești în stare. Ce zici?

— Nu știu.

— Te poți gândi câteva zile, dar să ai în vedere că e o măsură excepțională.

— Nu știu, nu știu cum să vă mulțumesc, a spus atunci Camille, răvășită, nu atât de veste, cât de bunăvoința femeii.

15

A fost începutul unei perioade mai tihnite. Rezultatele bune pe care le-a obținut îndreptăteau întru totul măsura de care beneficiase. Întâmplarea a făcut să se nimerească în aceeași clasă cu Jérémie (care repetase anul II). În timpul orelor îl privea cu o ciudată tandrețe; aparținea lumii de dinainte de tragedie. Își amintea de *ungherul lor* din parc; iar asta avea să rămână pe veci dovada că ar fi putut trăi fericită. Asta existase! Se cuvenea să mai zăbovească un pic asupra acestei realități uitate. Într-o seară, Camille i-a propus să meargă la plimbare, iar el a acceptat cu un aer cam înfumurat, de parcă s-ar fi așteptat ca ea să se întoarcă la el într-o bună zi. Nu putea bănuî că trebuise să moară ca să poată învia pentru el.

Au făcut niște pași, au ajuns să se țină de mână și pe urmă să se sărute. Focul sărutării ei l-a uimit pe băiat. S-a dat înapoi.

— Ce e? Ai pățit ceva?

— Nu... nu... doar că... pe vremuri nu sărutai așa...

Într-adevăr, nu mai era aceeași fată. Părea copleșită de dorință. Când l-a sărutat pe Jérémie, în ea s-a declanșat ceva: sentimentul că trebuie să adune amintiri ca să dilueze otrava violului. Era cam greu de înțeles sau de definit, dar această

intuiție a fost răscolitoare. Voia să-l sărute și apoi să-l mai sărute o dată pe Jérémie, voia să fie ținută strâns de mijloc, voia să i se ofere, să se piardă în el, voia să devină prima imagine care să i se ivească în ochi atunci când va stinge lumina.

— Putem merge la mine, dacă ai chef, a spus ea.

— La tine?

— Da, tata e la Nancy și mama e de gardă până la zece. O să fim singuri.

— ...

— Nu asta voiai?

— Ba da... desigur. E perfect.

La nici mai puțin de treizeci de minute după acest dialog, Jérémie a dat un strigăt ascuțit în urechea dreaptă a lui Camille. Ejaculase. Tânăra a continuat să-l strângă cu putere, ca să nu se miște și să rămână cât mai mult în ea. Nu simțise nicio plăcere, ocupată fiind să conștientizeze actul. Ca și cum privirea i-ar fi părăsit patul și trupul, ca să contemple situația în ansamblu. Iar această imagine o satisfăcuse la culme. Gemetele de plăcere ale lui Jérémie îi îngăduiau să creadă că devenise posibilă o nouă poveste. Era liberă să-și ducă viața după pofta inimii. Își recăpătase trupul.

De îndată ce se nimerea singură acasă, Camille îl chema pe Jérémie. Pofta ei sexuală era din ce în ce mai intensă. Băiatul se temea uneori că nu e la înălțime, însă trăia un vis cu ochii deschiși. Această fată, pe care o dorise atât, i se oferea fără răgaz, până într-atât încât situația ajunsese să pară ciudată. Într-o zi, i-a propus lui Camille să meargă la film; n-o interesa; cum n-o interesa să iasă la restaurant ori să aibă vreo altă activitate care să nu fi fost sexuală. Voia o orgie de imagini și era foarte departe de a-și fi făcut plinul. Până la urmă, el s-a enervat, și a zis că s-a săturat să fie un obiect.

— Există o groază de băieți care vor să se culce cu mine, așa că, dacă nu-ți convine, la revedere, i-a răspuns Camille cu nepăsare.

Și, într-adevăr, au fost alții. S-a culcat cu Baptiste, cu Thomas și cu Mustapha. A început să fie considerată parașută, curvă, nimfomană, dar o durea-n cot. Nu-i păsa de judecățile celorlalți, și asta era cel mai bun mod de a-i face să tacă. Nimeni nu poate răni un mort.

16

Rezultatele ei școlare continuau să fie excelente. În ultimul an de liceu, a trecut la o clasă cu profil literar.^[20] A plecat din nou cu părinții în Bretania. O copie perfectă a verii precedente. Rutina îi dădea mai multă încredere decât orice altceva. Avea nevoie de o existență alcătuită din puncte fixe, stabile, din locuri balizate, insensibile la imprevizibilitatea oamenilor.

În timpul unei plimbări pe plaja Morgat, Isabelle a întrebat:

- Ce-o să faci după bac?
- Încă nu știu.
- Cu pictura cum rămâne? Nu mai vrei să mergi la Bele-arte?
- Nu știu. O să vedem la anul. Mi se pare așa de departe...
- Da, mă rog, dar trece repede.
- Mamă, pot să te-ntreb ceva?
- Sigur, draga mea.
- Ți s-a întâmplat... să regreți ceva din... ce-ai făcut la serviciu?
- Adică? Nu pricep.
- Nu știu. Cu vreun pacient... să-ți zici mai târziu... Că ai fi vrut să procedezi altfel.
- Ce întrebare ciudată.
- Da, poate, voiam doar să știu.
- Lucrăm adesea în regim de urgență. Ne străduim la maximum, mai tot timpul. Luăm decizii colective... Cu siguranță, uneori mai facem și

greșeli de diagnostic, dar asta-i meseria... Medicina nu e o știință exactă. Bine, eu mă aflu acolo ca să am grijă de pacienți. Să fac în așa fel încât să sufere cât mai puțin...

— ...

— De ce m-ai întrebat? Vrei să te faci infirmieră? s-a înșeninat Isabelle, găsind că ideea fiicei sale de a merge pe urmele ei era minunată.

Entuziasmul i-a fost grabnic temperat:

— Nu, nu. Nicidecum, a răspuns Camille.

Fata nu înceta să se gândească la ce susținuse Yvan; conversația îi revenea în minte, dar sub o formă încâlcită, aproape deformată. Nu-și mai amintea exact cuvintele. Camille înțelesese doar că maică-sa s-ar afla într-o mare primejdie, dacă ar ea vorbi. Chiar asta spusese individul? Era totuși ciudat. Isabelle tocmai îi confirmase că nu lua decizii de una singură. Precizase că e o chestie colectivă. Prin urmare, nu risca nimic. Camille văzuse la televizor povestea unei infirmiere care își eutanasia pacienții la sfârșit de viață ca să le scurteze suferințele. Poate că mama ei făcuse așa ceva. Ajutase pe cineva să moară. Iar Sabine înțelesese. Va avea, desigur, neplăceri. Dar se vor ivi comitete de susținere, ca și în cazul celeilalte infirmiere. Lumea va vorbi, vor exista opinii pro și contra, va fi un subiect dezbătut public. Oricum, nimic iremediabil. Nimic care să îndreptățească tăcerea, ori impunitatea călăului. Poate însă că era vorba despre altceva. O injecție cu doză prost calculată, uitarea cu urmări fatale a unui tratament, mama îi spunea mereu că e lipsă de personal, așa încât o greșeală de tratament putea să apară oricând, o stângăcie se preschimba în dramă, o eroare într-o grozăvie. Puteai trăi având așa ceva pe conștiință? Da. Camille știa mai bine decât oricine că barbaria putea să se ascundă în adâncul sufletului.

În mai multe rânduri, Yvan îi trimisese mesaje fostei sale eleve, prefăcându-se că o întreabă de sănătate. Își cântărea și cel mai mic cuvîntel, introducea o distanță perfect chibzuită. Camille le ștergea imediat. Cum dura de ceva vreme, i-a răspuns într-un târziu: „Vă implor, nu-mi mai scrieți!” Ceea ce el a și făcut timp de câteva săptămâni, după care iar nu s-a putut împiedica să nu-i scrie din nou. Neavînd altă soluție, Camille și-a schimbat numărul de telefon. Yvan a încercat atunci să afle vești prin intermediul soției; Isabelle îi mărturisea lui Sabine cât de întoarsă pe dos e fiica ei. Complet iresponsabil, dacă nu cumva va fi fost o formă bolnăvicioasă de ironie, iată ce i-a trecut prin minte: „Cred că ar trebui să se apuce din nou de pictură cu mine.”

Yvan se simțea la adăpost. De-acum, Camille n-avea să-l mai denunțe. Însă, ca să fie sigur, voia să-i vorbească. Așa că s-a hotărât s-o aștepte la ieșirea de la liceu. La drept vorbind, aparentul lui act deliberat era rodul unei porniri necugetate. Între două cursuri, a invocat o durere de cap insuportabilă și a părăsit instituția unde preda. Nu știa la ce oră termina Camille în ziua respectivă, dar n-avea importanță, era gata să aștepte ore în șir, doar ca să-i poată vorbi câteva minute. Nu era în stare să formuleze lucrurile atât de limpede, dar realitatea era simplă: avea nevoie să-i ia o povară de pe conștiință; să-l ierte, spunându-i că tot ce se întîmplase atunci nu era un capăt de lume. Doar o conversație deschisă ar fi putut să-l liniștească. Totuși, ea îl rugase să n-o mai caute. Dar nu-i stătea lui mintea la ce dorea Camille.

Fata l-a văzut imediat ce a ieșit din liceu. Stătea acolo, incremenit de cealaltă parte a străzii, cu un zâmbet scârbos pe figură. Li s-au întîlnit privirile, el a avut răgaz să-i facă un mic gest cu mâna, un gest pe care-l dorea amical, dar mâna îi era bleagă,

parcă-i atârna de la încheietură. Doar văzându-l pe acel bărbat la o distanță de câțiva metri, a și avut senzația că tocmai o violează. Trupul său a cedat, dând o replică și mai brutală decât cutremurul inițial. Din fericire, Iris se afla lângă ea. Camille s-a agățat de prietena ei și i-a cerut ajutor ca să ajungă acasă. Iris a crezut că nu mâncase nimic toată ziua și că i se făcuse rău. Au plecat împreună, braț la braț, fără să întoarcă privirea.

Yvan a privit cum Camille dă colțul străzii. Năucit, a rămas nemișcat. La scurtă vreme, a avut impresia că e privit. Să fi crezut lumea că e vreun pervers care pândește adolescente la ieșirea din liceu? L-a fulgerat o spaimă ciudată. Toată lumea știa ce făcuse. Da, îl priveau insistent, Camille povestise totul. Avea să vină poliția, cu siguranță. Trebuia să plece repede. Să nu cumva să pună mâna pe el. Ce nerod a fost că a venit aici și a riscat atât. Dar, asta e, nu-și închipuise că lucrurile aveau să se desfășoare așa. De ce reacționase oare Camille în felul ăsta? Nici măcar un bună ziua. Complicitatea lor, care fusese atât de profundă, se dusesse pe pustii. Totul se isprăvisse. Totul se năruise din pricina unei porniri tembele. Se vedea silit să recunoască: Camille nu mai voia să-l vadă în ochi. Degeaba îi tot scria, degeaba o aștepta la ieșirea de la cursuri, degeaba mai trăgea nădejde. Trebuia să dispară în ceață. Asta îi era osânda. Și uite-așa s-a întristat, s-a întristat profund. I se păruse atât de frumoasă. Da, la început nu îndrăznise să recunoască, iar acum o găsea și mai frumoasă decât înainte, parcă se sublimase prin frică.

În aceeași seară, Yvan a jucat comedia vieții conjugale. A pregătit cina pentru Sabine, spaghetti cu sos bolognez, precizând:

— Am tăiat ceapa exact cum îți place ție.

Sabine și-a sărutat bărbatul pe obraz. Din fericire, aproape că nu își vorbeau la masă, se uitau

la televizor; asta îi lăsa lui Yvan răgaz să fie cu gândul altunde, departe de-acolo, la Camille și iar la Camille. Fata îi aruncase o privire atât de furioasă, încât continua să-l străfulgere și acum. Ar fi dat orice ca să aibă prilejul să mai petreacă o oră cu ea. O oră, un minut, răstimpul unei respirații. Era pur și simplu de neconceput să n-o mai vadă din nou.

18

Imaginea agresorului ei i-a provocat lui Camille o nouă criză. A rămas la pat o lună întreagă, refuzând să meargă la liceu, spunându-și că n-avea niciun rost. Degeaba o descosea Isabelle pe fiica ei, se izbea ca de un zid. Răzbită uneori de fatalism, își spunea că asta-i firea lui Camille. Nu rămăsese nimic de făcut. Natura împarte atât lumină, cât și umbră, nu ne rămâne decât să ne deprindem. Însă după doar câteva clipe, Isabelle era năpădită de amintirea unei Camille pline de cerească voioșie.

Acest nou val de melancolie a cufundat-o pe Isabelle într-o descumpănire totală. Crezuse că răul cel mare trecuse. Această recidivă i se părea chiar mai înspăimântătoare decât prima depresie, pentru că nu se putea împiedica să nu-și zică: „Prin urmare, nu se va termina în veci...” Iar situația era gravă. Bacalaureatul venea la sfârșitul anului. Camille își periclita viitorul. Suferința ei părea însă atât de intensă, încât o diplomă atârna prea puțin. Mai conta doar speranța unui zâmbet. Totul era de prisos. Chipul fiicei sale părea o mască mortuară. O jelea seara, în camera ei. Thierry era și el la fel de răvășit. Bătea drumurile cu o amenințare continuă deasupra capului, cea a unui telefon care să-l anunțe vestea cea rea. Nu voia să discute cu soția despre asta, însă avea sentimentul că fiica lor se retrăgea uneori din lumea celor vii, vrând parcă să-și stabilească niște repere pentru cea de dincolo.

Trebuia să facă ceva. Thierry i-a propus lui Camille să-l însoțească într-un turneu. Câteva zile pe drum, doar ei doi. A acceptat doar ca să le facă pe plac părinților. Isabelle a ajutat-o pe fiica ei să-și pregătească bagajul, a strâns-o tare în brațe la plecare și a făcut gesturi largi atunci când mașina s-a îndepărtat de casă. Dar, încă din prima seară, Camille și-a cerut scuze și l-a rugat pe taică-său:

— Suie-mă într-un tren, vreau să mă întorc acasă.

Thierry a insistat puțin, apoi a încercat să se arate autoritar: era prea târziu acum, plecaseră deja, ar fi trebuit să se gândească înainte, nu se schimbă programul când îți vine chef etc. Și-a încheiat brusc predica educativă, văzând proasta dispoziție a fetei. Era limpede, Camille se străduise să le intre în voie, să-i liniștească acceptând propunerea, dar își supraestimase puterile. Lumea dinafară îi făcea rău, o șfichiuia. Se chinuia să-și țină plânsul, ca să nu transforme această situație deja stânjenitoare într-o zăpăceală totală. Thierry n-a mai insistat și a lăsat-o la cea mai apropiată gară. Isabelle a venit s-o ia de la Lyon-Perrache și s-au întors tăcute acasă. Această întoarcere spectrală contrasta violent cu veselia nefirească a plecării. Încercarea lui Thierry, precum toate cele dinainte, se isprăvisse cu un eșec jalnic.

19

La câteva zile după acest voiaj ratat, Camille s-a dat jos din pat dimineața târziu. A luat o geantă în care să-și pună câteva lucruri. A făcut toate aceste gesturi fără cea mai mică șovăială, de parcă acea clipă nu fusese decât împlinirea unei acțiuni pe care o avea deja desenată în minte.

Când Isabelle a găsit casa pustie la întoarcerea de la spital, a intrat imediat în panică. I-a trimis lui Camille numeroase mesaje, vocale și scrise, fără să primească răspuns. După câteva telefoane la prietenii ei, s-a dus la poliție. După un ceas interminabil de așteptare, a fost primită de o femeie care, în mod vădit, era de aceeași vârstă cu ea:

— Când ați constatat dispariția fiicei dumneavoastră?

— Astă-seară, când am ajuns acasă.

— Și ați venit așa repede la noi?

— Nu-mi răspunde la telefon.

— Aveți niște motive anume de îngrijorare?

— Da. Se află., într-un soi de cădere psihică. Și nu-i stă în obicei să nu ne anunțe. Și-a luat o geantă cu lucruri...

— Prin urmare, bănuți că a fugit?

— Da.

— Ați încercat să-i contactați prietenii?

— Niciunul nu știe unde ar putea fi.

— Cu siguranță o să se întoarcă. Mergeți acasă și mai vedem mâine.

— Vă spun că nu-i stă în obicei să nu mă anunțe... în clipa asta nu-i în toate apele ei. Vă rog... ajutați-mă...

Pronunțase aceste ultime cuvinte cu vocea înecată în lacrimi. Deși era obișnuită cu genul ăsta de situații și se antrenase ca să nu fie copleșită, funcționara care înregistra declarația a fost mișcată de frământările lui Isabelle. Adevărul e că își amintea de ea. Cu câteva luni înainte se dusesese la spital cu fiul ei, care se accidentase la un meci de fotbal. Infirmiera i se păruse tare de treabă. Era cam aiurea s-o revadă în halul ăsta de tulburare, ba chiar de disperare, câtă vreme la prima lor întâlnire rolurile fuseseră inversate: în ziua aceea, ea fusese mama îngrijorată pentru copilul ei. A încercat să-i dea încredere, să-i spună că e un lucru obișnuit, că e vorba de plecări pe termen scurt. Adolescenții se întorceau mereu acasă sau dădeau până la urmă un semn. Isabelle nu asculta, cuvintele nu slujeau la nimic. Trebuia ajutată cu gesturi concrete.

— Aveți idee cum era îmbrăcată Camille în dimineața asta?

— Nu.

— O să-i semnalăm dispariția. Aveți vreo fotografie de-a ei?

Isabelle a deschis geanta și a scos portofelul. Avea mereu acolo o fotografie a fiicei sale. Sigur, data de mai bine de un an, dar era îndeajuns de fidelă: când a ridicat-o, Isabelle a izbucnit în plâns. Era o imagine din vremuri care nu mai existau, o epocă de dinainte de nedumerire și de spaimă. Regăsea trăsăturile micuței ei adorate, cea care n-ar fi putut în veci pleca fără să dea un semn.

Polițista a dorit să-i fie cât mai mult de ajutor, promițându-i ceea nu se făcea niciodată în acest stadiu al anchetei.

— O să fie bine... Nu fiți neliniștită... O să trimitem poza tuturor patrulelor noastre de noapte. Voi avea grijă personal să țină seama de dispariția lui Camille.

— Mulțumesc.

— Cel mai bine, acum, ar fi să vă duceți acasă și să încercați să vă odihniți.

— O să-ncerc, a răspuns Isabelle, știind prea bine că-i va fi cu neputință.

O conștiință suferindă nu poate face pauze. Simțea un fel de arsură din ce în ce mai chinuitoare înlăuntrul trupului. De luni de zile veghea la răul din fiica ei, îl minimaliza de bună seamă, ca să evite mai-răul, dar de data asta avea un fel de presimțire tragică. Situația era gravă.

— Vă anunțăm de îndată ce aflăm ceva... adăugase polițista.

O frază cumplită pe care o auzi în filme, întotdeauna legată de anumite împrejurări sinistre. Iar contextul de-acum exact așa era. Fără cea mai mică îndoială.

Thierry și-a întrerupt călătoria și s-a întors la nevastă în toiul nopții. Nicio veste, în continuare, de la Camille. I-au scotocit prin cameră în căutarea celui mai mic indiciu sau poate chiar a unui jurnal

intim. În zadar. La urmă, au deschis și geamantanul masiv din răchită unde se aflau înghesuite sute de crochiuri și de schițe. S-au apucat să le răsfoiască, sperând găsească un semn sau o explicație. Dar nu era nimic de descifrat în desenele alea. Camille nu era omul care să-și lase în urmă vestigiile disperării sau adresa unde fugise.

20

Camille își petrecuse noaptea într-un hotel din apropierea gării Part-Dieu. În zori, cu o străfulgerare de luciditate, s-a gândit cât de neliniștiți trebuie să-i fi fost părinții. Când și-a deschis telefonul, le-a cântărit neliniștea după mulțimea de mesaje primite. Și-a cerut scuze: „Am nevoie să plec câteva zile. Îmi pare rău că vă fac să suferiți, dar n-am încotro.” Un ceas mai târziu, și-a cumpărat bilet spre Nisa. La primul tren care pleca. „O să fac baie în mare” și-a spus, uitând că marea era rece sloi în luna februarie.

Puținii bani pe care-i avea se duseseră în mare parte pe hotel și pe tren. Când a sosit la Nisa, și-a lăsat geanta la depozitul de bagaje și s-a plimbat o bună parte din zi. Camille simțea că i s-a luat o piatră de pe inimă pentru că nu se mai afla la ea în oraș; instinctul care o făcuse să plece fusese corect. Încă mai era în stare să se îndrepte către ceea ce îi făcea bine. Să schimbe aerul, cum se zice. Aici, parcă respira altă viață. După o hoinăreală pe Promenade des Anglais, s-a hotărât să se lungească pe pietricelele de pe plajă. După o vreme, s-a dezbrăcat și a înaintat spre mare, îmbrăcată doar cu un tricou. A intrat în apă, fără cea mai mică ezitare, de parcă nu își dădea seama că e rece ca gheața. De câteva clipe, nu mai era în stare să perceapă limpede lumea reală. Nu i s-a părut ciudat nici faptul că era singura care se scălda. Curând, atitudinea ei a atras privirile. S-a îndepărtat de țărm, fără să aibă luciditatea să priceapă că era prea

stoarsă de energie ca să înoate; nu mâncase nimic de douăzeci și patru de ore. Se simțea în sfârșit fericită, deși avea aerul unei nebune sau al unei sinucigașe.

Doi polițiști municipali îi strigau să se întoarcă pe plajă, dar nu-i auzea, abia de distingea în depărtare două siluete vag umane. Unul dintre bărbați a intrat până la urmă în apă și s-a dus după ea; în momentul în care s-a apropiat, Camille s-a apucat să dea puternic și haotic din mâini și din picioare, de parcă ar fi vrut să se zbată din vreme, convinsă că e atacată. Bărbatul a reușit s-o liniștească, explicând că nu-i vrea răul, ci doar s-o ajute, pentru că se afla în pericol. Nu mai avea suficientă tărie ca să nu-l creadă, s-a lăsat în voia lui și și-a pierdut cunoștința înainte să ajungă la mal.

Când s-a trezit, era lungită pe un pat de spital. A stat așa o vreme, cu ochii pironiți la albeața tavanului, după care venit la ea o infirmieră.

— Cum te simți?

— Unde suntem?

— Ești la Urgență. Ți s-a făcut rău când înotai.

— Înotam? Unde anume?

— În mare.

— Ce mare?

— La Nisa. Ești la Nisa.

Camille nu-și amintea o boabă din ce se întâmplase.

— O să sosească părinții dumitale, a continuat infirmiera, după care a adăugat încet, aproape șoptindu-i în ureche:

— Totul va fi în ordine!

Era o formulă pe care trebuia s-o rostească de zeci de ori pe zi tuturor pacienților din spital. Care ordine? s-a întrebat îndată Camille. Antidotul dezordinii? În cazul ăsta, ar fi bucuroasă dacă

profeția infirmierei s-ar împlini. Nu aștepta ordinea, aștepta doar să înceteze dezordinea.

Polițiștii găsiseră în pantalonii lui Camille cheia de la seiful pentru bagaje. După ce i-au recuperat lucrurile, i-au aflat identitatea. Le-au transmis apoi informația colegilor de la Lyon, fiindcă dispariția fetei fusese deja semnalată. Isabelle era să leșine când a auzit: „Fiica dumneavoastră a fost găsită la spitalul din Nisa.” Preț de o clipă, a fost convinsă că se refereau la un cadavru. Preț de o clipă, a simțit moartea. Odorul ei era însă în viață. Va putea s-o strângă în brațe. A străbătut, alături de Thierry, un coridor nesfârșit, ca să ajungă la salonul lui Camille. Au putut s-o vadă prin geam, fără să fie văzuți. În mod ciudat, părea senină. Deși situația era dramatică, atunci când familia s-a văzut reîntregită, asupra lor s-au coborât câteva clipe de bucurie.

S-au suit în mașină și au pornit încet spre Lyon. Isabelle stătea în spate, lângă fiica ei, și o ținea în brațe. Din cinci în cinci minute o întreba cum se simte, dacă vrea să facă o pauză, orice i-ar fi putut descreți fruntea. Camille spunea că totul e bine, și era adevărat. Poate că avusese nevoie să se rătăcească, să privească moartea în față, ca să poată trăi din nou.

21

Camille s-a întors la liceu, s-a reapucat de studiu. Ca printr-un miracol, se gândea Isabelle. S-a adâncit pătimaș în recapitulările pentru bacalaureat. Era singurul lucru care mai avea însemnătate. Să se blindeze cu informații solide. Părea greu de priceput ce e în mintea ei, dar poți oare să-i reproșezi unei liceene că învață prea mult? Duminica, tatăl ei voia s-o ducă la pescuit, ea refuza, dar până la urmă accepta ca să-i facă plăcere, cu condiția să-și poată lua o carte.

Nimeni nu-și putuse închipui un asemenea deznodământ la jumătatea anului școlar, dar Camille și-a luat bacalaureatul cu calificativul foarte bine. Era deosebit de înzestrată. Mama ei voia să organizeze o mare petrecere, bucuria se cădea împărtășită, și poate că avea să dureze în veci dacă ar fi fost astfel arătată lumii. Însă tânăra s-a posomorât când a auzit numele lui Sabine printre oaspeți.

— Nu, nu, nu vreau nicio petrecere, i-a spus ea mamei, nimic nu m-ar putea face mai fericită decât să cinez împreună cu tine și cu tata.

Ceea ce au și făcut, într-unul dintre cele bune restaurante din Lyon, Daniel și Denise, unde au putut sărbători împreună *happy-end*-ul acelui an școlar.

La sfârșitul mesei, Camille a anunțat că se va apuca din nou de pictură. În alte vremuri, părinții ar fi fost îngrijorați. Cariera artistică nu e cea mai potrivită ca să-ți făurești un viitor concret. Acum însă situația era alta. Simplul fapt că fiica lor își dorea ceva îi umplea de încântare. Avea din nou proiecte, dorințe. Întâia oară, după multă vreme, Camille se simțea puternică, aproape de neînfrânt; era exagerat, dar nu mai voia să audă de jumătăți de măsură; fie în dârzenie, fie în slăbiciune, mergea până la ultima limită. Hotărârea pe care o luase îi îngăduia în sfârșit să aibă un ascendent asupra călăului. O distrusese furându-i trupul, dar nu avea să-i fure și viața. Camille era pe cale să găsească puterea să nu mai asocieze pictura cu violul pe care-l îndurase. În toamnă, voia să urmeze Belee-arte. I s-a spus că era prea târziu, că ar fi trebuit să-și înainteze dosarul încă din primăvară. Încă o dată, doamna Berthier, directoarea liceului, i-a sprijinit demersul, iar Camille a fost admisă. Și-a petrecut toată vara la bibliotecă, răsfoind cărți despre artă, explorând universul multor artiști, de la Otto Dix la Charlotte Salomon.

I-a rugat pe ai ei să stea câteva zile la Paris în loc să se repeadă direct spre Bretania. Nu-i refuzau nimic; toanele ei însemnau viață. Voia enorm să reviziteze muzeele din capitală, mai ales Orsay. Această a doua călătorie a fost și mai frumoasă decât prima; și-ar fi dorit să nu mai plece, să-și petreacă toată vara acolo, înțelegea puterea tămăduitoare a picturii. Când ne aflăm în fața unui tablou, nu suntem supuși unei judecăți, dialogul e pur, opera pare să ne înțeleagă suferința și ne consolează prin tăcere, rămâne într-o eternitate neclintită și liniștitoare, singurul ei țel fiind să ne copleșească cu vibrațiile frumuseții. Cu Botticelli uiți de tristețe, spaimele se domolesc cu Rembrandt, iar supărările se împuținează cu Chagall.

În Bretania, la Crozon, Camille s-a gândit încă o dată la toate imaginile pe care le adunase; înlăuntrul ei se năștea ceva, gâlgâitul propriei voci. Desigur, pictase foarte mult înainte de tragedie, iar originalitatea ei era neîndoielnică, dar acum se întorcea cu o putere sporită, cu o viziune mai clară. Vine mereu o clipă când artistul își spune: acum ori niciodată! Asta i s-a întâmplat lui Camille în vara aceea. Se întorcea la viață prin artă și asta o înzestra cu și mai multă forță și limpezime. Avea să fie ca nimeni altcineva; prin venele ei curgea unicitatea.

22

Începutul anului școlar la Bele-arte a fost ca un vis. Camille era fericită să se afle într-un mediu nou, nebântuit de amintiri. Uneori te poți vindeca printr-o simplă schimbare geografică. Chiar dacă se simțea mai bine, trecutul o năpădea adesea în valuri. Trebuia să se reconstruiască nu colmatând fisuri, ci ridicând noi temelii. A căutat pe Internet un psiholog care s-o poată ajuta. S-a oprit la Sophie Namouzian. Mai ales datorită numelui ei, care i s-a părut foarte încurajator.

Camille își imaginase o blondă scundă și rotunjoară, un fel de mămică împlinită, dar s-a trezit cu o femeie înaltă, destul de slabă, cu păr sur; genul proxim, Giacometti. Cam austeră la prima vedere, nu încerca să seducă, să te facă să crezi că-ți va rezolva problemele în trei ședințe. Mutra ei avea topografia unui drum care trebuia străbătut în toată lungimea lui ca să-ți poată oferi pace interioară.

La prima întâlnire, Camille a vorbit puțin, iar Sophie Namouzian n-a insistat nici ea. S-au cunoscut prin tăcere. Era nevoie de multe săptămâni pentru ca dialogul să devină mai fluid. Psihologa delimitase intuitiv profilul noii paciente. O copilărie fericită, într-un mediu stabil, o fată echilibrată și plină de viață, năruită subit de un traumatism, probabil un viol, săvârșit nu de către un membru al familiei, ci de un bărbat nu foarte apropiat, care se purtase brutal și neașteptat; apăruse o sufocare legată de această modificare bruscă și poate că bărbatul o șantaja; oricum, era limpede că fata nu se destăinuise nimănui, și asta o apăsa cel mai tare, acest insuportabil adevăr al dezastrului și tăcerea care-l înconjură.

Clarviziunea lui Sophie Namouzian era impresionantă. Există persoane care pot fi ușor descifrate, însă nu era cazul lui Camille. Încerca să-și mascheze cât de cât sentimentele, din pudoare. La drept vorbind, nu era chiar pudoare: i se întâmpla destul de des să vrea să urle, să sfâșie vâlul care-i oprea cuvintele; așadar nu, nu era pudoare, ci rușine. Doar cuvintele o puteau apăra de rușinea care o măcina. Namouzian va aștepta răbdătoare aceste cuvinte. Aveau să sosească și să fie hotărâtoare.

23

Părinții lui Camille hotărâseră să-și închidă contul PEL^[21] ca să închirieze o garsonieră în

apropierea facultății. Astfel, fiica lor era scutită de drumurile cotidiene și căpăta o independență care putea să-i fie benefică. Oricum, ea își exprimase clar dorința în acest sens. Locuia într-un spațiu mobilat, lipsit de farmec, dar asta n-avea nicio importanță. Își petrecea timpul la facultate, unde existau niște săli mari, numite „ateliere”, care le permiteau studenților să lucreze în condiții care lui Camille i se păreau ideale. În ciuda faptului că stătea mai tot timpul acolo, nu-și făcea prieteni. De îndată ce o discuție devenea prea personală, se retrăgea, pretextând că trebuie să ajungă acasă; când se organizau petreceri, nu era niciodată liberă. Desigur, și-ar fi dorit să discute cu alți tineri artiști, să compare lucrări, să-și împărtășească îndoielile; dar îi era peste puteri. Ideea de a lega prietenii noi o înspăimânta. Ca să-și dea curaj, se gândea la toți artiștii pe care-i prețuia, artiști ale căror vieți fuseseră capodopere de singurătate. I se întâmpla uneori să vorbească la telefon cu Iris, dar nu se mai vedeau. Camille se rupea de lume și asta nu o întrista deloc.

Îi plăcea să se piardă în mulțime, mai ales la cursurile domnului Duris. Se așeza în mijlocul amfiteatrului, folosindu-i pe ceilalți studenți drept metereze. Acest profesor, care părea să aibă două personalități, îi plăcea în mod special. În amfiteatru, în ciuda unei pasiuni evidente, avea întotdeauna ceva ușor mecanic, nu-l simțea dispus să se lanseze în improvizații sau digresiuni, era o autostradă a cunoașterii. La cursurile practice, situația se schimba, părea mult mai liber. Foarte atent la ce spun studenții, se întâmpla să-și modifice traiectoria cursurilor ca să fie cât mai aproape de sensibilitatea fiecăruia. Uneori, Camille se întreba care este adevărul acestui om. Intuitiv, îl percepea ca pe un partener trist; și, chiar dacă alții nu păreau să vadă asta, deslușea în el un fel de deznădejde. Era pe vremea despărțirii de Louise și, sub aerul lui

nepăsător, nimeni nu întrezărea disperarea; doar un suflet rănit era în stare de așa ceva.

Lui Camille i se părea esențial să picteze și să facă progrese la nivel tehnic. Trebuia însă să se și adape din ceilalți, ca să se poată ulterior defini. Cursurile domnului Duris aveau să fie, în acest sens, indispensabile pentru evoluția ei. Când vorbea despre copilăria lui Rubens sau despre perioada de senectute a lui Dalí, pictura devenea ca o poveste neîntreruptă. Actul de a picta devenea atunci o participare la această narațiune. Atunci când desena, lui Camille îi plăcea să simtă greutatea istoriei; geniile trecutului nu o intimidau. Dimpotrivă, cunoașterea frumuseții îi sporea forța. Viața celorlalți îi îmbogățea neîncetat propria viață.

Duris o urmărea cu mare atenție pe această nouă studentă. Nu i-a luat mult timp ca să descopere cât era de specială, fie și numai prin ardoarea dorinței ei de cunoaștere. Unii studenți îi spuneau „tăcuta”. Dacă ar fi aflat, Camille nu s-ar fi supărat; ar fi considerat că era mai degrabă de bun augur pentru un artist. Tânăra vorbea puțin, dar lucrările ei scrise erau originale și inspirate, socotea Antoine. Deslușea în această studentă o personalitate originală, care avea cu siguranță să se reflecte într-o voce artistică neobișnuită.

24

Când se afla la facultate, Camille se simțea ocrotită^[22]. Totuși, trecea din nou prin zone de turbulență; chiar nu vor dispărea niciodată? Uneori, simțea că e menită să fie veșnic dezgustată de sine. Cele câteva minute care o dezumanizaseră căpătau forma unei condamnări pe viață. Forțând-o să se confrunte cu propriile emoții, strădaniile depuse alături de psiholoagă o fragilizau. În continuare nu reușea să vorbească, dar cuvintele îi ajunseseră acum pe țărmul limbajului. Era terorizată de

următoarea ei confesiune. Uneori, i se părea că nu va reuși niciodată. Ceea ce trăise avea să rămână cu neputință de transmis; de parcă frazele care trebuiau formulate erau ele însele scârbite de ceea ce urmau să conțină. Eliberarea prin cuvinte, necesară împăcării cu sine, era o speranță mereu ratată.

Sophie Namouzian, care sesizase blocajul, i-a propus într-o ședință:

— Ar fi bine să scrii. Să pui cuvintele pe hârtie. În loc să vorbești, mi le-ai putea citi; iar dacă vei vrea să le păstrezi doar pentru tine, măcar vor avea meritul că există. Trebuie să ai unde să-ți rânduiești intimitatea. Uneori, când suferi, ajungi să te îndoiești de realitatea lucrurilor pe care le-ai trăit. Această mărturie scrisă îți pune la dispoziție puterea realului. E adevărul tău, cel al unei victime, desigur, dar și, în același timp, al unei luptătoare. Aici se află punctul de plecare al tuturor promisiunilor...

Pronunțase toate aceste cuvinte răspicat și cu calm, ca pe o sentință ușor hipnotică. Deși uneori părea distantă sau prea puțin implicată emoțional, această femeie se dovedea incredibil de omenoasă. Tânăra a părăsit cabinetul, mulțumindu-i terapeutei. Aceasta din urmă a fost pe dată năpădită de un sentiment ciudat. Ceva ce semăna cu un semn rău prevestitor.

25

O săptămână mai târziu, Camille s-a trezit în toiul nopții ca să scrie. Nu știa de unde să înceapă. Își formulase de nenumărate ori evenimentele în minte, repetându-le detaliile până în pragul nebuniei. Nu mai putea da înapoi. Sosise clipa cea mare.

Avea impresia că încearcă să lumineze un hău întunecat cu un biet chibrit. Vrând-nevrând, avea să dureze. Fiecare cuvânt, fiecare literă chiar, era o povară de care trebuie să scape. A scris două fraze, apoi s-a oprit. S-a îndreptat spre fereastră ca să

privească orașul dormind. Garsoniera, alcătuită din două foste încăperi de bonă, se afla la ultimul etaj dintr-un imobil burghez. În depărtare, a zărit doi îndrăgostiți care fumau cocoțați pe un acoperiș. Personificarea fericirii. Năzuia să fie în locul lor. Să se iubească privind cerul, în miezul nopții, și trăgând dintr-o țigară; iubire prin rotocoale de fum. Părea nespus de simplu, dar Camille a avut impresia că se află în fața inaccesibilului. Mai întâi această scenă a fermecat-o, după care a început s-o simtă ca pe o rană cumplită.

S-a oprit din scris și a încercat să doarmă. În zori, s-a ridicat din pat și a citit în grabă cele două fraze pe care le terminase. Și-a jurat să continue chiar în aceeași seară. S-a pregătit de plecare ca să nu întârzie, începea cursul practic cu Antoine Duris la ora opt. I se părea absurd să predai orice materie la ore atât de matinale, darămite pictura! Arta se potrivea cu noaptea. De altfel, profesorul însuși părea destul de istovit și, la începutul cursului, avea gura uscată. Se putea trage concluzia că trăia singur. Înainte să le dea binețe elevilor, nu rostise nicio vorbă; nici femeii lui care dispăruse, nici copiilor pe care nu-i avea. Era însă locuit de energia divină a celor împătimiți. După câteva fraze despre un pictor sau despre un tablou, simțea că s-a trezit de-a binelea.

În dimineața aceea a continuat un ciclu dedicat autoportretului, început cu o lună în urmă. În momentul acela dezvolta o teorie despre ceea ce el considera că reprezintă o adevărată particularitate a picturii:

— Practic, toți pictorii hotărăsc, la un moment dat, să devină subiectul propriei opere. E un fel de drum obligatoriu. Mi se pare că e singura artă supusă acestei necesități autobiografice. În literatură, de pildă, mulți scriitori mari și-au încheiat opera fără să scrie niciodată despre viața lor, fără să se picteze vreodată pe ei înșiși, dacă pot spune așa. Ce părere aveți?

— ...

Era prea dimineată ca să aibă o părere despre această teorie. Spre surprinderea generală, Camille a ridicat mâna. Înainte chiar ca profesorul să-i dea cuvântul, a început:

— Nu cred că e-așa. Orice artist se reprezintă pe sine. În literatură, autorul se află pretutindeni, cu siguranță. E, poate, mai vizibil când îți pictezi propriul chip, dar asta nu face din pictură o artă diferită a expresiei de sine. Nu cred că poți crea fără să exprimi ceea ce ești. Mi se pare că teoria dumneavoastră se oprește la suprafața lucrurilor.

Camille a considerat că e prudent să se oprească. Toată lumea a fost siderată că „tăcuta” se pornise într-o atât de lungă expunere a punctului său de vedere. Curând, a fost urmată de alți studenți, care și-au exprimat la rândul lor dezacordul. Profesorul nu se aștepta la o asemenea critică a vorbelor lui, dar, ca să dea bine, a spus că era încântat să vadă că orele lui devin un spațiu al dialogului, unde fiecare se exprimă cât mai liber cu putință. Primise comentariul lui Camille cu îngăduință. Din partea unei persoane rezervate, această luare de cuvânt publică era un semn încurajator.

La sfârșitul cursului, a vrut să se ducă la profesor și să-și ceară scuze. O stânjenea ideea că se aruncase așa în discuție. Și-a pus curajul pe seama celor două fraze scrise în seara dinainte. Da, exista, orice s-ar spune, o legătură. Acoperind trecutul cu vorbe, elibera prezentul. Într-o manieră aproape anarhică, precum izbucnirea oarecum necontrolată a punctului ei de vedere din acea dimineată. Deși scrisese încă foarte puțin, trăia deja efectele binefăcătoare ale acestei eliberări, încheiase brusc o nesfârșită perioadă de muțenie! În cele din urmă, s-a îndreptat către profesor:

— Pot să vă vorbesc o clipă?

— Da, desigur, Camille.

— Voiam să vă spun că... îmi pare rău pentru azi-dimineată. Nu voiam să vă contrazic în felul

ăsta.

— Să nu vă pară rău! Ați făcut bine că v-ați exprimat. S-ar putea să mă înșel considerând că doar pictura face din autoportret o cale obligatorie.

— Vai nu, nu vă înșelați, nu dumneavoastră.

— ...

— Cursurile dumneavoastră mi se par formidabile. Aveți o pasiune care e contagioasă. Sunteți o sursă de inspirație pentru mine.

— Mulțumesc.

— Eu...

— Da?

— Nu vreau să profit de timpul dumneavoastră, dar...

— Spuneți...

— Mi-ar plăcea foarte mult să știu ce părere aveți despre lucrările mele.

— Doriți să trec să vă văd la atelier?

— Da, ar fi important pentru mine.

— Știți... de obicei nu fac asta. Ca să nu mă bag peste munca colegilor mei. Dar, dacă asta doriți, de ce nu?

— Mulțumesc. Mulțumesc din suflet. Mâine sunt acolo toată ziua.

— Foarte bine, atunci o să trec mâine.

Camille a ieșit din sală stupefiată. Nu-i venea să creadă că îndrăznise să-i ceară s-o viziteze. De fapt, ideea îi venise cu mai multe zile în urmă. La facultate era foarte bine sfătuită, dar voia să afle și opinia profesorului de Istoria artei. Părerea lui conta mai mult decât a altora. Se simțea într-o totală potrivire intelectuală și emoțională cu el. Antoine sesizase importanța pe care o căpătase în ochii elevei, așa încât nu putea s-o refuze. Atitudinea ei din acea dimineață fusese complet diferită de cea din alte zile; ai fi zis că e o altă versiune a lui Camille, s-a gândit el. Nu înceta să-l surprindă, iar asta îl făcea să-și dorească și mai mult să descopere ce picta.

Spre sfârșitul zilei, Camille avea întâlnire cu Sophie Namouzian^[23]. Nici nu s-a așezat bine că, năpădită de un fel de rușine retrospectivă, a îngăimat:

— Nu știu ce mi-a venit azi. Am intervenit în mijlocul cursului, de față cu toată lumea. Apoi m-am dus la profesor. Cred că m-a luat de nebună. Nu m-am recunoscut. Nu eram eu.

— Ba da, Camille, dumneata erai! i-a răspuns destul de sec psiholoaga. Sunt convinsă că așa erai acum câțiva ani, spuneai cu voce tare ceea ce restul lumii gândea pe ascuns.

Camille n-a reușit să răspundă și s-a pus pe plâns. Trecuse o groază de vreme de când nu i se mai scursese vreo lacrimă. Era o eliberare prin ochi. Plângea pentru că femeia aceea avea dreptate. Redevenise cea de pe vremuri, parcă se deșteptase dintr-o nesfârșită anestezie. Da, ea era cea care se purta așa, liberă și nesupusă judecății celorlalți. Nu erau lacrimi de tristețe; dimpotrivă, pentru prima oară, părea că totul e din nou posibil. Camille și-a descris în câteva vorbe temperamentul, apoi a povestit niște amintiri. Narațiunea ei se înfiripa din nou.

Când s-a întors în locuința ei, istoria ei regăsită a îmboldit-o irepresibil să deseneze. A pus mâna pe un bloc de desen cumpărat cu o săptămână în urmă. Lungită în pat, a făcut câteva crochiuri unul după altul, reprezentând scene din copilărie; un Crăciun petrecut cu mama ei, care-i povestea despre îngeri; ori o vizită la cimitir, la mormântul mătușii ei, care se prăpădise prematur; tot ce-i trecea prin cap, fără o intrigă anume, fără o linie călăuzitoare. Trecutul se întorcea la ea, împletindu-se cu prezentul. Fractura temporală se închidea. În dimineața aceea, chiar se întâmplase ceva. Decontractarea bruscă din

timpul cursului lui Duris fusese semnalul acestei dezlănțuiri îndelung așteptate. Fosta Camille își luase din nou în stăpânire împărăția.

Asaltată de gânduri, Camille s-a apucat să-și deseneze profesorul. Revedea ce zisese despre un pictor sau altul, fiind uimită că-și amintește discursul lui cuvânt cu cuvânt. Îl făcea să trăiască aievea. Antoine se preschimbase într-un soi de personaj. În anumite schițe, i se putea vedea pe chip ecoul unui regret. Camille desena un bărbat care părea cu un pas în urma prezentului. Așa îl percepea. Tăinuindu-și neîncetat tristețea. În alte desene însă, îi scotea în evidentă blândețea, bună-cuviință. Își dăduse seama că era preocupat de ea în mod deosebit. Prin această ipoteză, Camille se apropia de adevăr. Antoine îi ghicise potențialul și voia s-o ajute cât putea de mult.

27

A doua zi, după cum stabiliseră, a trecut pe la sfârșitul după-amiezii pe la atelier. S-a plimbat de colo-colo printre lucrările studenților, care l-au salutat toți respectuos. S-a întrebat de ce nu trecea niciodată pe-aici. Poate că se simțea stânjenit să pătrundă pe un teritoriu pe care-l considera că nu-i aparține? Ce prostie! I se spusese în mai multe rânduri – cel mai recent o făcuse Camille – că expunerile lui puteau influența puternic o evoluție artistică. S-a simțit emoționat că avea prilejul să-și atribuie o oarecare responsabilitate în toată această efervescență creatoare.

Când a ajuns în dreptul lui Camille, era așezată pe scaun. Regia acelei poziționări te lăsa să bănuiești că simțise venirea profesorului și că-l aștepta. Lângă ea, un tablou pe care tocmai îl pictase: un autoportret. Antoine s-a văzut confruntat cu o imagine stranie, de parcă ar fi avut întâlnire cu două Camille. În loc să-i vorbească elevei, a ales să

cerceteze pânza în amănunțime. Chipul de-acolo afișa o expresie neutră, dar privirea îi părea în mod limpede îndreptată către cel sau cea care studia tabloul. Într-atât de intensă și intimidantă era acea privire, încât, preț de o clipă, Antoine s-a simțit hipnotizat. Forța expresiei era însă domolită printr-un contur violet, estompat.

A mai rămas o clipă încremenit în fața lucrării, pe care imediat a socotit-o ieșită din comun. Camille a deschis discuția:

— Bună seara.

— Scuze, bună seara. Chiar sunt absorbit de tablou.

— L-am făcut pentru dumneavoastră. Mi-am zis, pornind de la teoria pe care ați expus-o, că trebuie să fac un autoportret.

— Vai... mulțumesc.

— La drept vorbind, am tot făcut până acum autoportrete. Ciudat e că sunt cele mai puțin personale lucrări ale mele. Mă reprezintă ca să fiu diferită. Ca să nu mai fiu eu.

— Pricep... De ce ai ales violetul?

— E culoarea melancoliei vesele, a răspuns tânăra, schițând un surâs.

Avea un aer atât de fericit că venise s-o vadă, încât bucuria nemăsurată o făcea să uite motivul prezenței lui.

Antoine părea descumpănit. Camille avea o personalitate atât de puternică, încât era nevoie de un răgaz ca să-ți afli locul în preajma ei. La început, a preferat să privească în tăcere, în loc să-și comunice treptat impresiile. S-a adâncit în lucrările pe care studenta i le-a prezentat, însă nu le-a deslușit cu adevărat coerența. Simțea o artistă care se lăsa pradă impulsurilor, care se schimba în funcție de umori, care trăda o inspirație multipolară. Îți trebuia ceva timp ca să descoperi progresiv o identitate comună, un fel de legătură care se

stabilea între tablouri.^[24] Se putea spune că inspirația generală era vegetală; mai mult sau mai puțin prezentă, natura astâmpăra haosul din lume. În fiecare lucrare, chiar și în cele mai sumbre, exista o speranță ascunsă. Iar această lumină se materializa adesea prin apariția unui copac sau a unei flori.

- E într-adevăr extraordinar, a conchis Antoine.
- Serios? Vă place?
- Da, chiar îmi place.
- Nu spuneți așa ca să-mi faceți plăcere?
- Nu, te asigur că ai o voce unică. Cine e profesorul de tehnică?
- Domnul Bouix.
- Bănuiesc că ți-a spus și el asta.
- Nu prea-i place să împartă complimente, dar, când văd cât de mult critică munca celorlalți elevi, îmi zic că apreciază cât de cât ce fac.
- Da, i s-a dus faima pentru asta. Tăcerile lui sunt un uriaș semn de încurajare.
- Oricum, vă mulțumesc. Mi-era tare teamă că vă deranjez.
- Dimpotrivă. Sunt încântat să stăm de vorbă. Hai să bem o cafea, e mai potrivit să vorbim așa despre munca dumitale... i-a propus direct Antoine.

Arareori se purta așa, dar primirea pe care i-o făcuseră studenții când sosise la atelier și dorința autentică a lui Camille de a-i afla părerea îl împinseseră spre această soluție. Voia să-și ducă pe trepte superioare complicitatea cu elevii. Iar asta îi oferea și un motiv să trăiască.

28

După câteva minute, ședeau într-o cafenea aflată nu departe de facultate. Antoine era curios să afle mai multe despre creația lui Camille. Îi plăceau artiștii și secretele lor. O admira în mod real. Îl

fascina apropierea de cineva care picta în felul ăsta. Antoine era profesor, dar la fel de bine ar fi putut să-și deschidă o galerie, să-și împărtășească preferințele, să-i pună în valoare pe ceilalți. Câtă vreme nu avea nicio veleitate artistică, se simțea perfect în rolul acesta.

Atunci, Camille s-a crispat puțin. Nu că n-ar fi apreciat momentul, dimpotrivă chiar, dar îi venea foarte greu să vorbească despre sine. Era încântată să asculte comentariile lui Antoine, le socotea pertinente și măgulitoare, dar se simțea stânjenită de fiecare dată când profesorul deschidea discuția despre geneza unei lucrări sau a alteia. Nu suporta să fie disecată. Întrebările lui trădau un interes plin de bunăvoință, Camille își dădea seama de asta, dar prefera să lase creația în sferele inconștientului; îi plăcea taina care învăluia nașterea ideilor. În general, nu prea suporta să i se forțeze intimitatea. Totuși, ea o ceruse. Însă privirea lui îi fusese îndeajuns. Simplul faptul că venea, că îi studia munca și vibra în fața ei, făcea cât toate cuvintele. Antoine și-a dat seama, nu a insistat, și a virat-o spre o zonă mai puțin apăsătoare:

— Ai vreo legătură cu familia Perrotin? Emmanuel ți-e rudă? a întrebat el.

— Nu, nici vorbă. Familia mea nu se pricepe deloc la pictură.

— Și-atunci de unde pasiunea dumitale?

— O vizită la un muzeu... Dar dacă stau bine să mă gândesc, nu mai sunt sigură că a început în ziua aia. Cred că se afla deja în mine. Îmi cer scuze, nu știu dacă sunt suficient de limpede.

— Te înțeleg perfect.

— Dar dumneavoastră?

— Poftim? Cum am ajuns să predau istoria artei?

— Da.

— Tot din întâmplare. Nu știu de unde mi-a venit dragostea pentru pictură. Cred că din simpla plăcere de a mă plimba prin muzee, oarecum ca dumitale.

Fuga de o adolescență complicată. Muzeele erau locurile care mă linișteau deplin.

— Da, frumusețea aduce împăcare, a zis Camille cu o bruscă gravitate.

O clipă, s-au oprit la această propoziție, de parcă tăcerea ar fi prilejuit întruparea unui gând.

*

Au continuat să vorbească o vreme despre pictorii lor preferați, despre arta contemporană, despre cele mai bune galerii de artă din Lyon. În cele din urmă, Camille l-a întrebat:

— Aveți vreo legătură cu Romain Duris?

— Nu, niciuna.

— Atunci avem ceva în comun, a răspuns ea zâmbind.

*

Au părăsit cafeneaua și au ieșit în stradă. A urmat un moment de stinghereală. Nici unul, nici altul nu se vedea pupându-se pe obraji de despărțire. Până la urma, Antoine i-a pus discret mâna pe umăr. Avea să fie singura lor atingere. Acest gest avea să îi revină în minte. Avea să îi revină adesea. Era un gest fratern, din care se putea cu siguranță naște o prietenie.

29

Antoine s-a întors acasă și a continuat să se gândească la Camille. Ce tânără incredibilă! În ora petrecută împreună, uitase de tot. Anumite persoane au puterea să te încremenească pe de-a-ntregul în venerația clipei prezente. Era nerăbdător să vadă ce se va întâmpla cu ea. La un moment dat, în timpul discuției, Antoine îi spusese: „Cred în dumneata.” Părase deosebit de tulburată de această propoziție. „Crede în mine”, avea ea să-și repete și asta avea să-i dea puterea să meargă și mai departe.

Se făcea târziu, Antoine avea teme de corectat. Periodic, le dădea studenților să comenteze un tablou. Aștepta de la ei nu doar relevanță în discurs, ci și stăpânirea elementelor istorice care contextualizau opera. Se afla în fața a circa douăzeci de lucrări, provenind chiar din clasa lui Camille. Desigur, a început cu ea. Era ciudat acum, când avea sentimentul că o cunoaște un pic mai bine. Nu avusese niciodată prilejul să stea la o cafea cu vreunul dintre studenții cărora urma să le corecteze lucrarea chiar în seara respectivă. Își începea lectura având o dispoziție mai mult decât favorabilă. Și exact din acest motiv avea să fie mai sever în notarea lucrării. Vădita lor complicitate nu trebuia să-i altereze nicicum neutralitatea. În ultimă instanță, ar fi fost fără îndoială mai bine să nu se mai întâlnească prea des cu studenții, tocmai ca să nu se mai trezească în astfel de situații.

Deși nu era o surpriză, a fost impresionat de calitatea analizei făcute de Camille. Scria bine, stilul îi era fluent și precis. Trebuia să comenteze un tablou al lui Munch: *Cap de bărbat în pletele unei femei*. Fata vorbea despre pictorul norvegian, despre nebunia și nevrozele lui, ai fi zis că se referă la un văr mai îndepărtat. În ultima parte a expunerii însă, a început să evoce cu totul altceva, insistând mai ales, într-o digresiune prelungă, asupra lui Salvador Dalí. Un demers interesant, dar fără vreo legătură reală cu analiza solicitată. Antoine i-a scris pe margine următoarea observație: „Strălucit, dar în afara subiectului.” Și, instinctiv, fără intenție anume, a subliniat cuvintele „în afara subiectului”.

Unui spirit artistic îi e întotdeauna greu să se lase zăvorât într-o expunere cu teză, antiteză și sinteză. Înțelegea perfect de ce evadase în alte sfere, acolo unde operele erau legate unele de altele, de parcă istoria picturii n-ar fi fost o succesiune de perioade

distincte. Pur și simplu, Camille nu era făcută să se lase îngrădită de o singură energie, fie ea a unui geniu norvegian.

30

Acasă, Camille și-a petrecut seara desenând. A făcut un crochiu în care putea fi văzută cu brațele ridicate spre cer. Apoi i-a scris titlul chiar în mijloc: „Sfârșitul vinovăției”.

A zăbovit îndelung asupra acestor cuvinte. Se considerase mereu vinovată pentru violul pe care-l îndurase, un sentiment absurd, irațional, iar acum se elibera brusc de o povară. A admis, pentru prima oară, că nu avusese nicio responsabilitate în drama care-o devastase. Ar fi trebuit oare să se poarte altfel? De ce se îmbrăcase așa? Acum se isprăvisese totul. Se știa victimă, victimă și-atât. Iar asta o făcea combativă. S-a gândit c-ar putea să depună o plângere, că nu i-ar păsa de represalii. La drept vorbind, punea din ce în ce mai puțin temei pe seriozitatea amenințărilor venite de la călăul ei. O constrânsese psihologic să-și țină gura, dar acum greșeala mamei ei, invocată de acel individ, i se părea puțin probabilă. A prins să se gândească concret la ce s-ar întâmpla dacă s-ar duce la poliție. Ar trebui să explice tot, deci să re trăiască tot. Ar fi nevoie de o confruntare. Cu siguranță, ar fi obligată să stea față în față cu el. Iar el ar nega. Ar acuza-o că minte. Poate că unii l-ar crede. Putea oare suporta așa ceva? În clipa de față se străduia să se reconstruiască, departe de tot coșmarul. Lupta, zi de zi, pentru asta. Și-atunci, de ce să facă pași înapoi? Cu câteva minute mai devreme, se simțea plină de forță, iar acum iată că redevenea fragilă, fragilă și dezgustată.

Așadar, n-avea să se încheie niciodată.

Răul chema răul, într-un ecou nesfârșit de întunecime. Yvan a apărut din nou în viața ei. Profesorul își ducea clasa să viziteze facultatea de Bele-arte. O expoziție evidenția lucrările de debut ale anumitor artiști. Cum te apuci de pictură? Poate fi recunoscut de la început specificul unei opere artistice? Yvan considera că e o idee bună să le arate liceenilor aceste trepte inaugurale. Arătându-le că toată lumea debutează, le sădea credința că asta li se va întâmpla și lor. Aveau să hoinărească prin sala mare, apoi se vor duce să aprofundeze la bibliotecă. Poate că această vizită va încuraja nașterea unor talente, credea el.

Camille s-a intersectat cu grupul de-abia la sfârșitul zilei. Nu l-a zărit imediat pe Yvan, dar a fost atrasă de mulțimea de tineri. Le-a simțit instinctiv nepăsarea și s-a întors cu gândul la vizitele ei din liceu; și-a amintit de momentul când se aflase în fața tabloului lui Géricault. Chiar atunci l-a văzut, puhav și asudat, jubilând la ideea puterii sale mizerabile de adult, atunci când le porunca elevilor să execute cutare sau cutare lucru. Da, el era. L-ar fi putut recunoaște și în mijlocul unui stadion înțesat; el, care-i bântuia visele și sufletul, se afla aici. A recunoscut-o imediat, fără să pară surprins. Știa probabil că studiază aici; adevărul e că sperase în taină s-o întâlnească și norocul îi surăsese. Ajuns lângă ea, i-a spus de-a dreptul: „Bună seara, Camille!” O formulă de politețe care semăna cu o palmă. A fost siderată. El și-a continuat drumul, înaintând spre ieșire, înconjurat de elevi și, mai ales, de fete. Camille a vrut să strige, dar asupra ei s-a năpustit un val de tăcere.

A încercat să se liniștească, să nu se mai înfurie pe acest semn morbid al destinului. Poate că ar fi trebuit să deslușească în el un simbol pozitiv, un mod de a pune capăt ororii. Asta i-ar fi spus terapeuta, cu siguranță. Ei bine nu, nu, nu era vorba

despre așa ceva. Era neconținută perfidie a vieții, asmuțită împotriva ei, chiar în clipa când se pregătea să scoată capul din apă. Există o forță care continua să-și bată joc de ea și de suferința ei. De ce era supusă unei astfel de torturi? De ce să fie pusă față în față cu omul care-o ucisese? Da, o ucisese. Nu era moartă, dar nu mai trăia. Supraviețuia. Ce noimă avea această coincidență sinistrală? Iar pe el păruse că-l doare-n cot. Nu se simțea deloc vinovat de fapta lui, n-avea nicio umbră de regret pe chip. Și nici nu dădea semne că se teme să fie dat în vileag. Uităse? Acel „bună seara” fusese nespus de mîrios. E oare cu puțință să uiți o asemenea crimă? Minutele alea pe care nu și le putea șterge din cap păreau că nu existaseră pentru el. Nedreptatea continua să fie nedreaptă.

S-a întors acasă tremurînd toată. Și-a pus geanta pe masă. A căutat anxioliticele recomandate de Namouzien, dar n-a dat de ele. Și-atunci a scos din geantă lucrarea pe care i-o înapoiase profesorul Duris. Păruse foarte jenat să-i semnaleze că a trecut pe lângă subiect. Dar acesta era adevărul. Adevărul adevărat. Faptul că se gîndea la el a mai liniștit-o puțin. S-a apucat chiar să-și recitească lucrarea ca să-și țină mintea ocupată. Nu mai știa de ce se îndepărtase atât de mult de subiectul principal. În mai bine de jumătate din lucrare uitase complet de Munch. Asta însemna, fără îndoială, „să gîndești cu mintea de pe urmă”. Ceea ce se potrivea perfect cu firea ei. Căuta neîncetat să fugă. Avea o gîndire hoinară. Acea gîndire care ne ajută să scăpăm de gînduri.

31

Cînd a intrat a doua zi la ore, Antoine a remarcat numaidecît lipsa lui Camille. S-a așezat la catedră. De obicei, își pornea imediat cursul, dar acum îi cășunase s-o aștepte. Asemeni unui actor care refuză să joace atîta vreme cît spectatoarea lui

preferată nu se află în sală. Cum ea nu mai sosea, s-a văzut silit să înceapă. Poate că pictase noaptea întreagă? Da, probabil că asta era. Îi și spusese că-și începe cursurile prea devreme. Sigur, asta era. Totuși, afirmase că nu vrea să le rateze niciodată. Poate că era altceva la mijloc. Antoine tocmai vorbea despre dansatoarele lui Degas și, cu toate că sufletul s-ar fi convenit să-i fie diafan și zglobiu, a simțit cum inima îi e încet-încet apăsată de o povară. Angoasa îi sporea în fiecare clipă. Pentru prima oară în carieră, și-a trăit partea finală a cursului ca pe o caznă.

De îndată ce s-a auzit soneria, profesorul a ieșit în grabă din sală. În loc să meargă spre amfiteatru, s-a îndreptat către secretariatul facultății. S-a întâlnit cu Sabine și a fost aproape surprins că există, într-atât era de dus cu mintea în altă parte. Chinuit de durerea provocată de o intuiție, i-a cerut unei funcționare de la administrație coordonatele lui Camille. I-a rostit numele, dar femeia n-a auzit bine și a repetat: Perruchon. Nu. Perrotin. Până la urmă i-a găsit fișa și și-a notat numărul de telefon. Nu voia s-o sune de aici, de față cu toată lumea. A plecat de la recepție, a căutat un loc liniștit, s-a așezat sub o scară pe unde nu trecea nimeni. A format numărul. Camille lăsase telefonul pe mesagerie. A mai sunat-o o dată, și încă o dată a auzit vocea ei care propunea să i se lase un mesaj. A șovăit, a șovăit mai multe secunde, dar până la urmă a închis fără să vorbească.

PARTEA A PATRA

1

Antoine era copleșit de emoție. Mathilde n-a îndrăznit să se apropie, să se lipească de el, așa că s-a hotărât să-l lase singur să se reculeagă. La ora aceea, nu era nimeni în cimitir. Totul din jur impregna clipele cu o melancolie totală. Antoine bâigui câteva vorbe imposibil de deslușit, apoi se aplecă să înlocuiască pe lespede mormântului niște flori ofilite care fuseseră împrăștiate de vânt. Ici-colo puteau fi zărite câteva cuvinte. Exista și o placă pe care era înscrisă această propoziție sobră: „Te vom iubi veșnic.” Nu era semnată, dar provenea cu siguranță de la părinții ei.

După câțeva vreme, Antoine simți un fel de ușurare. Săptămâni în șir trăise cu inima sufocată. Acum era pregătit să înfrunte tot ce îndurase. În ciuda tristeții care-l copleșea, descoperea resorturile unei puteri care nu dădea semne să slăbească. În sufletul lui încă domnea o imensă confuzie emoțională, dar era pe cale să se ivească și ceva frumos. Îi făgădui lui Camille că se va întoarce adesea și că nu va duce niciodată lipsă de flori. Și-a dus la mâna buze și și-a călăuzit sărutul atingând mormântul cu vârful degetelor.

În cele din urmă, se duse la Mathilde. Nu știa ce să spună. Dar asta n-avea nicio însemnătate; femeia nu aștepta vreo explicație. L-ar fi urmat până la capătul regatului nedumeririi. Voia să-l sprijine, să fie pur și simplu acolo, lângă el. La drept vorbind, cel care simțea nevoia să vorbească în clipa aceea era Antoine. Simțea nevoia să dea în sfârșit la iveală

tot ce strânsese în sine. Au mers pe lângă cripte, citind din loc în loc numele morților. Umbrele trecutului făceau cuvântul să renască: locul acela reprezenta, prin excelență, o poruncă a vieții. Părăsiră cimitirul, îndreptându-se spre automobil. După o vreme, Mathilde întreabă:

— Unde mergem? Vrei să intrăm într-o cafenea?

— Nu. Hai să rămânem în mașină.

2

S-a pus pe povestit. Toată dimineața sunase fără încetare la Camille. Zadarnic. Nu și-a mărturisit nimănui îngrijorarea, conștient că ar fi părut exagerată, dar simțea că se întâmplase ceva grav.

La ora prânzului, a hotărât să se ducă la ea acasă. A chemat un taxi, care l-a lăsat la intrarea în imobil. I-a căutat numele pe cutiile de scrisori, dar nu apărea nicăieri. Probabil că subînchiriasse o cameră de bonă sau locuia împreună cu cineva, precum mulți studenți la Arte. Nu exista paznic. Ce era de făcut? A rămas o clipă nemișcat în hol. Trebuia să treacă cineva și să-i dea informații... Nu, cel mai bine era să urce, să bată la toate ușile. Dar dacă tânăra nu pățise nimic, probabil că ar fi considerat destul de nepotrivită năvala asta; își dăduse seama, în timpul discuției lor, că nu prea-i plăcea să-i fie încălcată intimitatea. Era mai bine să plece.

Dar Antoine rămânea încremenit în holul imobilului. Din valsul fără sfârșit al șovăielilor lui i se întorceau în memorie toate semnele de șubrezenie ale studentei sale. O fragilitate corectată în ultimele zile, când se arătase sigură pe ea și plină de viață. Cealaltă Camille, aceea pe care o contemplase săptămâni la rând, nu-i semăna însă deloc. Remarcase de nenumărate ori că tânăra e apăsată de tristețe sau absentă. Singură mereu, introvertită, uneori mai degrabă o umbră decât o viață, era genul de fată a cărei dispariție, timp de

câteva zile, trebuia să te pună pe gânduri. Prin urmare, presimțirea lui era oarecum întemeiată. Totuși nu lipsise decât o dimineață. Nu era oare prematur să-și facă griji? Antoine era rătăcit între realitate și propria intuiție. Dacă fata ar coborî acum (ceea ce își dorea din suflet), l-ar lua peste picior pentru neliniștea exagerată. Sau, mai grav, ar găsi că e un ciudat. Un fel de psihopat care dă buzna la ea de îndată ce nu răspunde la telefon. Ce departe era de asta! Louise îl părăsise pentru așa ceva. Pentru că nu se implica niciodată complet în viața celuiilalt, că rămânea la suprafață, că trăia cu capul în nori. Și-atunci ce căuta aici, sugrumat de teamă și de presentimente?

Adevărul avea să se arate îndată.

Mai avea de așteptat doar un pic.

Doar câțiva pași.

Vreo zece, nu mai mult.

Unu, doi, trei.

O femeie care se îndrepta spre clădire.

Patru, cinci, șase.

O vecină care știa adevărul.

Șapte, opt, nouă.

Deschise poarta și se opri în fața unui Antoine încremenit.

Zece.

— Vă pot ajuta cu ceva? întrebă ea.

— Caut o tânără care locuiește aici. Dar n-are trecut numele la cutiile de scrisori.

— O căutați pe Camille? zise atunci necunoscuta cu un aer dintr-odată grav.

— Da, exact.

— Îi sunteți rudă?

— Nu, sunt profesorul ei la facultate.

— Îmi pare rău, domnule...

— Poftim?

— S-a... s-a aruncat ieri seară de la ultimul etaj.

3

Antoine n-a fost în stare să-și tină cursurile de după-amiază. S-a întors acasă buimac. Apartamentul nu-i mai părea alcătuit din pereți dreupți și identici. Totul era nesigur în ochii lui șovăielnici. Ca să nu cadă, s-a lungit în pat. Își tot repeta vestea, nu, nu era cu puțință, nu Camille, nu. Nu se gândea decât la imaginea atroce a trupului ei strivit de caldarâm. La sângele care se prelinsese pe trotuar. Cine auzise oare cel dintâi zgomotul impactului? Strigase oare cineva? Totul era obsesiv. În ajun, era încă acolo, șezând în clasă. După câteva ceasuri, murise. Nu se poate muri așa. Nimeni n-avea dreptul să facă așa ceva, asta-și spunea într-o înlănțuire istovitoare de gânduri. Îndurase cu certitudine un șoc dacă dispăruse așa, cu o asemenea brutalitate. Antoine își închipuia o pornire nebună, ceva incontrollabil, gata, trebuie să sari, să termini cu totul, chiar acum, nu există altă cale.

Cu câteva zile înainte era aici, cu el, arătându-i lucrările cu mândrie; era aici, plină de viață și cu viitorul înainte. Îi atinsese în treacăt umărul, iar acum totul se sfârșise. Nici când nu va mai mângâia astfel un umăr. Nu se poate! Nu văzuse nimic, nu presimțise nimic. Mă rog, nu, nu era chiar adevărat. Îi citise fragilitatea. Toată lumea era conștientă de fragilitatea ei. Avea în suflet o prăpastie pe care încerca s-o ascundă fără să izbutească; da, se vedea imediat. Dar în ultimele zile lucrurile se schimbaseră. Nu era nebun. Se schimbase ceva. Luase cuvântul la curs. Dorea să-i arate tablourile. Îi vorbise despre proiecte. Era plină de viață și cu viitorul înainte. Nu era nebun. Părea că vrea să picteze și iar să picteze, se vedea la ea energia creației, deci nu, nu era logic, nu era posibil să se hotărască să moară așa, violent, ea, care era plină de viață și avea viitorul înainte. Nu, nu era cu puțință. În mod sigur se petrecuse ceva.

Iată fraza pe care Antoine o repeta fără încetare. În mod sigur se petrecuse ceva. În mijlocul acestei litanii sinistre și-a amintit un detaliu. Un element care i s-a părut a fi ultimul act care grăbise sinuciderea studentei. Era vina lui. Vinovatul era el. Îi înapoiase lucrarea și subliniase cuvintele „în afara subiectului”. N-avea ce altceva să fie. Cum altfel putea fi explicată înlanțuirea evenimentelor? Îi înapoiase o lucrare, subliniind „în afara subiectului” și, trei ore mai târziu, ea se arunca pe fereastră. Trei ore mai târziu, Camille devenea „în afara subiectului”.

Se chinuia să respire. Se ridică și începu să se învârtă ca un dement prin casa lui. El era vinovat. Numai el putea fi. Cum de putuse să fie atât de inconsecvent? Știa cât de fragilă era fata. Știa că părerea lui avea o importanță uriașă și uite că, dintr-odată, după ce o tămâiasse, după ce îi spusese „cred în dumneata”, îi zvârlise în față că era „în afara subiectului”. Cu siguranță, privise această observație ca pe o trădare. Se înțelegeau minunat. Nu băuse niciodată o cafea cu vreunul dintre studenții lui; și ea, la fel, îl admira; da, i-o spusese deslușit. Îi zisese „sunteți o sursă de inspirație pentru mine”, iar el o umilise din senin. Iscase dezastrul. E limpede că așa îl receptase; n-avea cum fi altfel. Revedea întruna filmul evenimentelor și nu descoperea decât izbitorul adevăr în trei acte: fata redevenise veselă, pe urmă el îi spusese că se află în afara subiectului, apoi ea se sinucisese. Cum să nu vezi legătura? Există oare vreo expresie mai groaznică decât asta? „În afara subiectului” înseamnă că ești exclus din tine însuși. Ești un subiect și, deodată, nimeni nu mai vrea să audă de tine. În afara subiectului înseamnă moarte.

Adevărat sau fals, întemeiat sau nu, începând din clipa în care își băgase în cap că există o legătură între adnotarea lui și sinuciderea elevei, Antoine nu

mai putea să dea înapoi către altă ipoteză, către alt adevăr. În ochii lui, asta nu mai era o întrebare, ci o certitudine absolută. Oricum ai lua-o, sinuciderea unui apropiat n-are cum să nu te culpabilizeze. Cum de n-ai observat ce se urzea în avanposturile ororii? Ar fi trebuit să acționezi altfel? Să rostești câteva vorbe de consolare care să salveze un suflet încă necondamnat? Sentimentul de responsabilitate pentru expresia „în afara subiectului” mergea mână în mână cu acela, mult mai vast, al supraviețuitorilor uluiți și buimaci în fața naufragiului pe care nu-l presimțiseră. Atunci, Antoine se instalează cu trup și suflet în obsesia propriei culpabilități. Suferința lui avea să se dovedească atât de puternică, încât înlăuntrul său avea să-și facă treptat loc un om mort.

Câteva zile mai târziu, n-a avut tăria să meargă la înmormântare. Oricât de ciudat ar putea părea, după prima jumătate de zi de absență, și-a ținut cursurile vreme de aproape două săptămâni fără ca nimeni să bage de seamă în ce stare se afla. Consuma orele mecanic, ca un robot, dezumanizat. În clasă, își arunca privirea către locul unde obișnuia să stea Camille. Nimeni nu-și putea închipui prin ce trece. Vedea cum școala trăiește din nou, aproape indiferentă la groaznica sinucidere a uneia dintre studentele sale. Sigur, în primele zile apăruseră niște expresii întristate pe chipuri, dar asta nu durase mult. Dramele sunt în general răsfoite pe fugă.

Când Antoine s-a hotărât să-și ia lumea în cap, nimeni n-a făcut legătura cu sinuciderea lui Camille. Patino, uimit, încercase să afle un pic mai mult despre motivele plecării. Profesorul îi vorbise atunci despre proiectul unui roman care nu mai putea să aștepte. Adevărul era complet altul. Pe dinăuntru, trupul lui era în flăcări. Doar frumusețea îl putea izbăvi.

Mathilde apucă mâna lui Antoine. Povestise fără răgaz, în mașina parcată lângă cimitir. A mai vorbit puțin despre Camille, despre talentul ei, despre cafeaua pe care o băuseră împreună. Cu glas încărcat de emoție, a spus:

— Eram încredințat că va avea un viitor strălucit. În clipa de față, pare absurd.

— Ba nu. Ai dreptate. E limpede că fata asta avea har.

— ...

— Antoine, nu cred în povestea ta cu acel comentariu care i-ar fi picat rău. Tot ce mi-ai istorisit despre ea demonstrează că era bântuită de niște demoni cumpliți. N-aveai ce face. Ba dimpotrivă, cred că atitudinea, amabilitatea ta i-au adus ultimele clipe de mulțumire. Sunt convinsă.

Antoine nu-i răspunse. Cuvintele astea de consolare îi puneau un nod în gât. Mathilde continuă:

— Trebuie să ieși din starea asta!

— Știu.

— Cum o să procedezi?

— Cred că mi-ar prinde bine să-i vizitez părinții. Mi-ar putea încredința niște desene. Am putea s-o comemorăm la școală.

— Foarte bună idee! se entuziasmă Mathilde.

Antoine a fost încântat de reacția ei. Se îndoia de tot și avea nevoie ca ideile să-i fie validate. Prezența acestei femei schimba totul. În lipsa ei, n-ar fi putut străbate aceste drum. În ciuda disperării, luase mereu hotărârile potrivite, de la Orsay până la Mathilde, ca să ajungă acolo unde se cuvenea să se afle: în fața casei lui Camille.

Mathilde îi găsise cu ușurință adresa pe Internet. Ajunseseră acolo în mai puțin de zece minute de mers cu mașina. Antoine privi atent casa,

închipuindu-și de câte ori trebuie să fi intrat și ieșit Camille pe acea ușă. Își imagina traseele ei, pentru că își lăsase pretutindeni urmele; atât urme concrete, prin picturi, cât și imateriale, precum, de pildă, aerul pe care-l respirase.

— Te-aștept în mașină? a întrebat Mathilde.

— Nu, du-te. Poți pleca.

— Ești sigur?

— Da, știu că trebuie să-ți iei copiii. Mă descurc.

— Crezi?

— Da.

— Mă suni diseară să-mi povestești?

— Da, promit. Fii atentă cum conduci...

Antoine se apropie atunci de Mathilde și o sărută. În ciuda împrejurărilor dureroase, a fost un sărut nespus de frumos.^[25] I-a șoptit:

— Îți mulțumesc încă o dată pentru tot.

După care a ieșit din mașină.

Înainte să pornească, Mathilde s-a uitat lung după silueta acestui bărbat pe care-l plăcea.

5

Înainte să sune la ușă, Antoine a ezitat, după care s-a hotărât să ciocănească ușor. Atât de ușor, încât s-ar fi putut crede că nici nu ciocănise. Ca să producă un sunet audibil, a trebuit să reia de trei ori operația. Isabelle se ridică din fotoliu. De când îi murise fiica, stătea așa zile întregi, cuprinsă de apatie. Prietenii veneau să o vadă acasă, tot așa și rubedeniile, pentru că nu mai răspundea la telefon. Încercau să-i descleșteze gura, s-o întrebe ce puteau face pentru ea, dar Isabelle voia să fie lăsată singură. Nimic nu-i putea descreți fruntea, nimic nu-i putea aduce pace. Soțul ei dorise să plece din nou la drum, ca să-și facă, cităm, „pustiu în cap”. Isabelle găsea că expresia e tembelă. Cum să-ți faci pustiu în cap, când mintea ți-e plină până la refuz de sinuciderea propriului copil? Cu excepția momentelor când se îndobitocsea cu pastile, nu

exista nicio secundă în care să poată scăpa de cruda realitate. Uneori ar fi vrut să se întoarcă la spital, să se umple cu durerea altora ca s-o poată uita pe a ei. Degeaba. Nu exista nicio soluție. Nicio ieșire.

În pragul ușii, Isabelle dădu peste un bărbat înalt și subțire care aproape că părea să se dilueze în cerul cenușiu din spatele lui. Nu l-a întrebat ce voia, a așteptat să se prezinte, așa încât tăcerea dintre aceste două fapte omenești ar fi putut dura o veșnicie. Până la urmă, Antoine spuse:

— Îmi pare foarte rău că vă deranjez. Sunt Antoine Duris, profesorul de istoria artei al...

Și-a curmat fraza, nefiind în stare să pronunțe numele lui Camille.

Câteva clipe mai târziu, cei doi beau o cafea în salon. Deși Isabelle nu suporta vizitele, cea a lui Antoine părea să-i facă bine:

— Camille mi-a vorbit adesea despre dumneavoastră. Vă admira mult.

— Era un sentiment reciproc.

În clipa aceea, Antoine păli. Voia să vorbească despre acel „în afara subiectului”, să-și mărturisească sentimentul de vină, dar n-a avut răgaz s-o facă. Isabelle a început să povestească ce se întâmplase:

— Era disperată și n-am știut niciodată cum s-o ajutăm. Am încercat tot ce se putea ca s-o fac să vorbească, dar n-am izbutit. Așa că n-am putut înțelege dimensiunea dramei.

— ...

— Camille a fost violată când avea șaisprezece ani. Am găsit în locuința ei o scrisoare lungă în care povestea tot.

Isabelle se opri o clipă, după care continuă istoria tragediei. Camille nu lăsase o scrisoare-testament în toată puterea cuvântului, în care să-și explice gestul, ci doar o relatare detaliată a calvarului pe

care-l îndurase. Adică textul pe care doamna doctor Namouzian îi recomandase să-l scrie.

— Femeia asta a fost extraordinară, a precizat Isabelle. De altfel, s-a dus de mai multe ori s-o consulte acasă.

Fusese și un mod de a se apropia de fiica ei. Apoi, în măsuri diferite, împărtășeau aceeași suferință. Pe psihanalistă o tulburase profund moartea lui Camille. Nici ea nu se putea împiedica să considere că ar fi putut să găsească gesturile sau cuvintele care s-o salveze.

Scrisoarea lui Camille lămură totul. Numele criminalului, modul în care acționase și felul cum o șantajase ulterior. Grozăvia era descrisă calm, fără pic de agresivitate, chiar fără emoție, doar faptele, faptele evocate cu o extremă răceală. Când a citit scrisoarea, lui Isabelle i s-a făcut greață, apoi a început să vomite. Își amintea totul. Miercurea fatală, chipul în care totul o luase razna începând din acea clipă. Cum de nu pricepuse? Și apoi, desigur, uriașa vinovăție: totul era din vina ei. O împinsese în ghearele diavolului. Pusese la cale întâlnirea cu asasinul fiicei sale. Era mai mult decât poate să suporte o mamă.

Thierry, la rândul lui, fusese cuprins de o furie teribilă. Voise să se răzbune pe dată. Gunoii ăla avea să plătească, să se chinuie. Tatălui lui Camille nu-i păsa de consecințe, putea să stea toată viața după gratii numai ca să aducă mângâiere duhului rănit al fiicei sale. La capătul puterilor, Isabelle a reușit totuși să-i schimbe gândul. N-ar fi putut îndura să rămână singură. Trebuia să-l dea pe mâna justiției. Scrisoarea era suficientă. Văzând cât de distrusă era Isabelle, Thierry a renunțat la proiectul ucigaș.

În plină agitație a pregătirilor de înmormântare, Isabelle și Thierry s-au dus împreună la comisariat: Yvan a fost ridicat chiar în ziua aceea, la ieșirea de

la liceu. Nici măcar n-a întrebat care era motivul arestării. Aflase de sinuciderea lui Camille. Câteva minute mai târziu, deși ar fi putut să nege toate acuzele, a recunoscut totul. Precizând că o întâlnise pe Camille ultima oară cu doar câteva ceasuri înainte să se sinucidă. Din întâmplare, da, din întâmplare, a repetat el în mai multe rânduri, într-un soi de litanie maladivă. Ba chiar a adăugat, în fața polițiștilor uluiți: „Am abuzat și de Madeleine Ledoux.” Era o elevă din ultimul an care nu depusese nici ea vreo plângere. Poliția s-a dus să o interogheze chiar în seara aceea, iar ea a izbucnit în lacrimi, sub ochii uluiți ai părinților. De o vreme, constataseră cu îngrijorare că fata se schimbase. S-a dat de asemenea de urma primei plângeri împotriva violatorului. La Paris, cu douăzeci de ani înainte. Era motivul care îl făcuse să părăsească atunci orașul. A fost închis imediat.

Sabine a vrut să-l vadă, dar Yvan a refuzat vizita. N-avea tăria să-i înfrunte privirea. Urma să stea mulți ani în pușcărie. Mărturisise atât de repede, încât părinții lui Camille rămăseseră cu și mai multe regrete. Călăul fiicei lor inventase povestea acelei erori medicale; ah, dacă fata ar fi vorbit atunci, dacă le-ar fi spus totul, lor și poliției! Dacă. Yvan ar fi mărturisit, ca acum. Ar fi existat un proces. Iar tânăra, căreia i s-ar fi recunoscut statutul de victimă, ar fi putut cu siguranță să-și refacă viața. Dacă. În mintea lui Isabelle se vânturau neconținut scenariile a ceea ce nu existase.

Antoine i-a ascultat stupefiat relatarea. Vedeau suferința unei femei care avea să trăiască învinovățindu-se. Trebuia s-o ajute; știa cât de greu e să continui cu o povară pe suflet. I-a șoptit că trebuia să meargă mai departe de dragul lui Camille. Isabelle n-a auzit. A repetat:

— Trebuie să trăiți de dragul lui Camille.

Da, ușor de zis. Dar la ce bun? Curând, Antoine avea să-i explice lui Isabelle ce avea de gând să facă. Iar pentru asta avea nevoie de toți în viață. Avea nevoie de toți cei care o iubiseră pe Camille, pentru că, într-o oarecare măsură, ea avea să trăiască astfel din nou.

Isabelle mărturisi că dialogul cu Antoine îi face bine. Și el simțea la fel. Ea mai spuse:

— Știți... soția violatorului e cea mai bună prietenă a mea. E distrusă. Toată lumea se uită la ea ca la o ciumată. Cu toate astea, mai vorbim. Mi-e milă de ea.

Cât de complicat părea totul, să-ți alegi locul undeva între erori și oroare, să alegi moartea sau supraviețuirea. Rătăcirii fără număr. Antoine încă șovăia. Se simțea neputincios în fața doliului acestei femei. În cele din urmă, se ridică și se apropie de ea. Îi atinse ușor umărul, așa cum făcuse și cu umărul fiicei ei; prin acest gest identic, viața va putea cu siguranță să meargă mai departe.

EPILOG

În ziua când Antoine se întâlnise cu Isabelle, aceasta îi arătase camera studentei lui. Se străduise să-și închipuie toate ipostazele lui Camille din acest spațiu. Bebeluș, fetiță, adolescentă; în decorul încremenit se închea o întreagă viață. Se apropie de șevalet. Culorile din tuburi încă nu se uscaseră. I s-a strâns inima. Îi plăcea să vină în weekenduri la părinți și să picteze. Stătea în dreptul unui tablou neterminat căruia nimeni n-avea nicicând să-i bănuiască devenirea. Moartea stingea și lumina inspirației.

Înaintă spre un cufăr mare de răchită, așezat pe dușumea. Îl deschise și scoase dinăuntru zeci de guașe care îi părură fermecătoare. Își petrecu vreo două ceasuri răsfirându-le, fiind întrerupt doar o dată de Isabelle, care l-a întrebat dacă îi e foame. Nu, nu voia să mănânce. Nu, nu voia nimic. Doar să stea acolo cu desenele lui Camille. Simțise mereu cât era de specială, ceea ce văzuse înainte în atelier îl încântase, dar acum, știind-o dispărută, era de-a dreptul uluit. A avut surpriza, a fost șocat să-și recunoască figura. Camille îl desenase și s-a simțit profund tulburat. Legătura lor fusese pe cât de efemeră, pe atât de puternică, marcată de acea intensitate rară a întâlnirilor memorabile.

A doua zi îl suna pe directorul de la Bele-arte să-i spună că se întorsese și că, dacă îi permitea, avea să-și reia curând cursurile. Patino a primit vestea cu entuziasm. Adevărul e că Antoine îl sunase mai cu seamă ca să pună la cale transferul operelor lăsate de Camille în atelier. Părinții ei nu aveau tăria să se

ocupe de asta. Șeful instituției i-a promis, cu eleganță, că va asigura transportul. Isabelle nu mai știa cum să-i mulțumească lui Antoine. Au petrecut împreună mai multe zile sortând desenele, căutându-i fiecăruia coerența narativă. Era impresionant să vezi tot ce crease Camille în atât de puține luni. Mama ei nu-și revenea din uimire:

— Uneori, noaptea, o auzeam, dar nu-mi puteam închipui...

Isabelle nu intra aproape niciodată în camera fetei; când era în viață, acela fusese tărâmul ei; după moarte, devenise tabu. Descoperea acum teritorii aproape necunoscute care, în ochii ei, căpătau aspectul unei lumi magice.

Thierry s-a întors în weekend. Prima impresie a fost cam defavorabilă. Se întreba dacă această înprospătare a amintirii lui Camille n-avea s-o tulbure și mai mult pe soția lui; să scormonești trecutul, să te lași legănat de iluzia că fata era încă acolo... Nu era mai bine să încerce s-o uite? Să zvârle tot, să se mute, să alunge orice detaliu care le-ar fi putut aminti de Camille. Totuși, Isabelle parcă respira din nou; ajunsese să-l privească pe Antoine ca pe un binefăcător. Profesorul voia s-o omagieze pe fiica lor în cadrul unei mari sărbători. Ba chiar voia să boteze una dintre sălile de curs cu numele ei, astfel încât generațiile viitoare să știe că existase cândva pe lume Camille Perrotin. Iar descoperirea lucrărilor ei îi sporise ambiția. Acum voia o expoziție de mari dimensiuni, într-o galerie din Lyon.

Antoine cunoștea întreg mediul artistic al orașului: a ezitat între mai multe locații unde puteau fi expuse lucrările lui Camille, după care a optat pentru galeria Clemouchka, aflată în cartierul Croix-Rousse. Era în relații bune cu directoarea, Karine. Știindu-i sensibilitatea, s-a gândit că putea fi interesată. A sunat-o ca să-i explice proiectul, iar

ea a dorit sincer să afle mai multe. Simțise în vocea lui Antoine un fel de preludiu la ceva important. De asemenea, nu s-a putut împiedica să nu se gândească la faptul că expunerea unei tinere de optsprezece ani, care tocmai își pusese capăt zilelor, ar putea să trezească interesul presei. Povestea din spatele opereii e întotdeauna un lucru util. Adevărul e că, atunci când a descoperit opera lui Camille, Karine a uitat de toate astea. Ea, împreună cu asistenta personală, Léa, s-au dus la domiciliul părinților. Au fost imediat cucerite de forța care emana din desene. Karine le-a găsit grabnic linia de coerență și a avansat câteva idei legate de expoziție.

— Vreți să spuneți că sunteți de acord să expuneți munca... fiicei mele? a îngăimat Isabelle.

Directoarea galeriei Clemouchka uitase să menționeze acest amănunt, pentru că i se părea că ține de evidență. Isabelle se așeză atunci pe patul fiicei sale, copleșită de emoție.

Începând din acea clipă, lucrurile au evoluat destul de rapid. Karine a hotărât să amâne următoarea expoziție, ca să-i facă loc lui Camille. Antoine a acceptat să se ocupe de proiect în calitate de director artistic. Au redactat o notă biografică, a fost tipărit un catalog și s-au trimis invitațiile. Pentru profesor, acest vernisaj avea să însemne sfârșitul unei perioade extrem de dureroase; ba chiar mai mult, cu siguranță. Avea să marcheze și începutul unei noi ere. Simbolic, a dorit să invite persoane care însemnau ceva pentru el. În mulțimea de oameni, puteau fi zăriți părinții și sora lui. Nu va uita nicicând stăruința incredibilă, sprijinul neclintit de care dăduse dovadă în ceea ce-l privește. Apoi, o invitasă pe Louise. Era important să fie acolo. Îl întrebase doar:

— Pot să vin cu el?

De bună seamă, Antoine încuviințase. În seara aceea, a descoperit că Louise era însărcinată. Fusese foarte îngrijorată de posibila lui reacție:

— Nu știam cum să-ți spun...
— Felicitări.
— Mulțumesc.
— Mă bucur să te văd, a continuat Antoine.
— E minunat tot ce ai făcut pentru fata asta. E foarte talentată.
— N-am făcut nimic. Ea a făcut totul.
— Da.
— Ce ai? Băiat sau fată?
— Fată.

Antoine i-a zâmbit. Partenerul lui Louise s-a apropiat de ea și i-a petrecut o mână pe după mijloc. A rostit câteva elogii la adresa lui Camille și au plecat împreună să vadă și alte tablouri. Antoine n-avea s-o mai revadă multă vreme de-atunci încolo.

S-a retras puțin ca să-i studieze pe invitați. Părinții lui Camille păreau fericiți. Primeau complimentele fără încetare, de parcă ei ar fi fost artistul. Se țineau de mână ca să întâmpine împreună impresiile entuziaste ale publicului. Sophie Namouzian tocmai le spunea că regăsise în tablouri întreaga sensibilitate a lui Camille. Avea dreptate. Totul aici era după chipul și asemănarea tinerei. Inclusiv ritmul. Seara trecea cu o viteză incredibilă și se apropia de sfârșit. Mai multe persoane anunțară că se vor întoarce atunci când nu va mai fi atâta lume, ca să se bucure cum trebuie de lucrări. Karine și echipa ei i-au salutat pe ultimii oaspeți, apoi s-a îndreptat spre Antoine ca să-i lase cheile.

— Te las să închizi, i-a spus ea cu un surâs complice.

Își dăduse seama că, la sfârșitul evenimentului, Antoine dorea să rămână singur cu Camille.

Mathilde pricepuse și ea. Toată seara, stătuse ușor retrasă ca să nu-l încurce pe Antoine. Din ziua când îl lăsase la casa părinților lui Camille, se mai

văzuseră doar de două ori. Schimbaseră câteva vorbe, dar, mai ales, făcuseră dragoste. Această inaugurare îi părea că este, într-un fel, și cea a dragostei lor. Îl iubea pe acest bărbat, îl iubise încă de la început. I-a făcut cu mâna un semn care voia să spună „te-aștept în mașină...” Când a văzut-o părăsind galeria, a trecut fugăr în revistă ultimele săptămâni. Aflat în pragul disperării, abandonase totul. Doar gândul inspirat că trebuia să lucreze la Muzeul Orsay îi îngăduise să reziste. Se informase, își notase numele responsabilei cu resursele umane: Mathilde Mattel. Își amintea perfect momentul când scrisese Mathilde Mattel. În momentul de față, înțelegea că numele acesta fusese un fel de oracol care vestea o cale de supraviețuire.

Acum, Antoine Duris stătea singur în mijlocul galeriei. Încântare, da, acesta era sentimentul care-l copleșea. Se apropie de un desen pe care-l iubea în mod special. Un autoportret al lui Camille. O privi drept în ochi, îi șopti câteva vorbe, așa cum făcuse în câteva rânduri cu Jeanne Hébuterne. Simți atunci cum o adiere îi trece prin dreptul feței, ca o mângâiere.

David Foenkinos s-a născut la Paris pe 28 octombrie 1974. Este romancier, dramaturg și scenarist. A studiat literatura la Sorbona și a urmat în paralel cursuri de muzică, visând, pentru o vreme, să înființeze o trupă. A debutat în anul 2001 cu romanul *Inversion de l'idiotie. De l'influence de deux Polonais*, recompensat cu Premiul François Mauriac, urmat în 2002 de *Entre les oreilles*. În 2004 publică *Potențialul erotic al soției mele* (*Le potentiel érotique de ma femme*; Humanitas Fiction, 2017), care obține Premiul Roger-Nimier în același an. Urmează un număr impresionant de romane, multe bestselleruri, unele distinse cu importante premii literare: în 2005, *În caz de fericire* (*En cas de bonheur*; Humanitas, 2008), *Les cœurs autonomes* în 2006, *Qui se souvient de David Foenkinos?* în 2007, carte care primește Premiul Jean Giono, în 2008 *Despărțirile noastre* (*Nos séparations*; Humanitas, 2011). Acestea sunt urmate de *La délicatesse* (2009, zece premii, ecranizat), *Lennon* (2010), *Les souvenirs* (2011, ecranizat), *Je vais mieux* (2013, ecranizat), *La tête de l'emploi* (2014), *Charlotte* (2014), ce câștigă Premiul Renaudot și Premiul Goncourt des Lycéens, *Le Mystère Henri Pick* (2016, ecranizat), *Către frumusețe* (*Vers la beauté*, 2018; Humanitas Fiction, 2020) și *Deux sœurs* (2019). Autor prolific, Foenkinos a publicat de asemenea proză scurtă, piese de teatru și două volume pentru copii: *Le petit garçon qui disait toujours non* (2011) și *Le saule pleureur de bonne humeur* (2012).

„Dacă nu ar părea tocit de atâta folosire, aş fi ales drept motto al romanului meu acest adagiu al lui Dostoievski: «Frumuseţea va salva lumea»“, mărturisea David Foenkinos într-un interviu. Dar nu banalizarea este adevăratul motiv, intuieşte cititorul, ci predilecţia autorului pentru nuanţă şi sugestie, pentru o scriitură delicată şi subtilă, care tatonează continuu misterul, ocolind explicitul, o „culoare a cuvintelor“ fermă, un contur al personajelor şi faptelor lipsit de *sfumato*.

Antoine, respectat profesor de istoria artei care renunţă aparent inexplicabil la tot, Camille, tână pictoriţă a cărei vulnerabilitate se ascunde în liniile bruşte şi culorile tari aruncate pe pânză, şi Mathilde, mama singură care nu mai speră să iasă din rutina cotidiană, se dezvăluie treptat, gravitând mereu în jurul frumuseţii perene a artei. Poate însă aceasta să răscumpere răul? Să absolve de orice vină? Să compenseze pierderea? Să reaprindă iubirea?

„Acest roman trebuie citit aşa cum trebuie privită o capodoperă. Acceptându-i toate nuanţele, fericirea şi disperarea deopotrivă.“

Le Figaro Littéraire

„O poveste care ne acaparează, ne uluieşte, ne bulversează.“

RTL

„*Către frumuseţe* evoluează între lumină şi umbră, graţie incontestabilului talent al lui David Foenkinos de a-şi construi cu tuşe delicate personajele.“

Le Parisien

„Scriitorul pune în prim-plan arta, cu puterea ei de consolare şi alinare. [...] Pendulând între mister şi emoţie, romanul îşi ţine mereu cititorul cu sufletul la gură.“

La Croix

- {1}. Director de resurse umane. (N. tr.)
- {2}. Abreviere de la École nationale supérieure des beaux-arts de Lyon [Școala Națională Superioară de Bele-Arte din Lyon]. (N. tr.)
- {3}. Ai fi zis că era o băutură care dorea să treacă drept bere. O impotoare lichidă. (N. a.)
- {4}. Se hotărâse să-și niponizeze numele în scopuri comerciale, dar în realitate îl chema Yves Kamouche. (N. a.)
- {5}. Pe piața românească, filmul (2005), în regia lui Jacques Audiard, a rulat sub titlul *Și inima mi se opri în loc*. (N. tr.)
- {6}. Se spunea că era „artistul familiei“. (N. a.)
- {7}. *La peau de chagrin* (tradus în românește prin *Pielea de săgri* sau *Pielea de șagrin*) este titlul unui roman al lui Balzac, apărut în 1831. Expresia a intrat în limbajul comun ca să desemneze tot ceea ce, prin folosință, se reduce, se uzează. (N. tr.)
- {8}. O clipă mai târziu, își dădură seama de ironia situației: supa și ciocolata caldă aveau exact același gust. (N. a.)
- {9}. Să fi fost oare o altă consecință a despărțirii lor? (N. a.)
- {10}. În general, pare foarte posibil să interpretezi personalitatea cuiva observând pur și simplu relația pe care acesta o dezvoltă cu părul său. (N. a.)
- {11}. Nu trebuie să încercăm să înțelegem de ce ne dorește cineva. (N. a.)
- {12}. Antoine continua să nu aibă habar care-i prenumele ei și simțea că acum era prea târziu s-o mai întrebe. Buna dispoziție care se instalase între ei putea, fără doar și poate, să fie perturbată de un „că veni vorba... ai putea să-mi reamintești prenumele tău?“ (N. a.)
- {13}. În același timp, Antoine socotea că această expresie este cu desăvârșire absurdă. Nimic nu-i mai ușor, în sens propriu, decât să dai o pagină. Lucru incomparabil cu sensul figurat, care vorbește despre o despărțire radicală de trecut. În aceste situații, s-ar cuveni spus mai degrabă: *să schimbi cartea*. (N. a.)
- {14}. Neuve – nouă (fr.). (N. tr.)
- {15}. Se pricepea mai degrabă la bronșite, inclusiv la cele acute. (N.a.)
- {16}. Acesta era codul lor, pe vremea când ea era mică. Trei bătași, iar ea știa că e tata. Și-atunci îi dădea voie să intre. (N. a.)
- {17}. Ea avea, de altfel, să-și pună curând în practică punctul de vedere, culcându-se cu primul venit. O experiență care urma să se dovedească dezastruoasă. Ca s-o împace, Camille îi va spune această

propoziție enigmatică: „În orice eșec există o senzație de viitoare izbândă.“ (N. a.)

{18}. Théodore Géricault. *Hulpava nebună* sau *Hiena din Salpêtrière* (*La Hyène de la Salpêtrière*), 1819-1820. Ulei pe pânză, 72 x 58 cm. (N. tr.)

{19}. Părinții îi propuseseră un sejur lingvistic în Anglia, crezând că aprofundarea unei limbi străine, a unei alte culturi, avea s-o ajute să-și schimbe dispoziția. (N. a.)

{20}. În Franța, ultimul an de liceu (*classe de terminale*) oferă trei serii posibile, cu profiluri diferite, în funcție de structura examenului de bacalaureat pe care elevii vor să-l susțină: economic și social; științific; literar. (N. tr.)

{21}. În Franța, acronim pentru *Plan d'épargne logement* (Plan de economii pentru locuințe). Permite obținerea unui împrumut pentru achiziția de locuințe în condiții preferențiale. Spre a beneficia de acest avantaj, titularul PEL trebuie să facă economii timp de patru ani, fără retrageri de numerar. O retragere înainte de termen îl face pe titular să piardă prima de stat, precum și posibilitatea obținerii împrumutului. (N. tr.)

{22}. Până și numele facultății, asociind Frumusețea și Arta, îi părea mângâietor. (N. a.)

{23}. Când se gândea la terapeuta ei, o numea mereu așa, de parcă ar fi avut nevoie să se destăinuie și unui nume. (N. a.)

{24}. Se zice uneori că un roman trebuie citit printre rânduri; Antoine a considerat că același principiu era valabil și pentru opera lui Camille; se cuvenea citită printre culori. (N. a.)

{25}. Ori poate că tocmai datorită contextului dureros a fost un sărut de o mare frumusețe. (N. a.)

Table of Contents

PARTEA ÎNTÂI	4
1	4
2	4
3	8
4	11
5	16
6	20
7	21
8	23
9	26
10	29
11	31
12	32
13	34
14	38
15	39
16	42
17	44
18	46
19	47
PARTEA A DOUA	48
1	48
2	50
3	51
4	53
5	58
6	60
7	62
8	66
9	68
10	70

11	73
12	76
13	78
14	81
15	82
PARTEA A TREIA	84
1	84
2	84
3	89
4	90
5	92
6	93
7	95
8	97
9	100
10	101
11	103
12	113
13	115
14	118
15	119
16	121
17	122
18	125
19	126
20	129
21	131
22	133
23	134
24	136
25	137
26	141
27	142
28	144

29	146
30	148
31	150
PARTEA A PATRA	152
1	152
2	153
3	154
4	158
5	159
EPILOG	164